لەم وڵاتەدا
و چەند چیرۆکێکی دیکەش

کورتە چیرۆک

لەم وڵاتەدا
و چەند چیرۆکێکی دیکەش

عەلی ئەشرەف دەروێشیان

لە فارسییەوە : گوشاد حەمە سەعید

خانەی موکریانی بۆ چاپ و بڵاوکردنەوە

- **لەو وڵاتەدا و چەند چیرۆکێکی دیکەش**
- **نووسینی:** عەلی ئەشرەف دەروێشیان
- **وەرگێڕانی لە فارسییەوە:** گوشاد حەمە سەعید
- **نەخشەسازی ناوەوە:** گۆران جەمال رواندزی
- **بەرگ: رێمان**
- **نرخ:** ٣٠٠٠ دینار
- **چاپی یەکەم** ٢٠١٤
- **تیراژ:** ٧٥٠ دانە
- **چاپخانەی** موکریانی (هەولێر)
- بەڕێوەبەرایەتی گشتی کتێبخانەی گشتییەکان ژمارەی سپاردنی (٦٠٨) ساڵی ٢٠١٢ی پێی دراوە.

زنجیرەی کتێب (٨٢٠)

هەموو مافێکی بۆ دەزگای موکریانی پارێزراوە

ماڵپەڕ: www.mukiryani.com
ئیمەیل: info@mukiryani.com

MUKIRYANI
ESTABLISHMENT FOR RESEARCH & PUBLICATION

ناوەڕۆك

پێشەكی چاپی دووەم ٧
پێناسەیەك ٩
چی ڕوویداوە دایەگیان ١١
نەدار ١٩
كورتە چیرۆكی نیاز عەلی نەدار ٢٥
ماڵی ئێمە ٢٧
دووماسی لەناونوقڵدان ٣٥
كا ٣٩
سێ خەزنە ٤٤
كورتە چیرۆكی سێ خەزنە ٤٩
نەخۆشی ٥١
هاوكات لەگەڵ كۆخە كۆخی باوكمدا ٦٠
لەگەڵ كۆخە كۆخی بابم ٧٥
بەفرینە ٨٠
كەڵەقەمیش ٨٨
لەم چركە ساتەدا ٩٧
دارا ١٠٣
بستێك داوەبەن ١١٢

پێشەکی چاپی دووەم

وا دیارە لە چاپی دووەمی ئەم کۆمەڵە چیرۆکەی عەلی ئەشرەفی دەروێشیان جگە لەوەی کەمێ دەستکاری ڕێنووسی چاپە کۆنەکەم کردووەو. کەم تا کورتێك ئەگەر هەڵەیەکی چاپی تێدابووبێ چاککراوەتەوەو بەو هیوایەی هەڵەی نوێ شوێنی نەگرێتەوە.

ئەمە لەلایەك لەلایەکی دیکەوە لەسەر هەندێ لە چیرۆکەکانی چەند رستەیەکم نووسیوەو ئەگەر زۆر بەقوڵیش نەبێ بیرورای خۆم لەمەڕ چیرۆکەکان دەربڕیوە، بەڵام بەداخەوە ئەو نووسینانە هەموو چیرۆکەکان ناگرێتەوە. ئەمە جگە لەو نووسینەی سەر چیرۆکی (لەگەڵ کۆخەکۆخی بابمدا) کە هەر لەو سەرچاوەی کە چیرۆکەکەم لێوەرگرتووە، ئەو نووسینەشم وەرگێڕاوە.

لەبیرم نەچێ کە (٦) چیرۆکەکەی دوایی لە چاپی یەکەمەکەدا نییە و بەڵام وام بەباش زانی لەگەڵ کۆمەڵە چیرۆکەکەی (لەم وڵاتەدا) بەیەکەوە چاپیان بکەمەوە.

ئەم کۆمەڵە چیرۆکەی دوایی هەمان شێوازی عەلی ئەشرەفە و درێژبوونەوەی هەتا درێژەکەیەتی، ئەمە لەگەڵ ئەوەشدا هەست بەگەشدارتربوونی شێواز و ناوەڕۆکی چیرۆکەکانی دەکەی و بایەخی زۆرتر بە هەردوو لایەنیان دەدا.

بەو هیوایەکی توانیبێتم دەستی ئێوە بگرم و نەختێ جیهانی نێو چیرۆکەکانی عەلی ئەشرەفتان نیشاندەم)، یانی بەهۆی ئەوو چیرۆکەکانی بەخەمەکانی خۆتان زێتر ئاشناکەم هیوادارم ئەم چەند لاپەڕەشمان لێ قبول بکەن.

گوشاد حەمە سەعید.
٢٠١٤/١/١٧
هەولێر

پێناسەیەك

ئەوەنـــدەی لـــەبارەی عـــەلی ئەشـــرەفەوە قســـە بکـــەین هەڵـــدەگرێ. شـــایەدیش چیرۆکەکانیەتی بە ڕاستی عـەلی ئەشـرەف چـیرۆك نووسـێکی بـە توانـا و وردبـین و هونەرمەندە لە دارێژتنی ڕووداوەکانی دەوروبەری بەم شێوە هونـەری و ناوەرۆکـە لـە روو سادە و روون، بەڵام قووڵ و پڕ مەعنایانـەی کـە خەمـە رۆژانەییـەکانی مرۆڤـی چەوساوە دەردەبڕێ و پەیوەندییە کۆمەڵایەتییە ناڕەواکانی ریسوا دەکا.

عەلی لەبەر ئەوەی لە خێزانێکی هەژار و چەوساوە لە گەڕەك و کۆڵانە هـەرەپیس و دواکەوتووەکانی کرماشان پەروەردە بووە کە تێکڕای سیاناو و ئاوەڕۆ پیسەکانی ئەم شارەی پێدا تێپەڕ بووەو بە تایبـەتی ئـاوەڕۆی (ئاشـورا) کـە نووسـەر وێـردی سـەر زمانیەتی دەیکاتە رەمزی نا عەداڵەتی کۆمەڵایەتی و جوانترین و خۆشترین گۆڕەپانی یادگار و پەروەردە بوونی رۆژانەی.

- عەلی ئەشرەف باس لە دواکەوتووترین بیرو باوەڕە کۆمەڵایەتییـەکان دەکـا کە خەڵکانێك لە

نیوەی دووەمی سەدەی بیسەمدا لە چارە سەر کردنی گیروگرفت و ناخۆشییەکانی ژیانیا بەکاری دەهێنن...

ئەدی ئەمە نەکـەن چـی بکـەن ؟! کـە چەوسـانەوە بگانـە ئـەم ڕادە هۆشـیاری کۆلایەتیش هەر ئەوەندە دەبێ و ژیانی کۆمەڵیش بەم جۆرە دەڕواتە ڕێ.

- کەسانی ناو چیرۆکەکان هەر لە خۆی ئینجا ئەندامانی ناو خێزانەکەی ئینجا دانیشتوانی حەوشەکەیان و دەرو دراوسێی گەڕەکەیانەوە پێك دێـن، چـونکە ئەمانـە روونترین نموونەی چەوسانەوەو دواکەوتەیین، عــەلی ئەشـرەف لـە لادێکـانی ئێـران و کوردستانی لە قەبەڵ ئێراندا مامۆستا بووە لەبەر ئەوە بە وردی باسی ژیانی لادێیی و دوا شێوەی برسییەتی و پاشماوەی دابونەریتە دەرەبەگییەکان دەکا کە چۆن چین و توێژە دەسەڵاتدارەکان لە داپلۆسینی گیانی خەڵکەکەن.
- منداڵ شوێنێکی تایبەتی هەیە لە ناو چیرۆکەکاندا لەبەر ئەوەی منـداڵیش پێوەندە بە خێزان و باوکەوە حاڵیان لە حاڵی خێزانەکانیان باشتر نییە.
- هەر چەندە عــەلی ئەشـرەف بـە زمـانی کـوردی نانووسـێ، بـەڵام لایەنـە نەتەوایەتیەکانی خۆی لە بیر نەچووە زۆر لەسەر چەوسانەوەی ئەویش دەڕواو زۆر جـار فۆلکلوری کوردی ناوچەی کرماشان و وشە و پەندی کوردی و کەسـانێکی کـورد کـە رەمزی قارەمانێتین دەکاتە هێوێنێ چیرۆکەکانی..

- گوشاد -

کۆیە ــ ٢٨ــ ١ ــ ١٩٨٥

چی روویداوه دایه گیان ؟

وەکو هەموو رۆژێك دەرگای کردەوە. نالەی وشك و تەزیوی (ئاشورا) خۆی بەناو ژوورەکەدا کرد. هات وهاواری دوو کەس دەهاتە گویٚ شەرو دەعوایان بوو.

دایکم ئێمەی لەسەر چوار پا داناو. لێفەی لە هەر چوار دەوری چوار پاوە بەسەر قاچ و شانماندا دا. من و ئەکبەر و ئەسغەر ئـەم کارەمـان زۆر لیٚ خـۆش دەهـات. تامێکی تایبەتی هەبوو. سەرما لە دەرگای ژوورەکەوە دەهاتە ژووریٚ.

سۆزی سەرما و قڕە قڕی قەلەڕەشان (ئاشورا)[1] ی پڕ کردبوو. پیاوێك سـەربانی ژوورەکەی بە پشتە بێلْ دەپەستیەوە. کێشکە[2] دەنووکیان لە قوڕوکای سەربان دەدا.

دەنگی گەنمەشامی فرۆشی رۆخ (ئاشورا) خەمی ئێمەی زیـاتر دەکـرد، چـونکە پارەمان خستبووە ناو دەخیلەکەمانەوە ، دایکم مالْی دەماشـت[3]. بەسـەر و رووی پەشۆکاو و قژی ئالۆزکاو و لێو بەباری، وەك هەموو رۆژێك ئاگری لە ناو مەقەلْەدا کردەوە. خستیە ژێـر چـوار پـاوە. لێفـەی لەسـەر چـوار پاکـەوە داگرتـە خـواریٚ سەرمامان بوو هاتینە خوارەوە و تا ملمان خزاینە ژێر کورسیەکە دایکم بۆ نیوەڕۆ سیٚ سەلکە داندۆکی لە جامێکدا خوساند. ئەو کلاشانەی کە چنی بوونی و تەواوی کرد بوو هەلْی گرتن و رۆیشت چوو بیداتە خاوەن کارەکەی و بیسـت و پێـنج ڕیـال هەقدەسی وەرگریٚ و بۆ شەو خواردنێکی پێبکڕیٚ.

١- ناوی: ئاوەڕۆی سیاناوی شارەکەیانە

٢- کێشکە: چۆلەکە

٣- ماشتن: گەسکدان، مالْین

ژوورەوە تاریك و بێدەنگ بوو. پرخە پرخی باوکم نەدەهات. ترِو تەشـقەڵەکانی نەبوون. شەڕەکانی کە لە سەر خـەرجی رۆژانــە دەیکـرد و ئاهـانگی هەمیشـەیی دەنگی و نزاو پاڕانەوەی پاش نوێژ کردنی نەدەهات. زیل و بەمەکانی دەنگی کاتی خوێندنی دووعا و کتێبی دوعا:

- یا حاجەتول حاجات..

دەنگی پڕ لە پاڕانەوەی نزاکانی لەگەڵ مەزلۆمی تایبەتی خۆی ، کاتێـك کـە دایکم بۆ وەرگرتنی خەرجی زۆری لێدەکرد و باوکیشم بە ناڵەیەکەوە دەیوت:

ـــ عـەسر ، عـەسر!

یەعنی عـەسر خەرجی دەدەم. کە عـەسریش دادەهات دەیوت

ـــ بەیانی ، بەیانی.

بەیانیش دەیوت:

ـــ عـەسر ، عـەسر.

ئەمە ماوەی کێشا زۆر عـەسرو بەیانی داهات و باوکم هەمیشە دەیـوت پـارەم نییە و خەرجی بە نا تەواوی دەدا ، یان هەر نەیدەدا و هەمیشە قەردار بوو. هەندێ رۆژیش کار دەگەیشتە کوتەك کاری. ئیتر باوکم وەك ئەو مرۆڤە ئاسـاییەی جـاران نەدەما.

کەزی دایکمی دەگرت و لە دەوری چوارپادا دەیسوڕاندەوەوە ئێمە پڕ بە دەنـگ دەمان قیژاند.هاوارمان دەکرد. ڕامان دەکردە دەرەوە تاکو دراوسێیەکانمان گوێیـان لە دەنگمان ببێ و بە هاوارمانــەوە بـێن. دووبـارە دەگەڕاینــەوە و دەسـت و پێـی باوکمـان مـاچ دەکـرد. زیــڕە جگــەر بڕەکـانی ئەسـغەر هەمیشــە لــە گوێمـدا دەزرنگێتەوە. ئەو زیڕانەی هەتا هەتایە بـە بێـداریم دەهێڵنــەوە لـە دژی هــەموو ئەوانەی خەرجیان بە مفتە خۆری دێتە بەردەست و لە دژی ئەو کەسەی ورگـی وەك مەشکە پڕە و کارێك ناکا دەیەوێ باخەڵیشی پڕ بێ. لـە دژی ئــەو کەسـانەی کـە گوێیان کەڕە و زیڕەی ئەسغەر نا بیستن ، ناڵە ناڵی دایکم نابیســتن ، لــەدژی ئــەو

کەسانەی تێنەگەیشتن و نەیانزانی و نەیانوویست بزانن بۆچی هەمیشە بەری چاوی دایکم لە دەردەداری مۆر هەڵگەڕابوو ، هەمیشە قژی شانە نەکراو و پەرش و ئاڵۆز و پڕ دەرد بوو هەمیشە برسی بوو تاکو ئێمە نیوە تێر بکا.

ژوورەوە بێدەنگ و سارد بوو. هەڵمی دەممان دەبینرا.

رۆژی هەینی بوو ، باوکم لە ناڕەحەتی خۆی چوو بووە دەرەوە. دەچوو لە کن مامە رەحیمی محەلەبی ساز دادەنیشت دەفتەرەکانمان کاغەزی سپی تێدا نەمابوو لەسەر بەرگەکەشیمان هەر نووسیبوو.

دەمان ڕوانیە وێنەی شاژنی ئینگلیز و مێردەکەی کە بە دیواری ژوورەکەماندا هەڵواسرا بوو نەمان دەزانی باوکم لە کوێی پەیدا کردووە. ئەو هەموو میدالیایانە ئەو جلوبەرگە باش و ئەو زەردەخەنە بێ میهرو نیگا ساردوسڕانە. دەنگی گەنمەشامی فرۆش لە کۆلانەوە دەهات. دوو پشیلە شەڕیان بوو. پشیلە دەنگیان چەند لە مرۆڤ دەچێ.

پیاوێك لە کۆلان بانگی کوڕەکەی دەکرد و پێدەکەنی. لە ڕاستیدا باوکیشم هەندێ شەو پێدەکەنی، هەر شەوێك پارەی هەبووایە نەیدە وت: ــــ

ــــ سبەی، سبەی.

ئەو شەوە باوکم پێدەکەنی. سەلکە تورێکی دەکڕی و لەگەڵ خۆیدا دەیهێنایەوە. کە لە دەرگا دەهاتە ژووری بە پێ دزیلکە دەهات و دەسماڵەکەی ناو دەستی دەکردەوە و لە نکاو پێدەکەنی و دەیوت:

ــــ منداڵینە کاڵەکی زستانەم بۆتان هێناوە! کاڵەکی زستانە! ها ها! تەنیا شەوێك تووڕە بوو. شەوێك دەمویست تور قاش بکەم بەڵام یەکەمجار لەسەریەوە دەستم بە قاش کردنی کرد. باوکم ناڕەحەت بوو. زەردەخەنە لە روویدا نەما. چەقۆی لە دەستم وەرگرت و بە پانایی چەقۆ بە پشتی دەستمی داکێشا:

ــــ (تورەکەی لە ناوەڕاستەوە قاش کرد نەك لەسەریەوە ، تاکو شیرین بێت و وتی: ئەدی قوتابخانە چیتان فێر دەکا!

توخمت ببڕێتەوە دەست و پێ سپیەتی.
خۆی تورەکەی قاش کرد.

ئەو شەوانەی باوکم بە کەیف بوو توری دەکڕی ، دایکیشم ئەو تۆو ناوکانەی دەبژاند کە هاوین کۆی دەکردەوە. دادەنیشتین دەمانخوارد باوکم چیرۆکی بۆ دەگێڕاینەوە ئامۆژگاری دەکردین ڕووی دایکم وەك گوڵ دەگەشاوە و لێوی تەڕ دەکرد و میهرەبان و گەش دەبوو ئێسکی سوك دەبوو.

❊ ❊ ❊

هەڵسام و کەمێکم لە ئاوی ترخێنە هەڵ قوڕاند. تامی ترش بوو تامی کۆنە ماستاوی کەڕو لێدراوی دەدا (ئەسغەر) لە ژێر چوار پایەدا نووستبوو ، ئەکبەر لە دوای منەوە هات و وەك من ئاوی ترخێنەی خواردەوە.

لەبەر ئەوەی لە من درەنگتر بێنی لە جامەکە کردەوە زللەیەکم لە پشتی ملی قایم کرد. بە بێ دەنگی ڕۆیشت و لەسەر چوار پایەکە لێی کەوت. چکەی ئەو فرمێسکانەم گوێ لێ بوو کەوا دەڕژانە سەر دەفتەرەکەی ، رقم لە خۆم و تێکڕای ئەو کەسانە هەڵسا کە چەن جامێك ئاوی ترخێنە دەخۆنەوە.

دەنگە دەنگی گەنمەشامی فرۆش گوێی کۆڵانی کاس کرد بوو. دەنگ و هاواری بە جۆریك خستمیە غایلەوە[1] لە ناکاودا خۆم لە رۆخ دەخیلەکەمدا بینی. بە پانایی چەقۆ خەریکی دەرهێنانی پارە بووم. ئەکبەر و ئەسغەر لە بەرانبەرمدا دانیشتبوون و هەموو هەست و هۆشیان لە کن دەستم بوو. لە قادرمەکان چوومە خوارێ. سەرما پژایە ناو هەموو گیان و ئێسقانەکانمەوە. لە سەرما چۆقەی ددانەکانم دەهات.

گەنمەشامی فرۆشەکە چەند جارێك دەستە سوور هەڵگەڕاوەکانی بەناو کیسە چڵکنەکەیدا کرد. ریاڵێکم دایە، لەتەك چوار پایەکەدا لەگەڵ ئەکبەر و ئەسخەر کە هێشتا خەوی نەڕەویبۆوە، دانیشتن و گەنمەشامیەکەمان خوارد.

١- غایلە: خەیالات ، بیرکردنەوە

هێشتا تەواومان نەکرد بوو کە دایکم بەسەرا سیمەیی لە بازار گەڕاوە. بەپرتاو ، خەمبار ، ڕەفتاری شێتانە ڕای کردە بنەبان. ناو دەلاقـەی پشـکنی. چـرایەکەی بەرز کردەوە ، بەم جوولانەوەیە کراسی بەر بلەوری چـرایەکە کـەوت و بـەر بـۆوەو شکا. لەگەڵ دەنگی شکانی شووشەی چراکە بە هەردوو چـەپۆکی بەسـەری خۆیـدا کێشا.

هەرسێکمان بە ترسەوە ، سەرمان لە ژێر لێفەدا دەرهێناو سەیری دایکمان کرد.

دایکم بە پرتاو گەڕاوە. چارۆکی سـەری خـزی. گرێـی لـە چـەکە پیناویەکـەی کرایەوە. لێفەی سەر چوار پای هەڵداوە. سەرما پژایە قاچەکانمان ، بە خێرایـی لـە ژێر چارپایەدا هاتینە دەرێ. ژێر دۆشەگە جوانەکە و گونیەکانی ژێری نۆڕی، بـەڵام دەستی سڕ و تەزیو هاتە دەرەوە. بە نینۆك رووی خۆی ڕنیەوە. جێ ڕنۆکی[1] ناسك لە دەموچاویدا پەیدا بوو. ژوورەوە پڕی پەرێشانی و ناخۆشی بوو. سەرینەکانی ئەم دیو و ئەو دیو کرد. ڕای کردە حەوشە چەند جار رێگای ژووری تا کەنار ئـاوی رۆخ بیرە کە نۆڕی. بە دوو دڵی گەڕاوەو بە گومانەوە سەیری ئێمەی کرد. کتێبـەکانمانی ئەم دیوو ئەو دیو کـرد. باولەکـەی قـوژبنی ژوورەوەی کـردەوە پـڕو پاتـاڵی نـاوی هەڵڕژاند.

گۆریـە خوریـەکانی هێنایـە دەرێ و ڕای تەکانـد. گرێـی لچـکی چـارۆکەکەی کردەوە، بەڵام جگە لە چەند دانە کشمیشێکی دەفعەل بەلا. شتێکی دی لـە نـاودا نەبوو.

بە مەزلومی ناڵاندی:

- یاحەزرەتی عەباس. یا دەفعەل بەلا. پێنج قران دەفعەل بەلا و دوو مۆمت بۆ لە خۆم دەگرم.

بۆ چەندەمین جار بـە دەوری چـوارپادا خولایـەوە. بـەم سەرماوسـۆڵە ، چـەند تنۆکێك ئارەقە لەسەر تەختی ناوچەوانیدا وەستا بوو.

١- ڕنۆك: جنجرۆك

خوێن لەلووتیدا نەمابوو لووتی درێژ ببــوو. لــە رۆخ قلێشــەکانی لێــوی دەزوە دەماری شینی ناسك بەرجەستە ببوون. چاوەکانی پڕشنگیان تێدا نەمابوو. دانیشت ئاوی دەمی قوتداوە. بۆ دوا جار سەیری دەوروبەری خۆی کرد. بەرقەوە لێفەکەی لە سەر چوار پایەکەدا ڕاخستەوە. سەیرێکی پڕ لــە پاڕانــەوەی ئێمــەی کــرد. گریــا و فرمێسکی هاتە خوارو نالاّیەوە:

ـــ ئازیزم مرد. ئازیزم لەبەر چاوانمدا کەوتە ئاوزنگدان. مالّم وێران بوو. ئــەی خوایە! ئەی خوای کەرو کوێر! بۆچی بەزەت بە منداڵەکانمدا نەهاتەوە. باشە خوایە من گوناهکار روو رەشم. ئەدی منداڵەکانم چیان کردبوو.

ها! نەزرت قبولّ نەکردم. بەدبەختیمت نــەدیت. باشــە بــاوا بــێ هەرســێکمان کەوتینە گریان. بەرق بە هاوار ، بەکینە ، بەشێوەیەك لە داخا هەڵدە لەرزیم لە ژێر لچکێکی لێفەکە هەڵترو‌کابووم و خۆم دەکوشی. قیژاندم:

دایە گیان چی روویداوە ؟! ئاخە چی بووە! ئەی دایکی بەد بەختمان!.

گەڕاوە جگەر سووتاو دەردەدار بوو. بــە رووێکــی خوســاوەی نــاو فرمێســك و ئارەقەوە ، بە لێوی ووشك و بێ رەنگ و برسیەوە نالاّندی:

ــــ ئازیزەکــانم ، دەتانــەوێ چیرووبدا. ســێ تومــەنی خــەرجی ئیمرۆکــەمانم ونکردوە. بەلێ جگەر گۆشەکانم. بێ دەنگ بووین و دایکم بــە قــورگی پــڕ خــەم و گریانەوە ، دەستی بە چنینی دەورەی کلاّشێکی تازەکردبوو. ئاشورا پیسی و گواوی ناو خۆی ڕادەدا دەیشۆری و هەر پیستر دەبوو..

چی روویداوە دایە گیان:

شێوازی نووسینی عەلی ئەشــرەف شــێوازێکی زۆر تایبەتــە ، مــاوەی رووداوی کورتە چیرۆکەکانی زۆر کورت و چڕە ، وەك تابلۆییێکی پڕ لە رەنگی جــوان جــوانی لەگەلّ یەکدا گونجاو دێنە بەر چاو.

بۆ ئەمەش زمانێکی زۆر پاراو کە بۆشایی لە نێوان دەربڕینەکاندا نامێنێتەوە ، بەکاردەهێنی و لە کاتی خوێندنەوەیدا هەست بە گرێ و گۆلی کورت هێنانی دەربڕینی بابەتەکە ناکەی ، زمان کە چەکی کاریگەری نووسەرە لە هەموو بوارەکانی نووسیندا. لە شیعرو چیرۆك هەتا دەگاتە راپۆرتێکی رۆژنامەوانی.. هتد. لە هەر یەکەی شێوە بەکارهێنانی خۆی هەیە ، ئەمە جگە لە شێوەی زمانی شیعری یان هی هەر نووسینێکی دیکە. شێوەی بەکارهێنانی زمان لە لایەن کەسی شاعیریان نووسەرە کەوەش مەوداو جوانییێکی دیکە دەدا بە زمان کە پێی دەڵێن شێوازی شیعرییان هەر شتێکی دیکە.

جگە لە لایەنی زمان و بەکارهێنانی دەبێ باسی بابەتێکی دیکەی کە لێرە دەمەوێ بیورووژێنم ئەوەیە چی وا دەکا ئەم زمانە بە گەڕبکەوێ یان زمان چی دەردەبڕێ هەموومان دەزانین بە بێ هاندانێکی ناوەخۆی کەسەکە کە جاری وا هەیە هەستێکی ناسکە ، قوڵە ،ورووژاوە ، جاریوا هەیە

لە کاتی خوێندنەوەی چیرۆکەکانی ئەشرەف نەك هەر رووداوەکان تەواو بەرجەستە دەبن ، بەڵکە خوێنەر خۆی دەچێتە ناورووداوەکانەوەو لەگەڵیاندا دەژی و وەك پاڵەوانێکی نا دیار و بێلایەن لەگەڵ روداوەکاندا دێت و دەچێ. دایکێکی چەوساوە باوکێکی بێکار کاسەیەکی بە تاڵ کە ناخۆشی و نیگەرانی بۆ هەموو خێزانەکە لێدەکەوێتەوە دەبێ مرۆڤ چەند بەرگەی بگرێ.

نووسەر سەرەتا بە وەسفێکی گشتی. باری خێزان و گوزەرانیان دەست پێدەکا تابلوێیکی خەمناك دەنەخشێ کەوا لە مرۆڤ دەکا نارەزایی خۆی بۆ ژیان لەو هەلومەرجەدا دەربڕێ و ئامادەی بکا بۆ ئەو رۆژەی دەکرێ حسێب لەگەڵ ئەو کەسانەدا بکرێ بوونەتە هۆی دروست بوونی ئەو جۆرە ژیانە.

عەلی ئەشرەف لە روانگەی دایکیەوە بەرگری لە مافی ئافرەت دەکا ، چ وەك ئافرەت ، چ وەك ئینتمای بۆ چینێکی زۆر لێکراوی بەڕادەییێك قێزەوەن کە جگە لە تێر کردنی سکی خۆی و منداڵەکانی ئاواتێکی دیکەی نییە.

(ئیتر باوکم وەك ئەو مرۆڤە ئاسایییەی جاران نە دەما. کەزی دایکمی دەگرت و لە دەوری چوار پادا دەیسوڕاندەوە).

(زیڕە جگەر بڕەکانی ئەسغەر هەمیشە لە گوێمدا دەزرنگێتەوە. ئەو زیڕانەی هەتا هەتایە بە بێداریم دەهێڵنەوە لە دژی ئەوانەی خەرجیان بە مفتە خۆری دێتە بەر دەست) (لەدژی ئەو کەسانەی ناڵە ناڵی دایکم نابیستن ، لە دژی ئەو کەسانەی نەیانزانی و نەیانویست بزانن بۆچی هەمیشە بەری چاوی دایکم لە دەردەداری مۆرهەڵگەرا بوو....... هەمیشە برسی بوو تا ئێمە تێربکا)

نەدار

- نیاز عەلی نەدار.

- بەڵێ.

یەکەم جار کە بینیم لە تەنیشت لوولەی پلووسکی قوتابخانە دانیشتبوو. کۆخەی گرت. کۆخە کۆخ بە سەختی تەکانی دەدا. خوێنێکی کەم ڕەنگ پەڕیە رووی. دەمی بەسەر دەستی کورتەکەکەی سڕیەوە. بەخێرایی چووە پۆلەوە و لەسەر یەکەم کورسی دانیشت. پۆلی دووەم بوو. بچکۆڵەو وردیلە بوو ڕەنگی سپی وەك تریفەی مانگ بوو، دەماری ملی لەژێرپێستەوە دیاربوو ، وەك مرۆڤی نەخۆش و تادار دەمارەکانی هەڵدەپەڕین و لێیان دەدا. قەڵەمەکەی بە دەزوویەکەوە شەتەك دراو و ئاوێزان بوو کە کونی قۆپچەی کورتەکەکەیەوە بەستبوو. هەرکە شتێکی دەنووسی لەبەر ئەوەی داوە دەزووەکە کورت بوو ، سکی دەهێنا پێشەوە. هەروەك ئەوە وا بوو لە جیاتی قەڵەم ، لەشی خۆی لە ڕووپەڕی کاغەزەکە بخشێنێ. وەختێ کە نووسین و مەشقەکەییم لێوەر دەگرت ، دەستەکانی دەلەرزی. کاغەزی نووسینەوەی نەبوو لەناو تەنەکەی زبڵ کاغەزی بۆ خۆی پەیدا دەکرد.

کە هێڵم بەسەر نووسینەکەیدا دەهێنا ، وام هەست دەکرد کە هێڵ بەسەر رووپەریدا دەکێشم. نیوەڕۆیان نە دەچووە ماڵەوە لە ڕاستیدا زۆربەی منداڵان بۆ ماڵ نەدەچوونەوە. بەرماوەی نانی شێوی دوێنێیان ، هەر لە هەمان شوێن لە رۆخ دیوارە قوڕینەکەی قوتابخانەدا دەخوارد.

ئەویش تێشووی نیوەڕۆی لە باخەڵدا بوو. پێڵاوە لاستیکەکەی هێڵێکی قرمزی ڕەنگ ناشیرینی لەسەر پێیدا کێشابوو شوێنەواری برینی جێهێشتبوو.

وانەکانی باش دەخوێند. زووتر لەوانی دیکە کەوتبووە خۆو بە باشی دەیتوانی نووسینە درشتەکانی سەر لاپەڕەی ڕۆژنامەکان بخوێنێتەوە. ڕۆژێکیان لە کاتێکدا هەموومان. بێدەنگ بووین ، خشە خشی ئەو ڕۆژنامەیەی کە لە جیانی شووشە بە پەنجەرەکانەوەمان گرتبوو. سەرنجی منداڵەکانی ڕاکێشا.

بە نیاز عەلیم وت:

((نیاز عەلی دەتوانی ڕۆژنامە بخوێنیتەوە ؟ ها ، بەڵکە بزانی چی نووسراوە ؟))
پاشی کەمێك سوور هەڵگەڕان و منە من کردن ، دەستی بە خوێندنەوە کرد.

ـــ ((مامۆستا نووسراوە چاکەتی))

ـــ ئافەرین ، ڕاستە ، دەی بخوێنەوە ، باشە.

ـــ مامۆستا دوو سەدو پەنجا هەزار تومانی.

ـــ ئافەرین ، ئافەرین. زۆر باشە بەردەوام بە.

مامۆستا ، لەتاراندا هەڕاج کرا.

هەناسەی تازەکردەوە. ڕووی لە من کرد و ووتی ((مامۆستا چەند گەورەو باش و درشت دەنووسن.

* * *

- نیاز عەلی نەدار.

- بەڵێ.

نازناوی (نەدارەد) بوو لە پۆلەکەمدا زۆرلە منداڵان نازناویان (نەدارەد)بوو. وەختێ کە ناویم دەخوێندەوە تەکانێکی بە هێزی دەدا ، بەشەرمەوە ، لە حاڵێکدا کە قەڵەم و دەزووەکەی دەشاردەوە تا نەیان بینم ، بە دەنگێکی کزەوە دەی وت: بەڵێ لێرەم و لەو کاتەدا دەنگی لە بێچووە قەلێك دەچوو کە لە ناو لەپدا بیگوشی. تاکە شتێك کە ئەو یاری پێدەکرد تۆپێك بوو لە کاغەزی ڕەشی تۆپەڵ کراودا دروستی کرد بووە و منداڵەکان یارییان دەکرد ، ئەو لەبن دیوار دادەنیشت و تۆپەکەی لەناو دەستدا دەگوشی.

سەیری ئاسمانی دەکرد بە حەسرەتەوە چاوی لە یاری کردنی منداڵەکان دەبڕی. هەر وەختێك یاری دەکرد ، کۆخەی دەگرت و ڕەنگی سور هەڵدەگەڕا.

* * *

حەزم دەکرد زیاتر قسەی لەگەڵدا بکەم. ڕۆژێك لەسەر قادرمەی قوتابخانە دانیشتبوو ، لەسەرەخۆهات و لە ڕۆخ قادرمەکەوە دانیشت. تۆپەلە کاغەز دروست کراوەکەی لە ناو دەستدا بوو. سەرچۆکە چڵکنەکانی لە دوو تویێی شەرواڵە دڕاوەکەیدا بە دەرەوە بوو. پرسیم: ((نیاز عەلی ماڵتان لە کوێیە ؟))

ــــ مامۆستا لە پشت قەڵایە.

ــــ باوکت چییە ؟!

ــــ ڕیش سپی ، مامۆستا.

چ کارەیە ؟.

ــــ پەکی کەوتووە ، مامۆستا. زۆر پیرە ، لە ماڵ دانیشتووە و کتێبی دوعا دەخوێنێتەوە ، مامۆستا.

ــــ دایکت چی دەکا ؟

ــــ پەکی کەوتووە ، مامۆستا دوێنێ ددانەکانی پێشەوەی کەوتن و پەکی کەوت.

کە بە باشی لێم کۆڵیەوە، بۆ دەرکەوت کە دایکی بۆ ((مش باقر)) بازرگانی میوەی وشککراوە کاریکردووە. ئیشی شکاندنی پستە بووە. ئەم پستانەی کە دەمیان نەکرابوو ، بە ددانەکانی دەیکردەوە و ڕۆژی بیست و پێنج ڕیاڵی وەرگرتووە. پاشی سالانێکی زۆر کار کردن ، ددانەکانی کەوتوون و پەکیکەوتوە. برا گەورەکەی گل هەڵکەن بووە دوو ساڵ پێشتر پاش گەڕانەوەی لە سەربازی لە کاتی کار کردندا کەوتۆتە ژێر خاك و خۆڵی بانێکی بەسەردا تەپیوەوە ئەوانی تەنیا جێ هێشتبوو.

زستان داهات ، منداڵان لە دێهاتی دوورەوە ڕادەهاتن. وەختێ کە دەگەیشتنە قوتابخانە هەر لە مرۆڤی بەفرینەیان دەکرد. سەر و برژانگ و ئەبرۆ و کونە لووتەکانیان بەستبووی. کە برژانگەکانیان دەتروکاند ، وەکو ئەوەی دوو پارچە

شووشه پێکدا بدەن. چق چق دەنگی لێوه دەهات له رۆخ زۆپا دارەکەدا دادەنیشتن و پارچه شەختەیان له لووتیان دەکردەوە. ئەوانەیش که سمێڵیان (گوگره)[1] کرد بوو و قوتابی پۆلی بەرزتر بوون ، سمێڵی شەختەیی گەوره لەسەر لچیان دروست دەبوو. کلاشه ژێر لاستیکه سووتاو و بۆنی تیژی عەرەقەی پێیەکانیان لە هەوادا بلاو دەبووه. لەم لاو ئەو لای کلاش و پێلاوه لاستیکەکانیاندا ئاو دەچۆڕاوه و دامەنی زۆرپاکەی تەڕدەکرد.

* * *

ژوورەکەم له تەنیشت پۆلی دەرسەوه بوو. هەموو بەیانیان لەپەنجەرەوه منداڵەکانم دەدیت که دەهاتنه قوتابخانەوه نیاز عەلی وەك مەلێك داویان له قاچ بەستبێ ، خۆی بەرەو قوتابخانه هەڵدەکوتا. کەوانەکانمان تەواو دەبوو داوام له قوتابییەکان دەکرد بێنه پێشەوەی پۆلەکه و چیرۆك بگێڕنەوه. هەندێ وەختیش دەموت هەر کەسێك خەونێکی باش و سەرنجڕاکێشی دیووه بیگێڕێتەوه.

ڕۆژێکیان سەره گەیشته سەر نیاز عەلی. یەکەمجار نەختێ خۆی هێناو برد. بەلام له دواییدا هات. له حاڵێکدا که سوراییی جێ برینەکەی ڕوومەتی پەڕییه ڕووی و بە دەنگی له رزۆکەوه دەستی به گێڕانەوه کرد:

((خەونم بینی ببوومه چۆلەکه، هەر فڕیم.. فڕیم. لەسەر بانەوه بۆ ناو حەوشه هەڵفڕیم. له حەوشەوه فڕیمه سەر تاقی پەنجەره، باوکم ووتی: ئەی داد و بێداد ، منداڵەکەمان بووەته چۆلەکه. من دیتم کە باوکیشم بووه چۆلەکه ، من دیتم کەباوکیشم بووه چۆلەکه و چوو لەسەر کتێبی دوعاکەیدا هەڵنیشتەوه. دایکم یەکەمجار پێکەنی. پاشان گریا. له پڕێکا ئەژدیهایەکی گەوره هاته ماڵەوه. دایکم که ئەژدیهایەکەی بینی وتی: وای وای خوایه ((مش باقر)) هات! خێرا خێرا پستەی لەناو کۆشی دەرهێنا و دەمی لێك کردنەوه. بینیم که دایکم ددانی نییەو خوێنی لە

---

[1]- گوگره: ئەوی تازه سمێڵی بۆردەکا

دەمەوە دێ. ویستم بچم و چاوی ئەژدیها دەربهێنم. فستقێکیان پێکەنی و وتی: ـــ دەرهێنانی چاوی ئەژدیها هیچ سوودێکی نییە: ئێمە ئێستا کارێکی وا دەکەین کە لە داخا شەق بەرێ. هەموو بستەکان پێکەنین و پاشان پێکەوە دەمی خۆیان وێك هێناوە. ئەژدیها چووە ناو عەماری فستقەوە و بینی کە هەموو فستقەکان دەمیان بەستراوە. ئەژدیها بە ڕقەوە وتی:

ئەی بستەکان ، ئێستا بابتان لە گۆڕ دەردەهێنم. چوو دەستیدا کوتکێك تا بەسەر و کۆپەلاکی بستەکاندادا، ژێر قاچەکانی پڕی لە ددان بوو پێی لەسەر ددانەکانەوە هەڵخزی و سەراو سەر کەوتە سەر زەوی. (مش باقر) خۆشحاڵ بوو ، بەلاّم فستقەکان بە یەکیان وت: ئەژدیها کاری پێکەونیناوی دەکرد بۆ بە پێکەنین هێنانیان. ملی درێژ دەکرد تا دەگەیشتە ئاسمان و ئەستێرەکانی دەخوارد. تەقڵەی لێ دەدا. چاوەکانی دەقوچاند و ئەستێرەکانی لە گوێی دەردەهێناوە. من پێکەنین گرتمی. بە دەنگی پێکەنینەکەم ئەژدیها گەڕایەوە منی بینی و وتی: ها.. ئەم ئیشانە هەمووی لە ژێر سەری تۆدان. لە(هیکڕا)[1] شالاّوی بۆ هێنام. ویستم لە پەنجەرەوە بۆی دەرچم. پەنجەرە وێك هاتەوە و تەنگ بووە فستقێك لەوێ کە نزیکی من بوو وتی. وەرە لەسەر من دانیشە تاکو هەڵبێین. فستقەکە وەك بالۆنێکی لێهاتبوو. منیش لەسەری دانیشتم بالۆن منی لە کونی لوولەی زۆپاوە بردە دەرێ تا گەیشتینە ئاسمان. حەزم دەکرد ئەستێرەیەکی جوان بۆ دایکم ببەمەوە تا لە ملی بکا ، بەلاّم لە پڕێك قاچم خزی و بینیم کە باوکم قوڕوکا بۆ سەربان ئەشێلێ. سەراو سەر کەوتمە سەر قوڕوکایەکەوەو لەشوێنی خۆم ڕاپەڕیم. بینیم کە بنمیچی بانەکە بەسەر سەرمدا دڵۆپە دەکا))

منداڵان هەموویان پێکەنین و چەپڵەیان بۆ لێدا. وەختێ کە چوو دانیشێتەوە. وەك مراوی خنجیلە بوو کە بەرەو هێلانەکەی ڕابکا.

١- هیکڕا: لەناکاو

زستانی ئەو ساڵە لە ساڵەکانی پێشتر ساردتر بوو. پەنجەرەکانمان بە ڕۆژنامە و مقەوا چاك گرتبوو. ڕۆژێکیان بەیانی ناوی قوتابییەکانم دەخوێندەوە تا ئامادە و نەهاتووەکان بنووسم:

ـــ ((نیاز عەلی نەدار))

چەند مندالێك لەسەرەخۆ وتیان: ـــ ((نەهاتووە))

ڕاچەنیم. جێگاکەی چۆڵ بوو. خەمێکی نا ئاشنا لە دەمووچاوی منداڵەکاندا دەبینرا. هەموو سەریان لەبەر خۆیان نابوو. هۆی نەهاتنەکەیم لە چاودێری پۆلەکە پرسی. وتی: مامۆستا ، دوێنێ دەمە دەمی ڕۆژئاوا بوو مرد. مامۆستا ، لەسەرما ، خوێنی لە قوڕگی هات و مرد هەر دەیوت، ئەستێرەم دەوێ ئەستێرەم دەوێ ئەستێرەیەکی جوان بۆ دایکم.)) منداڵەکان بێ دەنگ بوون. باڕۆژنامەی ڕووی پەنجەرەی پۆلی دەهێنا و دەبرد ویزەویزێکی لێوە دەهاتە بەرگوێ. وەك ئەمەی کە نیاز عەلی لە ڕێگای دوورەوە چیرۆکی دەگێڕایەوە یان خەونەکانی دەگێڕایەوە. دەنگی ئەو وەختەییم هەر لە گوێ بوو کە ڕۆژنامەی دەخوێندەوە.

پەڵە هەورێکی ڕەش لەسەر سنگی ئاسمان بوو هەموومان بێ دەنگ بووین. چاوم بە ڕۆژنامەیەکی تازەکەوت کە بەر پەنجەرەوە بوو. بە نووسینێکی گەورەو درشت نووسرا بوو: ((بیمەی تەندروستی بۆ هەمووان))

کورتە چیرۆکی نیاز عەلی نەدار

وا دەردەکەوێ کە جگە لەوەی منداڵەکە نەخۆشە ، لە خێزانێکی زۆر دەستکورت و هەژارە. واتە هەژاری و نەخۆشی یەکتری تەواو دەکەن و پەیوەندییێکی توند و تۆڵیان بەیەکەوە هەیە. چونکە دایك و باوکی دوو کەسی پەککەوتەی ماڵەوەن ئەو پستە و فستقانەی کە خەڵکی لە جێوە دەیخۆن. ئەوان و هەزارای وەك ئەوان بە زەبری فشاری ددانەکانیان دەمی توێکڵە رەقەکەیانیان کردۆتەوە کە تەنیا کاری دەزگا و ئامێری لە ئاسن و پۆلاً دروست کراوە. ئەو دایك و باوکە بەستە زمانە لە هێز و بڕشت کەوتووتن و بێ دەم و ددان لە ماڵەوە خەریکی خوێندنەوەی کتێبی دوعان هەر بۆ ئەوەی خوا لە برسان نەیانکوژێ و غەزەبیان لێنەگرێ.

لە هەمووی ناخۆشتر ئەوەیە برایەکی گەورەی هەبووەو دوای گەڕانەوەی لە خزمەتی سەربازی گڵ و خۆڵی سەربانی کۆنە خانووێکی بەسەردا تەپیوە و قوربانی حازریان بووە.

مامۆستاکەی هیواییێکی بەو کوڕە چکۆلانە هەیە کە لە ئێستاوە دێرە گەورەکانی (مانشێتی) رۆژنامە دەخوێنێتەوە کە نووسراوە لە تاران (چاکەتێك بە (٢٥٠) هەزار تومەن هەراج کراوە ، لێرە جیاوازییە گەورەکەی نێوان ژیانی خەڵکی لادێ و شار بە دەردەخا کە سەیر لەوە دانییە چاکەتێك گرانبە هابێ بەڵکە سەیر لە کلۆڵی و نەداری

نیاز دایە کە شەوێکی زستان بەو هــەموو برسـێتی و نەخۆشـیەوە دلۆپــەی بنمیچــی بانەکەشی بۆتە هۆی ئەوەی خەوی ناخۆش ببینــێ. تــەنیا خەویشــی وەك مرۆڤێکــی ئاسایی نیە ئەو منداڵە لە هەموو لایەکەوە زۆری بۆ هاتووە بۆیە منداڵان یاریدەکـەن ئەو لاتەریك لەژێر دیوارەکەدا دەوەستێ و سـەیری منــداڵان دەکـا و نـاتوانێ یاریـان لەگەڵدا بکا ، کە منداڵێك کە لەو هەلومەرجە ناخۆشەی ژیاندا بژیێ چاوەڕێی شـتی خراپتریش دەکرێ ، ئەویش ئەوەیە کە سەر لە ئێوارەی رۆژی پێشو مردووە.

نووسەر دەیەوێ بە هێزی بەرەی نا حەزی بە مرۆڤ بڵێ دەی دڵت ئۆخەی بکا ئەوا دوژمنێکت، منداڵێکی زیتی ماڵە هەژارێك بەستە زمانێکت لە کۆڵ بۆوە تۆش بزانین بە دامرکاندنەوە حەزە دڕندەیی و ناکەس بەچیەکانت درێژە بدە ، مێژوی مرۆڤایــەتی بە نەخۆشی و نەداری کەسـانی دیکـەی هاونـەژادت بڕازێنــەوە، دەبــێ هــەر دۆڵــی: ((تەئمینی تەندروستی لێی دەی))

ماڵی ئێمه

(ئاشورا) جێ ی تۆ پینی پیره سەگەکان بوو. شوێنی عیشقبازی مراویان بوو. جێی بێچووه پشیله فڕێدان بوو که خەویان له خەڵکی حەرام کرد بوو ، ئاشورا شوێنی یاری کردنی ئێمه بوو.

سەرەتای بەهار یا خود دوا دوایی پایز که هەوری رەش ئاسمانی دادەپۆشی ، باوکم له ژوورەوه دەناڵاّیەوه و دەیوت.

ــــ خوایه له غەزەبی خۆتمان به دوور بگره.

بەڵاّم خوا گوێی نەدەدا قسەی باوکم. لافاو دەهات. ڕقی هەڵدەستا.

دنیای دادەشۆری و دەڕۆیشت. دەستی به دەم و لێوی دادەهێنا.

پرده دارینەکانی دەبرد. به خانووەکانی سەرەوەی شار نەدەوێرا چونکه لەبەرد و گەچ دروست کرا بوون. بەڵاّم که دەگەیشته ئێمه هەموو دیقی دڵی خۆی پێدا دەڕێژتین. دیوارەکانی به هێلانه چۆلەکەوه دەبرد.

لافاو تا ناو ژوورەکەمان دەهات. وەك میوانی ناوەخت و مشه خۆر دەماوه. سەری لەباول و گۆسکەی دیزەی ماڵەوەمان دەدا کتێبی دوعاکانی باوکمی دەخوساندەوه. باوکم دەیوت:

ــــ ئاشورا دەڵێی مەئموره. سەر به هەموو کون و قوژبنێك دادەگرێ.

گەلێ ئاوەڕۆ و نۆین لە ئاشورایان دەکردەوە. زبڵیان دەڕێژتە ناو ئاشورا. کە لە سەرەوەی شارەوە دادەڕژا خوار ، باری خۆی دەهێنا تا دەگەیشتە بەر دەرگای ماڵی ئێمە. هەموو باری خۆی لەسەر گردەکەی ئێمە دادەگرت. لافاو هەموو شتێکی لەگەڵ خۆیدا دەهێنا کورتانی ولاّغ لە دواییدا ولاّغەکان خۆشیان لەگەڵ لافاو دەهاتن.

کاریتەی گەورە. ڕەگ و کۆلکی دار و درەخت. کا و گەنمی گوندەکانی دەورو بەریشی دەهێنا گا و مەڕو ماڵاّت. باعە باع و گریانی دەهێنا.

هات و هاواری دەهێنا. گەلێ قوتوشی لەگەڵ خۆیدا دەهێنا کە وێنە ماسیان لەسەر بوو. وێنەی ژنی ئێسك سووکیان لەسەر بوو جارێکشیان شڕە لانکێکی بە کۆرپەڵەکەوە هێنابوو کە هێشتا کورپەڵەکە دەیواقاند. لافاو پردە دارینەکانی وێران دەکرد پردە بەردینەکانی لەشوێنی خۆیان نەدەجوولاّند. تاکو پردەکان دروست دەکرانەوە ئێمە هەمیشە دەرنگ دەگەیشتینە قوتابخانە و دارکاری دەکراین.

کە لافاو دەنیشێتەوە ، ئاشورا وەك جاران میهرەبان و بەخشندە دەبووە دووبارە (شەفیعە کۆر) بە شمشاڵە ئاسنینەکەی لە رۆخ دیوارە تەڕ و شێدارەکان لەبەر بەرۆچك دادەنیشت. ئاشورای پڕ لە ئاواز و گۆرانی کوردی دەکرد.

شەفیعە کوێر هەمیشە لە دەور و رۆخی ئاشورا بوو. قەلەڕەش چاوەکانیانی کۆڵی بوو. دایکم دەیووت ((کە منداڵ بووە. زۆری نارِحەتی کردوە ، چوەتە سەدار تا بێچوە قەلەڕەش بگرێ. قەلەڕەشیش ڕژاونەتە سەر سەریەوە و چاوەکانیان بە دەنووك دەرهێناوە.)) بەلاّم شەفیعە کوێر بە نەخۆشی (ئاوڵە) کوێر ببوو. پاش نیشتنەوەی لافاو دەچوینە ناو بەستە چەگڵیەکەی ئاشورا کە ڕەش ببوو دەگەڕاین و پارەمان دەدۆزیەوە و ملاّك و بوتڵی شکاومان دەدۆزیەوە. جارێکیشیان ئاو لە ناوەڕاستی شاردا دوکانی چاوێلکە فرۆشێکی برد بوو ئێمە چەند چاوێلکەمان دۆزیەوە.

ڕۆژێك بوتڵێكمان دۆزیەوە وێنەی ژنێكی كەژاڵ و خوێن شیرینی لەسەر بوو. هەر كاتێك باوكم تەماشای دەكرد. بە تیلەی چاو سەیرێكی دایكمی دەكرد و لەسەرەخۆ بە شێوەیەك كەدایكم گوێی لێ نەبێ دەیوت: ــ

ـــ هە های هەی! لەدنیادا شتی چەند سەیر هەیە.

پاشدان بوتڵەكەی بۆن دەكرد و دەیوت:

ـــ ئاە! ئاە! پیف! نەعلەت لە كردارت.

بوتڵەكەی تورِ هەڵدەدا بەلاّم رۆژی دوایی سەر لە نوێ ئەم كارەی دووبارە دەكردەوە. شیشۆقی[1] ناو چەگڵەكە دەست و پێمانی دەبڕی. لەسەرەخۆ دەهاتین و خۆڵەمێشی كوورەی حەمامەكان لە دەم ئاشورا فرِێ دەدرا بە برینەكانمان دادەكرد. ئاومان لەو كانیانە دەخواردەوە كە لە رۆخ ئاشورادا هەڵدەقوڵێن. دەچوینە رۆخ مشكییە[2] گەرمەكان لە تەنیشت یەك ڕادەوەستاین سەیری سوورایی ئاگر و سەوزایی لاستیكە سووتاوەكانمان دەكرد، لەسەرەخۆ دەچووینەوە ماڵ و نانمان دەدزی و تا دایكم لە ناكاو نەمان گرێ لە ناو پزی دەرپێمان دەنا. كاتێ كە لە ژوورێ دەهاتینە دەرێ، دەستەكانمان بەسەر بەستی رادەوەشاند و مانای ئەوە بوو كە شتێكمان نەبردوە. بەلاّم خۆمان نەدەجوولاّند نەبادا لێمان بكەوێ ، ئەگەر دایكم دەیدیت بە قونجركە ناو ڕانەكانمانی شین و مۆر دەكردەوە. دەینالاّند و سەری خۆی بە دیوار دادەدا. لە قوژبنێكی ژوورەوە دادەنیشت. دەستی لە ئەژنۆكانی وەردەهێنا. خۆی بە ڕاست و چەپدا ڕادەژاند و توكی[3] دەكرد دەیوت:

١- شیشۆق: شووشە شكاو

٢- مشكی: خۆڵەمێش

٣- دەقەپاند: دەرِفاند

ــــ وای لە خۆم ماڵوێرانیٚ و هەڵکوچاو لە پای دیواران ، وای بەدبەخت خۆم ، لە گۆڕی ئەو کەسە ڕیم منی بە شوداوە ڕۆڵە ، ئیلاهی مەرگتان ببینم شین و شەپۆڕتان بۆ بکەم.

مەمکەکانی بەرەو قاپی ئاسمان دەگرت و دەیوت.

ــــ تا رۆژی قیامەت شیرم لیٚتان حەرام بیٚ.

لەم کاتانەدا ئەکبەر ئاو لە کوونە لوتی دەهاتە خوار و بە بوغزەوە دەیوت:

ــــ کاشکی دەبوو مرۆڤ هەر نانی نەخواردبا. تا دایکم خۆشحاڵ بیٚ ناڕحەت نەبیٚ.من دەموت:

ئاخە نابیٚ ، ئەو کاتە دەمرین!

ئەکبەر دەیوت:

کە دایکم ئیٚمەی بەسەر گەشتەیی و مەزلومی لە پای دیواردا دەدیت.

دڵی پیٚمان دەسووتا. لە پڕمەی گریانی دەداو دەیوت:

ــــ ئاخر رۆڵە بۆچی ئەز یەتم دەدەن. ئاخر شەو چ وەلاٚمی ئەو سەگبابە بدەمەوە ؟

سەگباب ، باوکمان بوو. ئیٚمەش لەگەڵ دایکم لە پڕمەی گریانمان دەدا. هەر وەختیٚك منداڵیٚك لە منداڵەکانی کۆلاٚنەکەمان دەمرد. دایکم تا چەند رۆژ نەفرەت و دوعای لیٚنەدەکردین بەڵکە ماچیشی دەکردین. لە باوەشی دەگرتین و قوربان و بەراگیٚڕمان دەبوو. رووی لە ئاسمان دەکرد و دەیوت:

ــــ رۆڵە گیان ، عەزیزەکانم دەردی ئیٚوە بیٚتە گیانی من.

بەلاٚم لەگەڵ یەکەم پاروەنانی لە ناندین دەماندزی، ناڵە و نەفرینی دەستی پیٚدەکردەوە. لە کولانە هیٚلکە مان دەدزی دەمان هیٚنا و لە ژیٚر خۆڵەمیٚشی داغی کوورەی حەمامەکانمان دادەنا و تا دەبژا. هەندیٚ جاریش هیٚلکە لە ژیٚر خۆڵەمیٚش دەتەقی و مشکی بە ناو دەموچاو و قوڕگماندا دەپڕژاند. ئەگەر چنگیشمان بکەوتایە چەوەندەریشمان دەخستە ژیٚر خۆڵەمیٚش و لیٚکمان دەقەپاند.

ئاشورا بە بـۆنی ئاودەسـتخانەکانیەوە جێگـای ئێمـەی لـە باوەشـی خۆیـدا دەکردەوە ، بەسەر ئەو لوولە بۆڕیانەی ئاویان بۆ ماڵە گەچ کاری کراوەکان دەبرد. یاری (بەردی من لە دەستی تۆ)[1] مـان دەکـرد خانیچـکۆلەمان بـۆ پشـیلە بـێ داڵدەکان دروست دەکرد. لە دەوری شەفیحە کـوێردا دادەنیشـتین و گوێمـان لـە ئاوازەکانی دەگرت. شەو ماندو مرد و بە سەر و رووێکی خۆڵ و تۆزاوی و دەستی پڕ لە قەڵش و خوێناویەوە دەخزاینەوە ماڵ. بەدوو دڵیـەوە سـەلامان لـە دایکـم دەکرد کە لە ژێر چوارپا دانیشتبوو. دڵمان دەکەوتە کوتە کوت لە ترسی ئـەوەی ئایا دایکم سەری لە ناندین داوە یان نا ؟. ئەو کە دەستەکانمانی دەدیت بە سەر و رووێکی میهرەبان خوی دەنواند بەلاّم لەڕاستیدا بە بوغزو کینەوە دەیوت:

ماڵمان وێران بوو هەر پارە و پولێکمان هەیە دەبێ بـە وازەنینـی بـدەین بـۆ دەست و پلیان. بوون بە کرێ گرتەی شەیتان لە بەیانیەوە تا ئێوارە ئیش دەکەین ، ئێوارەش هیچ دەسکەوتێکمان نییە.

لافاو هێڵێکی بەنیشان لەسەر رووی قەدی دیوارەکانی ژوورەوەمـان بەنیشـان بەجێدەهێشت. باوکم دەیزانی پارو چەند ساڵ پێشتر لافاو تا چ ڕادەیەك و چـەند هەڵسا بوو شونەواری لەسەر دیوار بە جێ ما بوو. باوکم دەستی بۆ دیـوار درێـژ دەکرد و دەیوت:

ـــ ئەمەش ساڵنامەی دیواری ئێمە.

لافـاو دەهـات. ئاشـورا پـڕ دەبـوو و ئـاو لـە ئاودەسـتخانەدا بـە کوفـارە سەردەکەوت. حەوشەی پڕ دەکرد. بیری پڕدەکرد تەختە ڕزیوو کاو چەپکە گـوڵی سیسی لەسەرەوەی شاردا بە دەستەوە دەگرت و دەیهێنا ناو ژووری و پێشکەشـی دەکردین. تەنیا زمانی نەبوو سەلامان لێبکـا. کلیممـان لـول دەدا. شـەرواڵمان هەڵدەکرد. نافەکمان تەڕ دەبو و شڵپە شڵپی دەهات دایکـم چـارۆکی لـە دەوری کەمەری گرێدا بوو پێیە سپیەکانی لە ناو ئاودا دەلەرزی و خێرا خێرا سەڵەواتی

١- بەردی من لە دەستی تۆ: وا دیارە جۆرە یاریەکی منداڵانە.

لێدەدا و دەیوت. ئێستا ئاو دنیا دەبا. لافاوی نووحە. بەدبەخت و خانە خراپ بووین ، ئەی خوایە لە قاپیتدا سەگێکی گوناهکارین. بەزەت بە منداڵەکانمانـدا بێنەوە. سەری بۆ ئاسمان بەرز دەکردەوە و دەیوت:

ـــ ئۆۆۆهـــ...! خوایە لە دەرگاتدا سەگێکی روو رەشین

ئەکبەر زۆر بزۆربوو سەری بۆ ئاسمان بەرز دەکردەوەو دەیوت:

ـــ میاو میاو میاو! ئەی خوایە بێچووە پشیلەین لە قاپیتدا.

دایکم توورە دەبوو دەیوت: کە منداڵی وەکو ئێوە سەرتان لە قەپێلك جوقاند دنیاتان وێران کرد. ئاخیر زەمانە. گوایە دەمانەوێ خوا لەمە خراپترمان بەسەر نەهێنێ ؟ بە خوا ئەگەر ئاگریش بباریێ هەر کەمە.

من دەمزانی کە ئاو دنیا نابا. ئاو تەنیا خانووە قورەکان دەبا. زۆر رۆژان خۆم بە ناو ئاشورادا تا ئەو سەری شار رۆیشتبووم ئاو خانووە گەچ و بەرد کاریەکانی نەدەبرد. کە لافاو دەنیشتەوە. لەناوەراستی ژووریێ ئەو کاغەزە رەشانەمان دەسووتاند کە لە کۆلانان کۆمان دەکردنەوە. دەرگامان دادەخست تاکو ناو ژوورەکە گەرم دابێت و وشك بێتەوە ، پاشدان دەچووینە لای دراوسێیەکەی قاتی دووەمان چونکە ئاو ئەوانی نەدەگرتەوە. نان و هەرچییەکمان هەبایە لەسەر یەکمان دادەناو پێکەوە دەمان خوارد. باوکی ئەوان حەماڵ بوو باوکم لەگەڵی دادەنیشت و هەر دووکیان پێکەوە باسی بێکاری و رۆژگاریان دەکرد. باوکم لە رۆخ مەقەڵەکەیان دادەنیشت. بێ پسانەوە بەڵغەمی سنگی لەناو مشکیەکانی دامەنی مەقەڵەکە دەکرد و خۆڵەمێشی بە سەردا دەکرد. دایکم لەبەرە خۆیەوە بۆڵە بۆڵی دەکرد.

هەناوت رزێ ئیلاهی. مەقەڵەی ئەمماڵەت پر لەتف و بەڵغەم کرد. دایکم لەگەڵ ژنە دراوسێ کەماندا کلاشیان دەچنی و دەردی دڵی خۆیان بۆ یەك هەڵدەرێژت.

من و ئەکبەر لەگەڵ کچە دراوسێکەماندا کە بۆن و بەرامەیەکی خۆشی لە ژێر چارۆکەکەیەوە دەهات و سەری نینۆکەکانی بە چنینی کڵاش ریشاڵ ریشاڵ ببوو پێنج بەرد و کانێمان دەکرد[1]. بۆ نووستنیش دەچووینەوە خوارێ. کاغەزە سووتاوەکانمان فڕێ دەدا دەرەوە و لەسەرزەوی گەرمدا دەنووستین. هەندێ جاریش ژوورەکەمان تێکدەچوو لایەکی دەتەپی و ساپیتەی دەهاتە خوار. ئەم جۆرە کاتانە ، تا چەند رۆژ لە کۆڵانەکانی هەر دوو بەری ئاشورا بە دوای خانوودا دەگەڕاین. دایکم و باوکم هەریەکەیان بڕ و بزگوڕێکیان لەگەڵ کەلوپەلی و پەلی ماڵەوە بە دەستەوە دەگرت و سەرمان لە ماڵان خوار دەکردەوە و لە ژووری کرێمان دەپرسی. دایکم رووی خۆی بە چارۆگەکەی دادەپۆشی. سەری لەتی دەرگای حەوشە دەبردە ژوورێ. بە دەنگێکی پڕ سۆزەوە بانگی دەکردن

ـــ باجی توخوا ژووری بە تاڵتان نییە بۆ کرێ ؟!

خوا خێرتان بنوسێ.

لەم وەختانەدا باوکم سەر و رووێکی پڕ لە ئومێدی نیشاندەدا هەناسەی لە سنگی خۆی بەند دەکرد و چاوەرێی وەلاّم دەبوو دڵمان تەپە تەپی دەکرد ، بە چاوێکی کز و بێ رۆشنایی تەماشای دەرو دیواری ماڵەکەمان دەکرد. بەلاّم لە زۆربەی کاتدا دەنگێك لەناو حەوشەوە وەلاّمی دەدایەوە:

ـــ نا خوشکێ ژووری بە تاڵمان لە کوێ بوو ، ئێوە سەدەمین کەسن لە ژوور دەپرسن. ئاخە ئێمەش موسڵمانین ئیش و کارمان هەیە. لچ و لێوی دایکم شۆڕ دەبوو. لووتی فن دەکرد و بە لچکی چارۆگی دەسڕیەوە و دەیووت:

ـــ تف لە گۆڕ و مەزەبت.

هەڵی دەکوتایە سەر من و ئەکبەر و دەیوت:

ـــ پەپوینە ، قەدەم بێ خێرینە.

١- پێنج بەردوکانی: یاریەکە زیاتر کچۆلە دەیکەن ، پێنجوکانێشی پێدەڵێن.

هەڵدەهاتین و بەڵاّم دوور و نزیك بە دوایاندا دەڕۆیشتینەوە. لافاو تەواو دەبوو سەر لە نویّ ئاشورا ژیانی دەهاتەوە بەر.

دووبارە پیرە سەگ لەم لاو ئەو لادا دەتۆپین. منداڵ و پیرە مێرد و پیرە ژن بە خۆیان و کیسە درێژەکانی ملیانەوە. بە کۆلاّنانـدا دەگـەڕان و بـە دوای بـژیودا سواڵیان دەکرد. وردکە چەگلە رەشەکانی رۆخ ئاشورایان وەرگێڕ و داگێڕ دەکـرد. خەڵکی دەهاتن گونیەی پڕ بێچـوە پشـیلەیان لەسـەر گوفەکـەکانی دەوروبـەری ئاشورا بە تاڵ دەکرد. تاکو ئێمە دووبارە بیان بەینە ماڵەوە و مراویەکان بە قیڕە و قاژەوە عیشقبازیان دەکرد و پێك دادەفسین تاکو کەنار ئاوەکانی ئاشورا پڕ لە جووجەڵەی زەرد و ئێسك سووك بکەن.

هەموو تەنگەی ئێواریەك شەفیحە کوێر شمشاڵەکەی لـە بـن هـەنگڵی دەنـاو دەچۆوە ماڵ و ئاشورای بە سارد و سڕی تەنیا جیّ دەهێشت.

دوو ماسی لەناو نوقڵدان

وەك هەموو پێنج شەممەیەك خامۆش و دڵگیر بوو ، كە مێكـێش خۆشـی پشـووی رۆژی هەینی پێوە دەبینرا ، ئاخە لێوەی پایز بوو. هەفتەیـەك پێشـتر لافـاو هەڵسـابوو ، هێشـتا ژوورەكەمان نێمی مابوو باوكم لە ژێر چوار پایەدا نووستبوو.

تیشكی هەتاو لەسەر رووی دیوارە قوڕینەكەی حەوشەی دەدا، حـەزم دەكـرد خـۆر ئـاوا نەبێ. هیچ ئاوا نەبێ و ئەرك و دەرسـەكانم خۆیـان لـە خـۆڕا بنووسـرابانەوە و بـاوكم هـەر نووستوباو قەت بە ئاگانە- هاتبا هەركە هەڵدەستا ، پەڵپی دەگرت و داركاری دەكردین.

دڵەكوتەی شەممەم لە دڵدا بوو. ئـەو هـەموو راهێنـان و جـەدوەل زەرب و مامۆسـتا نـا میهرەبان و دەنگی ماستفرۆشی گەڕۆكی كۆڵان. بۆچی هیچ كەسێك نەبوو ئێمەی خۆش بۆی ؟ بەڵام بۆمان پەیدا بوو ، ئەویش ئەو بێچوە پشیلانە بوون كە شەوان بە دزیەوە دەمان بردنـە ناو نوێنەكانمانەوە. دەستەكانمانیان دەلێسیەوە یاریان بۆ دەكردین. بـەڵام كـە خافـڵ دەبـووین گازیان لە پێی باوكم دەگرت و دەیان لێستەوە باوكیشم تووڕی دەدانە ئەو سەری حەوشە.

شیعری (منداڵی هەتیووم) لەبەر خۆم دەخوێندەوە ، كە گۆزەی لێشكا بوو. كەوتمە بـیری چۆلەكەكەم كە چەند رۆژ پێش ئێستا مردار ببۆوە. رەنگە گرەوی كردبـێ كـە لـە قوتابخانـە بگەڕێمەوە ئەوسا مردار بێتەوە. كە گەڕامەوە كزبـوو. مووچـەم بـۆ كـردو لێـی نزیكیـەوە، سەری بە زەوی كردو و مردار بۆوە.

خۆر ئاوادەبوو. كە دەچوومە ناو (ئاشورا)وە ، دەمبینی هـەتاو هێشـتا لەسـەر دیـواری نانەوا خانەكە ئاوا نەبووە.

حەوسەڵەی چوونە دەرەوەم نەبوو. چوار پا منی بە خۆیـەوە چەسـپاند بـوو بـاوكم پرخـە پرخی دەهات. برسی بووم. بەڵام دایكم من و (ئەكبەر)ی سوێند دا بوو كـە دەسـت بـۆ نـان نەبەین.

بە پاڕانەوە پێی ووتین: ـــ

ـــ بەپیر بە پێغەمبەر، پارەم نییە جارێکی تر نان بکڕم.

لەپاشدان وتی: ـــ دەبڵێن بە ئیمام ڕەزا نان ناخۆێن!

ئێمەش لە ڕۆخ (ناندین) ڕاوەستا بووین پێکەوە وتمان: ـــ

ـــ بە ئیمام ڕەزا بە گیانی دایە دەست بۆ نان نابەین.

دایکم چوو بووە بازاری کولیچە فرۆشان تاکو ئەم کلاشانەی کە چنی بوونی بیانداتەوە خاوەن کارەکەی و لەسەر ڕێگای خۆی سەر و پێمان بۆ بکڕێ ئەگەر دوکانی خاوەن کاری دایکم داخراو بوایە زۆر خەمگین دەبوو. تا دەگەیشتەوە ماڵ هەر دەگریا.

ڕۆژنامەیەك لەسەر ڕووی دەرگا دەجوولاوە. وێنەی سێ منداڵ لەسەر ڕۆژنامەکە بوو ورچێکی گەورەیان لە باوەش گرتبوو. ورچەکە زۆر قەڵە و جوان بوو.

دووبارە کەوتمە یادی شیعری (منداڵی هەتیو) لە وێنەکەدا ورچەکە زۆر قەڵەو و جوان بوو.

دووبارە کەتمە یادی شیعری (منداڵی هەتیو)کە وێنەکەی لە ناو کتێبەکەماندا بوو و دڵم تەنگ بوو. شتێك لە ناو قوڕگمدا سەری دەکرد و دەگەڕایەوە. لەقوڕگم هاتە سەرەوە. هاتە نێو ڕووم.. ناو چاوەکانم و لە چاوەکانم هاتە دەرەوە و ڕووی گەرم داهێنام. بەپشتی دەستم فرمێسکەکانم سڕیەوە ، سوێری فرمێسك چووە ناو شەقارەکانی دەستم و زوراوە.

تیلەی دەرگا دەکرایەوە. ئەکبەر سەری لە ژوور خوار کردەوەو پاشدان بە سەری پەنجەکانی پێی هاتە ژوورەوە و سەری لە بن گوێم نا بە پسکە پسکێکەوە وتی:

ـــ دوو ماسی بچکۆڵە هاتوونەتە ڕۆخ ئاوی ئاشورا. دێی بچین بیانگرین؟!

بە پەرۆشیەوە وتم: ـــ بابچین ، بابچین ، لەسەرەوەخۆ.. با ، بابە بە ئاگا نەیێ.

کە تەکانم خوارد چوار پاکە جیڕە جیڕێکی کرد پرخە پرخی باوکم بڕا.

ئەکبەر لە ترسان زەندەقی. چوو خۆی مات کرد. باوکم گەوزی داو لاکەلەکەی خۆی گۆڕی وتی: ـــ

ــــ خوایە غــەزەبمان لیٚ نــەگری لــە جیٚــی خۆمــان دانیشــتینەوە لەســەر چــوار پایــەدا هەڵتوترکاین. لەسەر چوار پایــەدا کلافیٚــك دەزوی کــلاش و ســوژنیٚکی لیٚکــەوتبوو. بــاوکم کەوتەوە پرخە پرخ.

بەسەری پەنجەی پــیٚم رۆیشــتم و نوقلدانــە بچــووکەکەی قــوژبنی دەلاقــەم. نوقلدانەکــە ملەکەی شکابوو لە ناو ئاشورا دادۆزیبوومەوە لەگەڵ ئەکبــەر رۆیشــتین. کــە گەیشــتنە رۆخ ئاوەکە ئاسەواری ماسی دیار نەبوو. دلّم داخورپا بە ئەکبەرم وت:

ــــ ئەدی ماسیەکان لە کویٚن هەی بەد فەڕ دیسان درۆت کرد.

ئەکبەر وتی:

ــــ خۆت بەدفەڕی لیٚت مەعلوم بیٚ رۆیشتونەتەوە ژیٚر قوڕ و لیتــەکان. دەســتم بــۆ ژیٚــر قوڕاوەکە برد و دەستم گیٚڕا. ماسییەکی بن سك زەرد خۆی ڕاپسکاند و ئەکبەر بــە شــادیەوە وتی: ــــ ئەی ئیمامی زەمان ئەوەتان.

نوقلدانمان پڕ لە ئاو کرد. هەر دووکمــان بەیەکــەوە بــە هەولــدانیٚکی زۆر ماســییەکانمان گــرت. هــەتاو گەیشــتبووە ســەر رۆخــی دیــواری نانەواخانەکــە ســارد و ســەرمای ئیٚــوارە دەستەکانی سڕ کردبووین لەسەرەخۆ هاتینە ژوورەوە. دایکــم نــەهاتبۆوەو. ژووررەوە کــەمیٚك تاریك داهاتبوو باوکم هیٚشتا هەر پرخە پرخی بوو.

منداڵەکانی سەر رۆژنامەکە ونببوون. لەسەرەخۆ چوینە ژیٚر چوار پاکە. بەســکی برســی نووستین و نوقلدانمان لە پــیٚش خۆمــان دانــا. ماســیەکان بــە چــاوە زیتــەکانیان تەماشــایان دەکردین. ئەکبەر دەستی دریٚژ کرد و نوقلدانەکەی بۆ بەردەمی خۆی ڕاکیٚشــا. مــن دووبــارە هیٚنامەوە بەردەمی خۆم.

ئەکبەر بە دەنگی بەرز وتی:

ــــ هی خۆمە ها!

بەرەنجانەوە وتم:

ــــ نوقلدانەکەیشی هی منە ــــ تازە من بۆم هیٚنای.

بە توندی وتی: ــــ هی خۆمە. هی خۆمە. من یەکەم جار دۆزیمەوە.

لەسەرەخۆ وتم:

ـــ ئەی نوقڵدانەکەی من چییە ؟

وتی: ـــ ئێستا دەچم جامێك دەهێنم.

لەگەڵ ویستی هەڵسێ و پێی بە مەنجەڵی ژێر چارپاکە کەوت. پرخە پرخی باوکم بڕا. لـە داخان پەلی نەرم و بێ خوێنی ئەکبەرم گرت و بامدا و لە تاوان لەرزیم.

ئەکبەر قیژیەکی خەفە کراوی کێشا: (ئای ، ئای).

ماسیەکان بێ جووڵە وەستا بوون و ئاویان دەخواردەوە. چـوارپا جـووڵاوە. بـاوکم بەسـەر سەرمانەوە وەستا بوو. چاوەکانی وەك چاوی ماسییەکانی لێ هاتبوو. لە ترسـان چـوینە ژێـر چوارپاکەوە و لە ژێرەوە لێفەکانمان بە توندی گرت.

لەسەر لێفەکەوە دوو مستە کۆڵە بەسەر سەرماندا هاتە خـوارێ لێفەکـەمان تـوڕداو بـە زیرەو هاوارەوە ڕامان کردە دەرێ. نوقڵدانەکە لەناو دەستی باوکمدا بـوو. دەرگـای کـردەوە و فڕێیدا حەوشە.

ماسییەکان لەسەر زەوی کەوتنە فرتە فرت. قەلەڕەشێك لە رۆخ دیـواردا باڵـە فڕەیـەکی کرد هات و ماسییەکانی برد.

لە دوورەوە هەورەکانی ئاسمان رەش هەڵدەگـەڕان. لـەناو تـاریکی قادرمـەکانی سـەربان هەڵتروشکابووین. فسەکە فسکی رقاویمان دڵی تاریکی شەوی دەسووتاند.

ـــ گوناهی تۆ بوو.

ـــ گوناهی تۆ بوو.

ـــ ناوەڵاٚ گوناهی تۆ بوو.

ـــ ناوەڵاٚ گوناهی تۆ بوو.

دڵم دەگوشرا. لەئاشوراوە نـوزەی توتکـە سـەگێکی کوتـەك خـوارد و دەهـات. دایکـم نەهاتبووەوە ، رەنگە دوکانی خاوەن کارەکەی نەبووبێ و ئـەویش هێشـتا بـە چـاوەڕوانی لـە پشت دەرگای دوکانەکەدا دانیشتبێ.

کــا

قوتابخانەکە حەوشەیەکی گەورەی هەبوو. لـە دوو ژووری قوتابخانەکـە یـەکێکیانم کردبووە پـۆلی دەرس خوێنـدن و ئـەوی تـریش خـۆم تێیـدا دادەنیشـتم. کـادینێکی گەورەلەلای ڕاستی حەوشەوە بوو متبەقێکی جێهڵراوی لە تەنیشتەوە بوو. کادینە پڕ لە کایەکە هی داودخانی خاوەن خانووەکەی قوتابخانە بوو.

شەوان تەنیا بووم. غولام رەزای فەڕاشی قوتابخانە تـا درەنـگ لـەلام دەمایـەوە. ژنیك و مندالێکی سێ سالانی هەبوو. رۆژی بە سێ تومان بە موەقەتی بـە فەڕاشـی قوتابخانە دامەزرابوو، بـەو ئومێـدەی رۆژێـك دابـێ بەیـەکجاری دابمـەزرێ، رۆژانـە حەوشەو هەیوان و پۆلی گەسك دەدا. لـە بیرەوەکـە ئـاوی دەردەهێنـا لـە سـارداوی دەکرد. کە کاری تەواو دەبوو، دەکەوتە ناو کوڵانـەکانی دێ و بـە مالانـدا دەگـەڕا و هێلکەی دەکڕی و بە دوکاندارانی دەفرۆشتەوە.بەلەباریکەیەکی.. ئێسکی دەم و چـاو دەپەڕیوو بوو لووتی جوان بوو هەموو دەم خەمبارو مـەلوول بوو.هەمیشـە ترسـێکی نادیاری لە رووادا دەبینرا.

زستان بەبای بە هێزی ساردی گوێزانیەوە هات. دووبارە ملەی ((قەلاجـە)) بـەفر دایپۆشی و رێگاکان گیران. ترس لە هەموو کەسێك نیشت هەر کەسی مشتێك گـەنم یا ئاردی هەبوو ، بە ترس و لـەرز ، وەك گەنجینەیـەکی بـە نـرخ ، ئاگـاداری دەبـوو دەستی پێوە دەگرت و بە پارێزێکی تەواوەوە لەکاری دەهێنا.

کە لە قوتابخانە دەهاتمە دەرەوە هەر دوو لای جادە بەلاشەی مرداری گا و مـەڕ و بزن تەنرا بوو خەڵکی لە حاڵێکدا بوون فرمێسکیان هەڵدەڕشت.

پێستی ئاژەڵە مردارەكانیان كەوڵ دەكرد و لە ڕۆخ دوكان و پشت دیواری ماڵاندا هەڵیان دەخستن. شیوەنی ژنان ، وەك بڵێی عەزیزیان مرد بێ. لە ماڵەكانەوە دەهاتە گوێ. تا چاو بڕی دەكرد، پێستی بۆری دامەن سپی و قاوەیی و ڕەش لەڕۆخ یەكدا هەڵخرابوون چاوم دادەخستە بەر خۆم تا بەژن و باڵا و پەیكەری ماتەم داران نەبینم.

شەوێك. غولام ڕەزا بەسەر گەشتەیی و نا ئومیدی و خەمناكیەوە پەیدا بوو. یەكبەدوای یەكدا جگەرەی دادەگیرساند. ئەنگوستە لاوازەكانی كە لە دوكەڵی جگەرەدا زەرد هەڵگەڕابوون دەلەرزی ، لیّم پرسی: ـــ ((هەموو ساڵ حاڵتان بەم شێوەیە ؟))

سەری باداو لەگەڵ بە باكردنی دوكەڵی جگەرەكەیەوە گوتی ((بەڵێ هەموو ساڵ هەمان تاس و حەمامە.))

گوتم: ((ڕادیۆ گوتوویەتی دەوڵەت ئازوقە و ئالیك بۆ ئەو دێهاتانە دەنێرێ كە سەرما زیانی پێگەیاندوون.))

وتی: ((ئێستاكە وا باشترە چەقۆمان بۆ بنێرێ تا پێستی ماڵاتە مردارەكان كەوڵ بكەین.)) پێكەنینێكی تاڵی گرت و بەم لاو ئەو لایدا ڕوانی. وەك ئەمەی كە بیەوێ شتێك بڵێ و شەرمی دەكرد. وتم: ((هەر دەتەوێ شتێ بڵێی چی ڕوویداوە؟))

بەشەرمەوە وتی: ((نا ، نا ، بەڵام... شەرم دەكەم.))

وتم: ((شەرمی بۆچییە ئێمە برادەری یەكین. هەر كارێكم لە دەست بێت بۆتی دەكەم.))

گوتی: ـــ ((بەخوا ، تازە مانگاكەم زاوە و خەریكە لە برسان دەمرێ. گوانەكانی وشك بوون. ویستم ئەگەر ماوەم بدەی لەم كادینە شەوی یەك گونیە كا بۆ مانگاكەم ببەم تا دەرگام لێدەكرێتەوە.. ژن و منداڵەكەم تا ماون دوعاتان بۆ دەكەن.))

سەری لەبە خۆ نا ، منیش كەوتمە بیر كردنەوە كایەكە هی داود خان بوو و لە و ماڵەشدا تەنیا من دادەنیشتم. ڕەنگە شەڕێكم بێ بە تووشەوە.

بەلاّم نەشم دەتوانی خۆم لەبەر رووە ئێسقاوی و رەنگ تێدا نەماوە شەرماویەکەی غولام رەزا دابگرم و گوتم: ((هەر چیت دەویّ بیبەو مانگا و گوێرەکەکەت رزگار بکە.))

بە خۆش حالّیەوە لە جێی خۆیدا رەپیّ بوو گوتی: ((خوا سێبەری ئێوەمان لەسەر هەلّنەگریّ تاماوین لە چاکەتان دەرناچین.))

بەیانی زوو بوو. لە حەوشەی قوتابخانە پیاسەم دەکرد. هێشتا خۆر هەلّنەهاتبوو. سەیری سەر رۆخی دیوارم دەکرد چۆلّەکەی لە سەر هەلّنیشتبوو لە پڕ چۆلّەکەکان هەلّفڕین و جامێکی مس لە سەر دیوارەوە بەدەرکەوت. دەستە رەق و تەقەکانی رۆخی دیواریان گرت و دەموچاوی غولاّم رەزا لە نێوان هەردوو دەستدا بە دیار کەوت.

هەمیشە لەسەر دیوارەوە دەهاتە ژوور تا تەقەی دەرگای قوتابخانە بێدارم نەکاتەوە. بەردێکی زلم لە پشت دەرگای قوتابخانە دادەنا تا شەوان کەس نەیەتە ژووریّ.

لە سەر دیوارەکە دانیشت و پاشدان بازی دایە ناو حەوشە و جامەمسەکەی لەسەر دیوارەکەوە هێنا خواریّ. بەهەمان شێوەی شەرمنییەوە سەلامی کردو جامەکەی لەلایەکی هەیوانەکە دانا. گوتم: ((چی هەیە چی نیە ؟ئەم جامەت بۆچی هێناوە!؟))

ملە باریکەکەی کەچ کردو گوتی ((مامۆستا شیرم بۆ هێناوی مانگاکەم کە کای خوارد، گوانەکەی پڕلە شیربوو.))

بە نارەحەتیەوە وتم: ((جامەکە هەلّگرەو برۆ پێویستیم بە شیر نییە ، مەگەر نەخۆشم تا شیر بخۆمەوە.))

ئیش گەیشتە ئەوە دەستی بە پاڕانەوە کرد بە شێوەیەك لە قسەکەم پەشیمان بوومەوە جامەکەم بردە ژوورەوە غوللام رەزا خۆی خەریکی مالّینی هەیوانەکە کرد.

هەموو شەوێك غولام رەزا گونیەیەکی گەورەی کا دەبردەوەمالّی و هەموو بەیانیەکیش پێش خۆر هەلاّتن جامەکەی لەسەر دیوارە قوڕینەکەی قوتابخانە بە دیار

دەکەوت. رۆژێکیان سەرێکم لە کادین خوار کردەوە ، کادینێکی گەلێ گەورە بوو. تا بنمیچ پڕی لە کا بوو هەوو رۆژێك ئاژەڵ مردار دەبوونەوەو پێستە بۆرەکانیان لەم بەر و ئەو بەری جادە ڕادەخران. هەمیشە غولام رەزا دەیگوت: ((ئیشاڵلا رۆژێك وەرە مانگاکەم ببینە گوێرەکەکەم ببینە. نازانی ئێستا چەندە قەڵەو بوو ون ! ؟))

وەلاّمم دەدایەوە: ((باشە غولام رەزا ، باشە ، رۆژێك هەردێم)).

هەینی بوو لە ژوورەکەم دانیشتبووم و سەیری نووسینەوەی قوتابیانم دەکرد و ڕاستم دەکردنەوە یەکێك لە قوتابییەکانم کەوا هاوسێی غولام رەزا بوو ، خۆی کوتایە ژوورەکەمەوە هەناسە بڕکێ بوو گوتی ((مـ.. مامۆستا ، حاڵی ژنی غولام رەزا خراپ تێکچووە منی نارد تا پێتان بڵێم.

بە خێرایی چوومەماڵیان. غولاّم رەزا لە قوژبنێکدا دانیشتبوو. دەستی لە ئەژنۆی وەر هێنا بوو ژنەکەی لەناو نوینێکی چڵکن و دڕاودا نوستبوو لرخی لرخی لێوە دەهات چەند شووشە دەرمان و نەختێك فستقی بە دەورو بەردا رژابوو.کوڕە بچووکەکەی بە ورگی دەرپەریو رەنگی زەردەوە لە باوەشی پیرە ژنێکدا بوو من نەم دەناسی. دانیشتم و گوتم چی بووە غولاّم رەزا ؟ دیسان دەردو بەلاّیە))

سەری بە ئەژنۆی کردو بە خەفەتەوە گوتی: ((نابینی. بەخوا دوو رۆژە بێهۆش کەوتووە، قسە ناکاو ئیمڕۆ حاڵی زۆر شرە نازانم چیبکەم.))

گوێچکەکانی سوور بووەوەو گوتی: ((مامۆستا..نابێ،ئاخر..)).

پێموت بەخێرایی: ((بۆ شاری ببە))

گوتم:((پارەت بۆ ئامادە دەکەم، خەم مەخۆ، منداڵەکەشت ببەلای پزیشك، لە لایەنی قوتابخانەشەوە خەیاڵت رەحەت بێ خۆم لەگەڵ منداڵەکاندا رێکی دەخەم.))

گەش بووەوە.. تارمایی زەردە خەنە پژایە سەر لێوەکانی و کەمێ گەشاوە وتم: ((حاڵی مانگاکەت لە چی دایە ؟ گوێرەکەکەت چۆنە؟ خۆ ئەوانیش نەخۆش نەکەوتون؟))

بەم قسە قەڵەمی ئەژنۆی شکا. بە ترس لەرز و زمان گیڕانێکەوە

گوتی: ((باشن مامۆستا زۆر باشن. لەگەڵ گا و گۆتاڵی دراوسێ کانماندا ناردوو من بۆ دەرەوە کەمێك بخولێنەوە.))

کە خەریك بووم غولام ڕەزام بەجێ دەهێشت منداڵەکە خۆی گەیاندە من و گوتی: ((مامۆستا غولام ڕەزا زۆر بەدبەختە، ئەسڵەن هەر مانگای نییە ، وا دیارە درۆی لەگەڵ تۆدا کردوە.))

ڕاچەنیم ، بەڵام بەسەر خۆم نەهێناو خێرا خۆم و هێنایەوە سەر خوێن ساردی خۆم و بە توندی گوتم: ((خۆم دەمزانی)).هاتمەوە قوتابخانە.

بەیانی زوو غولام ڕەزا دووبارە بە خۆی و جامە شیرەوە پەیدا بوو سەیری چاوەکانی نە کردم پێم گوت: ((پێویستم بە شیر نییە، شیر نا خۆمەوە چیتر مەرایی مەکە

گوتی: ((ئاخر چی بووە ؟ مامۆستا زمان کورتم مەکە. تو ناوی خوا پێم بڵێ چی بووە ؟ قسەیەکت بیستوە ؟))

بە تانە و پلارەوە گوتم ((مانگاکەت لە چۆڵی گەڕاوە ؟))

گوێرەکەکەت چۆنە! ؟..)) لەناکاو بە خۆیدا شکایەوە. لە قوژبنێکی هەیوان دانیشت بە خەفەتەوە گوتی: ((مامۆ... مامۆستا. من شەرم لە چاوەکانت دەکەم. دەبووایە ڕاستیەکەیم پێ بووتایەی لە ڕاستی من مانگام نەبوو ، کایەکەیم دەفرۆشت و داو و دەرمان و خواردنم بۆ ژنە نەخۆشەکەم پێدەکڕی ، بۆ ئێوەش لە مالآن شیرم دەکڕی.)

لە پڕمەی گریانی داو لە حەژمەتان شانەکانی تەکانیان دەدام جامە مسیەکەی لە پشت کورتەکە ڕەشەکەی ون دەبوو.

بە فێڵی پیاسە کردن گەڕامەوە دواوە لە و دوورکەوتمەوە تا فرمێسکەکانی نەبینێ.

سێ خەزنە[1]

پێك كەوتنی دەرگا دارینە رزیوەكە ئەو قەلەرەشانەی هەڵفڕاند كە لەسەر دیـوارە قوڕینەكەدا هەڵنیشتبوون. قڕە قڕیان ماڵەكەی پڕ كرد و لەسـەر بـەفری قولینچـكی حەوشەكەدا نیشتنەوە، لەبەر پێی ئەو پیرە مێردە لاكەوتن كە بە مات و پەریشانی لە ژووری دەهاتە دەرێ.

پیرە مێردەكە كڵاوە خوریەكەی تاسەر بڕۆكانی هێنا خوارێ.

فوی لە دەستەكانی كرد. دەرگاكەی مەحكەم داخسـت. دەسـتەكانی خسـتە نـاو باخەڵی. ناو كۆڵانٚ قـەلاٚتێك بـەفری لێ كـەتبوو ، گـیرا بـوو ، بەتەنگـەتاوی بـەبن دیوارەكەدا دەستی بەڕاكردن كرد. لەسەر شەختەدا هەڵخزی و خۆی بە دیوار گرتەوە. گلۆتە گلێك لە دیوارەكە بۆە و بەسەر شانیدا بەر بۆوە خوارێ، خانووەكان تا سواندان نوقمی بەفری ناو كۆڵانٚ ببوون. تاك و تووك منداڵانٚ بە شێوەیەك كەوا فرمێسـك لـە چاویاندا قەتیس مابوو دەرۆیشتن پیرە مێردەكـە بـە بـەر دەرگـای رەژوو فرۆشـەكەدا تێپەڕی ، لەبەر خۆیەوە وتی: ((ئاخ خ گەردوێنی شەو پارەم دەبوو)). ئەو پەیتونەی بە شەقامەكەدا تێپەڕی ، خەریك بوو خـۆی لێـدا ، پەیتونچـی پـیر لەوبەرزاییـە دا هەڵتروكابوو جوێنی بە ئەسپەكان دەدا. شەختە لـە ژێـر سمـی ئەسـپەكاندا دەشـكا. ئەسپەكان بەرەو پێشـەوە دەرۆیشـتن. هـەڵم وەك سـتوونی رێـك لـە كـونی لوتیانـدا دەردەچوو. گەیشتبووە ئەو پەڕی شار. شەقام قەڵە باڵختر بوو چەند منداڵێك لە نێوان پیادەكانەدا لەسەر ئەو شەختانەی هـەڵیان خزانـد بـوون هەڵدەخلیسـكان. كـە پـیرە مێردەكە بە تەنیشتیاندا تێدەپەڕی یەكێك لە منداڵەكان بـەر بـۆوە. پـیرە مێردەكـە

---

[1]- سێ خەزنە: لە دەقەكەدا (سێ كوپەڵە خوسرەویە) كە ئەمیش گەنج و زێـڕی پاشـا كۆنەكانـە. بەلاٚم لە لای خۆمان هەر (خەزنە) یان (خەزێنەی) پێ دەڵێن.

داهاتەوەو بن هەنگڵی منداڵەکەی گرت و گەرمایی ژێر کەوشی منداڵەکە پڕژایە ناو پەنجەکانیەوە. سەیرێکی پێڵاوە بریقەدارو کڵاوە سوورو جوانەکەی کرد. منداڵەکە بە چاوە جوانەکانی سەیرێکی پیرە مێردەکەی کردوو وتی: ((سوپاس گەورەم)).

پیرە مێردەکە رووی وەرگێڕاو کەوتە رێ. فرمێسك لە چاوەکانیدا قەتیس مابوو. هەنگاوەکانی گورج کرد ، کە گەیشتە ئەو سەری شار یەکسەر و یەك رێ بەرەو لای باغێکی گەورە رۆیشت ، لەبەر دەمی باغەکەدا پاسەوانێك وەستا بوو. پێیەکانی بەستبووی لێوەکانی بەزەحمەت لەسەر یەك دادەنا دڵی دەگوشرا. لە رِقان قورِگی هەڵاوسابوو. دەیویست سەری بە پەرژینە ئاسنەکەی دەوری باغەکەدا بکێشێ. لەبەر خۆیەوە منە منێکی کرد: ((سەختە ، زۆر سەختە ، بەڵام دان بە خۆمدا دەگرم ، سەبری بچووکی خوا چل ساڵە ، دەبێ بە جارێك بیان هەژێنم. دڵیان لەگەڵیدا ڕاوەستێ. بێ ئابڕوینە)). ویستی بۆ ناو باخەکە بچێ ، بەڵام پاسەوانەکە نەیهێشت. پیرەمێردەکە شتێکی بەبن گوێیدا چرپاند و قسەیەکی کرد ئیشارەتێکی بۆ ساختمانەکەی ناوەڕاستی باغەکە کرد. پاسەوانەکە کابرای بۆ لای ئەو پاسەوانە پیرەی دیکە ڕەوان کرد. کە لە بەر دەرگای خانووەکەدا وەستا بوو ، بگرەو بەردە لەگەڵ ئەودا دەستی پێکرد ، پاسەوانە پیرە چاوێکی بەم لاو ئەو لادا خشاند و دەستی پیرە مێردەی گرت و چوونە ناو سالۆنێکەوە. نەختێ گەرمی بۆوە. پاسەوانەکە ئیشارەتێکی بۆ کرد تا لە لایەکدا بوەستێ و خۆیشی چووە ژوورێکەوە ، پاش کەمێك هاتەوە دەرێ پیرە مێردەی لەگەڵ خۆیدا بردە ژووری، لە پشت مێزێکی لە دارگوێز دروست کرا و کە پارچە شووشەیەکیان لەسەر دانا بوو ، یەکێك بە بەرگێکی رێك و دەموچاوێکی گۆشتن و بۆ ینباخێکی پان و سپی یەوە دانیشتوو.

پاسەوان قاچەکانی بە توندی پێکدا کێشاو ئامادە ڕاوەستا.

پیاوە بۆ ینباخ سپیەکە سەری کاغەزەکەی بەردەمی بڵند کرد. رووی لە پیرەمێردە کردو پرسی: ((ها چیت دەوێ ، کەسێك نە بوو لەباتی تۆ بە ئیش و کارەکانت هەڵسێ ؟!))

پیرەمێرد بە دەستە پاچەیی وەڵامــی داوە: ((نــا قوربــان ، ئیشــێکم بــە جــەنانی بەریزتان هەبوو ، جگە لە جەنابتان لە کەسی تر دڵنیانیم.))

ـــ چۆن!! چیت دەوێ ؟!

پیرەمێردە بە دزییەوە سەیرێکی ئەم لاو ئەو لای کرد. لە مێزەکە نزیــك بــووەوە. چاکەتەکەی لە ئالاّ بچووکەکەی سەر مێزەکە گیربوو. ئالاّکــە کــەوت ، پاســەوانەکە بەخێرایی ئالاّکەی هەڵگرتەوە ، لە شوێنی خۆی دایناوە. پیاوە بۆین باخ سپیەکە لــە حالەتێکدا خۆی بۆ دواوە دەکشاندەوە ، وتی: ((قسە بکە ، ئــیتر ، بۆچــی ئەمەنــدە نزیك دەبیەوە ؟))

ـــ قوربان... لەناو... ماڵەکەمدا ، ســێ خەزنــە بــە دیــار کــەوتووە ، بــەڵێ ، بەڵێ... قوربان بە حەزرەتی عــەباس ، بەم وێنەی بەســەر ســەرتا نەوەیــە درۆ ناکــەم قوربان. پێکەنی ، پێکەنینەکەی پێکەنینێکی تاڵ و بە زۆر لە خۆکردنەوە بوو.

ـــ درۆ نەکەی پیرەمێرد. ماڵت لە کوێیە ؟

ـــ لەسەری تەپەیە. قوربان جەنابی بەرێزتان تەشــریف بێــنن. ئــەو کاتــە چــاوە موبارەکەکانتان کوپەڵەکان دەبینن.

بۆ ینباخ سپیەکە تەلەفۆنی بۆ چەند کەسێك کرد. لە خۆشیا سوور هەڵگەرا بوو و هەڵسا ، پاڵتۆکەی لەبەر کرد و خۆی رێکخست پیرەمێرد ئەمانەی دەدیت و فوی لــە دەستەکانی دەکرد.

کەوتنە رێگا چەند کەسێکی تریشیان لەگەڵ هــات. ســواری ئۆتــۆمبیلێکی شــین بوون کە لە رۆخ شەقامەکەدا وەستا بوو ، رۆیشتن. ئۆتۆمبیلەکە لە رۆخ یــەکێك لــە شەقامەکانی خوارووی شاردا ڕاوەستا. خەڵك بەسەر ســامیەوە ســەیری ئۆتۆمبیــل و زەلامەکانی ناوەوەیان دەکرد. تــا ئــەو وەختــە ، نــە ئۆتۆمبیــل ، نــە زەلامــی لــەم بابەتەیان لەو شوێنە نە دیتبوو.

شوفێرەکە دابەزی. پیاوە بۆ ینبــاخ ســپیەکە کــلاّوە خڕەکــەی بــان ســەری هێنــا خوارەوە. ئەوانی دیکە ملیان لەناو یاخەی پاڵتۆکانیانەوە بردبووە خــوارێ ، کەوتنــە

ڕێگا ـــ تەنیا پیرەمێرد بوو وەك مەڕێك لە کۆتایی پایزدا خوریەکەیان بڕیبێتەوە لە سەرمانا هەڵدە لەرزی. هەڵمی ئاو لەسەر سمێڵی زەنگوڵەی بەستبوو. ترس و خەمێکی قووڵ لە روویدا تێکەڵ یەکتر ببوون ، بەڵام ئەوەی لە قولآیی کەلێنی چورچ و لۆچەکانی دەم و چاویدا نیشتبو ، ڕق و کینە بوو.

گەیشتنە ئەو کۆڵانەی کە ماڵی ئیختیارەکەی لیٚ بوو ، کەڵەشێرێکی پیر بێهودە دەنووکی بەزەویدا دەکوتا. پیرەمێرد دەرگای کردەوە. لاونیو وەستا و کشاوە دواوە تائەوان بچنە ژوورەوە.

لەناو حەوشەدا گردێك بەفر کەوتبوو. دیوارەکان تا ناو قەدیان خوسا بوونەوە. لە رۆخ دیواردا شوێن پێی قەلەرەشەکان ئاسەواری مابوو. ماڵەکە لە دوو ژوور پێك هاتبوو بنمیچی یەکێکیان هاتبوو خوارەوە. ژوورەکەی دیکە دەرگا و پەنجەرەکی هەبوو. پەنجەرەکە بە مەحکەمی وەك مردوێك دەمی پێك دادابوو لەسەر رۆخی خوارەوەی شیشەکان ، ئاسەواری ئاوەڕۆی بارانەکانی پێشوو مابوو. وەك مندالآن کە شوێنی ڕێچکەی فرمێسك لەسەر رووی کۆلمەکانیاندا دەمێنێتەوە.

پیرەمێرد بە پڕتاوی خۆی رەپێش کرد. چوونە ژوورەوە. بۆ ینباخ سپییەکە فرمانی بە یەکێك لە دەستەکەیدا تا بۆ نووسینی سورەتی دانیشتنەکە ئامادە بیٚ. ئەو پیاوەی جانتایەکی ڕەشی لە بن کەوشدا بوو ، ئامادە ڕاوەستە و وتی: ((سەرچاو قوربان دەستور بفەرموون.))

جانتاکەی کردەوە. لە ناوەڕاستی ژوورەکەدا چوارپایەك دانرابوو کۆنە لێفەیەکی چڵکنی بەسەر دا درا بوو ماتەم دار ئارامی گرتبوو. ئەرز سارد سارد بوو. چەند گونیەیەکیان لە ناو چوار پایەکە دانا بوو. لەناو دەلاقەکەی ژووریٚ چرایەکی ئینگلیسی دوو کەلاوی رەش دانرابوو، شووشەیەکی لە قوڕ دروست کرا و چەند (کەلا)[1] یەك دەبینرا.

پیاوە بۆ ینباخ سپییەکە لە ئیختیارەکەی پرسی:

١- کەلا: هەڵمات.

((باشە ، لە کوێیە ؟! بۆ خەریکم دەکەی ؟!))

پیرەمێرد لەناکاو بۆ لای چوار پایەکە ڕایکرد. لێفەکەی هەڵدایەوەو بە ڕقەوە هاواریکرد. ((ئەمەتان قوربان هە هە ئەمانە سێ کوپەڵە خەزنەی خوسرەوین. چاك بیان بینە چەند شینن، بەڵێ قوربان. هە هە ، قوربان.)) بۆینباخ سپیەکە و ئەوانی تر سەریان لێ نزیك کردەوە. چاویان لەگەڵ تاریکیەکەدا کەمێك ڕاهاتبوو ، لە ناکاو پیاوە بۆ ینباخ سپییەکە ڕاچەنی چاوەکانی زەق بوونەوە.

قژو کەزی زێرینی کچۆڵەیەك لەسەر زەوی و لەگەڵ خۆڵی ناو کورسیەکە تێکەڵ ببوو[1]. لە ژێر چار پایەك دوو کوڕ و کچێك ، دەستیان لە ملی یەك کرد بوو ڕەق ببوونەوە.

دەموچاوە شین هەڵگەڕاوە بچووکەکانیان لە بن میچ بڕی بوو رەنگە چاوەڕوانی شتێك بووبن.

های و هووە ڕقاویەکەی پیرەمێرد لە حەوشەوە دەبیسترا شێتانە هاواری دەکرد:

((مەگەر هەر بۆ زێڕ و گەنج بێنە ماڵەکانمان. بۆ کوپەڵە خەزنە)).

٢- کورسی هەر وەك چوار پای خۆمانە بەلاّم ئەوان بۆ گەرم داهێنانی مەقەڵە ئاگری لە ژێر دادەنێن و لە ژێریشی دەنوون.

کورته چیرۆکی سێ خەزنە

ئەم کورتە چیرۆکە کە باسی پیرەمێردێکی بێدەرتانی بە ساڵاچوو دەکات کـە لـە کەلاوەی خانوویێکدا دەژی کە تەنیا ژوورێکی دانە تەپیوە ، هیچ شـتێکی دیکـە لـە مەڕ ئەو پیرەمێردە ئاماژەی بۆ نەکراوە ، بەڵام لە کوتایی چیرۆکەکە وا دەردەخا کـە ئەم پیاوە بەستە زمان بیکەس و نەدارە ئەرکی بە خێوکردنی سێ منداڵی چاو شـینی جوانی لە ئەستۆ دابووە و ئەیش جگە لەوەی لە ژێر لێفەوایان پۆشی هیچی دیکەی لە دەست نەهاتووە، واتە نەیبووە خواردنێکیان بداتێ هەر هیچ نەبێ لە مردن رزگاریـان بکا — منداڵەکان هی کێ بوون، هی کوڕی، هـی کچـی، خزمێکـی ئەمـەیان دیـار نەکراوە.

بۆیە کە دەزانی منداڵەکان مردون، بە مەبەستی گاڵتە کـردن بـە دام و دەزگـا و دەوڵەت روولە بنکەیێکی پۆلیس دەکا بۆ ئەوەی پێیان رابگەیەنێ کـە لـە ماڵەکـەی سێ خەزنە وەردەرکەوتوون، پیاوانی دامودەزگاش کـە دەچـن بـۆ ئـەوەی بـزانن ئـەم خەزێنانە چین و: سێ منداڵی چاو شینی جوان لـە ژێـر لیفەکـەدا دەبیـنن کـە هـەر سێکیشیان مردوون.

وادیارە علی ئەشرەف دەیەوێ ئەمە وەك هێمایەك بخاتە روو کە ئەگەر خەزنە لـە ماڵەکەتدابێ ئەوا دەبێ بۆ دەوڵەت بێ و بەو بۆنەیەوەش روو لـە ماڵەکـەت دەکـەن،

ئەگینا ئەگەر لە برسان بشمری کەس نیە لاییێکت لێبکاتەوە یـان روو لـە ماڵەکـەت بکا.

بە گشـتی هەسـتی مرۆڤدۆسـتی پیرەمێردەکـە لـە چـەند خاڵێـك نیشـان دەدا. بەتایبەتی ئەو کاتەی کە دەچێ بۆ پۆلیسخانە. لەگەڵ ئەوەشدا کە لێی قەوماوەو دڵی توند، بەڵام کە منداڵێك لەسەر بەفرو شەختەکە هەڵدەخلیسکێ دەستی یارمـەتی بـۆ درێژ دەکاو بنهەنگڵی دەگرێ تا راستی بکاتەوە کابرا هەر دەڕواو لەبەر خۆیەوە دەڵێ ((سەختە: بەڵام دان بەخۆمدا دەگرم، سەبری بچووکی خوا چل ساڵە، دەبێ بە جارێـك بیانهەژینم، بێ ئابڕوینە))

وا دیارە کابرا زۆر سەختی لێگوزەراوە بەڵام لە بێ دەسەڵاتیدا هـیچ چـارێکی نەبووە جگە لە ددان بە خۆ داگرتن ، بەڵام ئەمە مانای ئەوە نییە شتەکەی بە ئاسایی زانیـوەوە قبـوڵی کـردوە ، جگـە لەمــە تاوانەکـەش بـە هـی ئـەوان دەزانـێ کـە لێپرسینەوەیان بەرانبەر بە خەڵکی بێدەرتان نییە و مرۆڤ هەر چەندەی دان بە خۆ یـدا بگری رۆژێك دێ هەر بەروویاندا دەتەقێتەوە بۆیە بەبێ ئابڕو ناویان دەبا.

نەخۆشی

دایکم زۆری سەرما دەبوو ، لەم کاتەی چرای دادەگیرساند وتی:

ــــ لەشم شین و مۆر هەڵدەگەڕێ ــ مێشکم تەپە.

هەوا سارد بوو. هەمووومان لە دەوری مەقەڵەی ئاگر دانیشتبوین. پوورە و مامەپیرەشمان لە کن بوو. خاڵە موساش بە خۆی و موسیبەت نامەکەیەوە هاتبوو. زستان دادەهات. زستان لەگەڵ موسیبەت نامەکەی خاڵەوە دەهات. لەگەڵ دەنگی هەزاران کۆخەوە دەهات. دەنگی کۆخەی نیوە شەوان لەگەڵ دەنگی شکانی گۆزە لە نیوە شەوە ساردەکانەوە دەهات.

زستان بۆ ئێمە لە هی خەڵکی گەلێك ساردتر بوو. ئەسخەر لە پشت شووشەی پەنجەرەوە سەیری کلۆ بەفرە تەنکەکانی دەکرد رووی لە ئەکبەر کرد و وتی:

ــــ خۆزگە لە جیاتی بەفر ، گەنمەشامی لە ئاسمانەوە دەباری. مامە پیرە گوێی لێ بوو لە پڕ لە بەندی دڵیەوە هاواری لێ هەڵساو وتی:

ــــ هەی مل شکاو کفر مەکە! هەی گوجیلە[1] سەگ!

دەیەوێ ئەم پاروە نانەشمان لێ ببڕی زمانت ببڕە.

باوکم نالایەوە:

ــــ خوایە سەد گوناح و یەك تۆ بە:

پوورە بە تانە و تەشەرەوە وتی:

ــــ گەنمە شامیت بۆ چییە هەی مەشکەدڕە!

١- گوجیلە: توتکە سەگ

خالّە موسا لە ژێر چاوێلکەوە سەرێکی ئەسغەری کرد لـەم کاتـەش ئەسـغەر لـە ترسان هەڵدەلەرزی ، بە منە منەوە وتی: ـــ ئاخر هەی مـاڵوێران ئەمـە قسـە بـوو کردت!؟

ئەو رۆژە دایکم چەند رست جلی شوشتبوو ، لە سەربان لە حەوشە لەسەر قـەدی دار و کۆلەگە هەڵی خستبوون و وشکی کردبوونەوە قەدی کرد بوون ، لە ناو بوخچەی دانا بوونەوەو بە خاوەنەکانی دابوونەوە.

شەو گیانی شێن و مۆر هەڵدەگەڕا. گیانی داغ بوو. باوکم قەدەمی شکا بوو وتی:

ـــ سەرمات بووە ، ئەگەر بپژمی چاك و دەبیەوە. پێویسـتە کـارێکی وا بکـەی بپژمی.

پوورە بە نیگەرانییەوە وتی:

ـــ نیوەڕۆ چیت خوارد ؟ رەنگە ماستی ترشت خوارد بیّ:

ـــ دایکم بە ناڵەیەکەوە وتی:

ـــ بە خوا جگە لەو پاروە نانە رووتەی بەیانی چیدیکەم نە خواردوە.

زادی دیم نە بڕیوە ، هەر پارە و تانەکەی بەیانی بووە.

مامە پیرە وتی:

ـــ چویتە سەر ئاو ئیمڕۆ دانیشتوی ؟

دایکم لەناو تادا کولّمی سوور ببووەوە ، لەسەرەخۆ وتی:

ـــ نە ء

مامە پیرە بە بیّ ماوەدان وەك ئەوەی شتێکی گرانبە های دۆزیێتەوە وتی:

ـــ ئاها کەواتە دلّە کوتێتە. دەبیّ (حاجی مەنیزی) بخۆی.

عەزرا خوشکی تازە بوومان گریا و دایکم بۆ بەر مەمکی خۆی برد.

پورە وتی:

ـــ شیر مەدە منداڵەکە شیری مرۆڤی تادار باش نییە.

دایکم بە میهرەبانیەوە سەیری عەزرای کرد و وتی:

ــــ ئەی بەستە زمان لە برسان دەمری.. ئەدی تۆ چ دەخۆی ؟

باوکم وتی:

ــــ دەبێ بپژمی. پژمین دەرمانی دەردتە. ئەگەر بپژمی هەر سەرمایەکی چووەتە ناو سەر و مێشکت دێتە دەرێ.

پورە وتی:

ــــ ئاخە پیاوەکە ، چۆن بپژمێ، بیرێك لە حالّی بکــەوە ، خەریکــە وەك کــوورە دەسووتێ ، وەك فلوسی سوری لێهاتوە.

باوکم قوتوی توتنی لە باخەڵی دەرهێنا. پتە توتنێکی رێژتە ناو لەپی دەستی. بە پەنجەرەشەکانی باش هاڕی و پاشدان بە بەر کونە لووتی دایکمی راگرت و وتی:

ــــ بۆنی بکە ، هەناسە هەڵکێشە ، یاڵڵا ، ئیستا دەپژمی، بپژمی ئــیش تــەواو دەبێ.

دایکم لووتی رەپێش کردو توتنەکەی بۆن کرد ، لە پڕ پژمی..... ئا پژم... پژم..:

ــــ سەد شوکر و حەمد ئەی شافی.

پوورێش لە پاش مامە پیرە پژمی و رووی لە باوکم کرد و وتی:

ــــ خوا بتگرێ لەگەڵ خۆت و ئەم توتنە توندەی کە هەتە.

دایکم وتی: لوتم گیراوە بۆنی هیچ ناکەم.

ئەسخەر پژمی و لە هەردوو کونە لووتیەوە چڵم دەرپەری و لە جێی خۆی بــە بــێ جوولە وەستا.

خاڵە موسا پژمی و شتێك لە دەمیەوە پڕژایە ســەر دوعــا نامەکــەی و یەکســەر کتێبەکەی قەپات کرد. عەزراش وەك بێچووە پشیلەیەك لمــوزی بــە ئــاگرەوە جزابــێ پژمی و بەلاّم دایکم نە پژمی.

دایکم بۆ بەیانی لەناو نوێن نە هاتە دەرێ. بە یارمــەتی پوورەمــان ژوورەوەمــان ماشت. مەقەڵە ئاگرێکمان گەشکردەوە، دایکمان بە باشی داپۆشی عەزرامان خاوێن کردەوەو غەمگین و سەرگەشتە چوینەوە قوتابخانە.

دایکم نیوەڕۆش هەر نوستبوو. بێ حاڵ و بێ هۆش. بە بێ جووڵـە ڕەنگـی زیـاتر پەڕی بوو ، ناڵە ناڵی بوو. پوورە شۆربای بـۆ لێنـا. دایکـم کـەمێکی خـوارد بـەڵام هێنایەوە. دووبارە لە ناو نوێن لێی کەوتەوە.

عـەزرامان دایە ژنی خاڵە ئەویش تازە منداڵی ببوو ، عـەزرا وردە وردە دە تـاواوە بچووك دەبۆوە، ڕۆژانێکی گەلێ خراپی بەسەر دەبرد.

شەو کە چۆلەکەکان گەڕانەوە هێلانەکانیان و ئەستێرە بەدەر کەوتن.

شەوێ کەیەکەم جار بۆنی نانی گەرم هات و پاشدان باوکم هاتـەوە ، دووبـارە لـە دەوری یەك گربووینەوە و ئینجـا لەسـەرەخۆ فسـکە فسـك دەسـتی پێکـرد پـوورێ چاوەکانی لەناو گریاندا ببووە دوو کاسەی خوێن بە پەستیەوە وتی:

ـــ شۆرباش کاری نەکرد. دەبێ بەیانی بچمە گوزەری (ساحێب جەمع) ، لە کچی پورە مەعسومە ئاوی موتفەرك وەرگرم.

مامە وتی: هەر نەخۆشییەکی هە بێ ئاوی تور چاکی دەکاتەوە.

باوکم مژی لە جگەرەکەی دەدا و وتی:

ـــ نەختێ تووتن بهاڕم بەڵکە ئیمشە و بپژمێ.

پوورە خێرا وتی:

ـــ بۆ خاتری خوا سەرەکەی مەکەوە. دوێنی شەو تا بەیانی هەر پژمیوین.

ڕووی لەمامە پیرە کرد وتی:

ـــ بۆ ئەم سنگە ئیسقادارەش باش نییە.

مامە پیرە بە گرژی ڕووی لە پوورە کردو. وتی:

ـــ من ئیسقا دارم ؟ ها! کەس مافی کۆخینی نییە ؟!

خاڵە موسا ئاهێکی هەڵکێشا ووتی.

ـــ با ختمێکی حەزرەتی زەینەبی بۆ بگرینەوە. حەتمەن چاك دەبێتەوە.

پوورە بەگریانەوە وتی: ـــ

ـــ حەزرەتی زەینەب بە دەنگمانەوە وەرە.

سەیری نوێنی دایکممان کرد و خەم قورگی گرتین. نانمان خوارد و نووستین.

* * *

سبەینێ نە چوینە قوتابخانە. بەکۆمەکی یەکتر دایکممـان بـردە ژووری پـوورە و نواندمان. پوورە هێندە گریا بوو چاوی هەڵنە دەهات ، وتی:

ـــ من لە تەنیشت تەختەکەی دەنوم دەبێ زیاتر ئاگام لێی بێ منداڵینە ئێـوەش نەیەنە ئەم ژوورەوە. لەشی ئێوە ناسکە ، نەخۆش دەکەون. ئەکبەر و ئەسغەر لەسـەر تیکە نانێك لێیان بوو بـە شـەڕ هـەردووکیان بـە گریـان چـوونە قوتابخانـە. لەگـەڵ پوورەمدا کەوتینە رێگا ، بەرەو گوزەری (ساحێب جەمح) ، پوورە جـامێکی لەگـەڵ خۆیدا هێنابوو. رۆخـەکانی ئاشـورا بەسـتبووی. زەوی ببـووە چـلوورە. بـە پـێڵاوی لاستیکی سارد. بە یەخەی کراوە بێ قۆپچە و بەو دەستانەی کە هەمیشە بسـتێ لـە قۆڵی چاکەتم هاتبووە دەرەوە ، کەوتینە رێگا.

چـۆلەکە ترسـنۆکەکان لەسـەربان هەڵنیشـتبوون ، هـەتاوی بـێ تـاو و تـین لـە دیوارەکانی دەدا. لەگەڵێ شوێن سمی چوار پێ لەسەر شەختە مـابۆوە. دوکانـدارەکان وەك مریشك خۆیان وێك هێنا بۆوە و دەستەکانیان بەسەر مەقەڵەی ئاگر داگرتبوو.

گوزەری ساحێب جەمع. پوور مەعسومە و یەك جام ئاوی تور بۆ شیفای دایکـم. بە خۆشحاڵی گەڕاینەوە. دەرمانی دەردی دایکم لەناو لەپی پورم دا بوو. کەیف خۆش بووم حەزم دەکرد نانێکی سەر تەختەی نانەوا خانەکە هەڵگرم و گازێکی لێبگرم.

شەوی سێیەمی نەخۆش کەوتنی دایکم بوو. هەمووممان چـوو بووینـە ژوورەکـەی پوورەوە دانیشتبووین. پوورە ئیستیاکانێك موتفەڕکی بە گەوری دایکم دا کرد، بەلاّم ئێستا لە قوڕکی نە چوو بووە خوارێ کە هێنایەوە. موتفەرك دایکمی چاك نەکردەوە.

مامە بە توندی کۆخی و بە هەر دوو ئەنگوستی گەورەو شادەی ئیشارەتێکی بـۆ پوورە کردو وتی:

ـــ ئیستیکانێك لە و توراوە... بۆ سینەم... رەنگە.

باوکیشم ئحمێکی کرد و هەر وەك مامە ئیشارەتێکی بۆ پورە کرد:

ـــ نیو ئیستیکانیش... سەرما...

خاڵە موسا بە زۆر قرقێنەیەکی هێناوە و بە پورێی وت:

ـــ دایە هێندەی ئەنگوستیلەیەکی دورمانیش بۆ من تێکە.. ئەکبەر لەسەرەخۆ بە پورەی وت:

ـــ کەمێکیش بۆ من تێکە ، رەنگە بۆ دەرسەکانم باش بێت.

جەدوەل زەربم بۆ ئەز بەر ناکرێ پورە بەو پەڕی سەخاوەتەوە ئیستیکانێکی توراو لە نێوانیاندا دابەش کرد و ئەوی دیکەشی بە پارێزەوە لە ناو دەلاقە دانا.

دایکم دووبارە حاڵی تێکچووەوە و ئیستیفراقی کرد.

پوورە رووی لە مامە پیرە کرد و وتی:

ـــ سێ رۆژە هیچی نە خواردوە هەر کەفی رووت دەهێنێتەوە. چبکەم یا قەمەر بەنی هاشیم. کەس نوقەی لێوە نەهات و پوورە بڕیاری دا بۆ ڕزگار کردنی دایکم کەلوپەلەکانی حەمامی خۆی بفرۆشێ و دکتۆری بێنێتە سەر.

بە دڵ تەنگیەوە بە رۆخ ژوورەکەی پوورە تێدەپەڕیم و لە درزی دەرگاوە تەماشای دایکمم دەکرد. دەنگە ناسك و میهرەبانەکەیم بەر گوێ دەکەوت. ناوژوورەکە نیوە تاریك بوو. دایکم رووی لە بنمیچ بوو. دەستە لاواز و ئێسقانیەکانی بە بێ حاڵیەوە کەوتبووە سەر جاجمەکە هەر کاتێك گوێم لە دەنگی دەبوو بە خۆم دەوت: (هێشتا دایکم هەیە. هێشتا زیندوە).

دایکم بە دەنگە نەخۆش و دڵنەوایەکەی ، ئەو شیعرەی دەخوێندەوە کە پوورە مەعسومە فێری پوورەی کردبوو ئەویش بۆ دایکمی وتبۆوە پێی لەبەر کرد بوو. پوورە مەعسومە و تبووی هەر نەخۆشێ سێ جار شیعرەکە بخوێنێتەوە چاك دەبێتەوە. دایکم هێندە بە پاکی و سادەیی دەیخوێندەوە من لەپشت دەرگای ژووری پوورەوە گریانم هات. گریان بۆ باشیەکەی ، بۆ رەنجەکانی ، بۆ منداڵە تازە بووەکەی بۆ سکە هەمیشە برسیەکەی و بۆ قژە شانە نەکراو و تیتك تیتکەکەی. دەنگە سۆزاوییەکەی دایە لەو ژوورە نیو تاریکەی دەمە دەمی رۆژ ئاوا دەگەیشتە گوێم:

ئەی مانگی بەنی هاشم ، ئەی تیشکی رووی عەباس
ئەی نوری دڵی حەیدەر، شەمعی شەهیدان عەباس
ئەی شاهی عەلەم هەڵگر
ئەم دەردەی کە دەیبینی
لەسەر دڵی من هەڵگر

که دکتۆر گەیشته ماڵمان ، تەنیا دەنگی چۆلەکە دەبیستر. دەمزانی کە هەر کەسێك نەخۆشییەکانی سەخت بێ ، پزیشکی دەهێننە سەر. ئەو وەختە مامە عەلی بەقاڵ دەمرد پزیشکیان بۆ هێنا. خەڵکی گەڕەکەکەمان هەمیشە لە دوا هەناسە بانگی پزیشکیان دەکرد. ئەمەم دەزانی، بەڵام دیسانەوە ئومێدم هەر هەبوو. هەرگیز باوەڕەم نەدەکرد دایکم بمرێ ، ئەدی کێ جلی خەڵکی دەشوشت ؟ ئەدی کێ کڵاشی بۆ خەڵکی دەچنی ؟ کاتی کە بزێویمان دەکرد کێ لا ڕانەکانمانی بە قونجرکە شین بکردباوە کێ لەبەر باوکم دەپاڕاوە تا جەژن جووتێ گۆرەویمان بۆ بکرێ ؟ بە هیچ جۆرێك نەدەبوو دایکم بمرێ.

دەبوایە ئەو بژی تا قاپ و قاچاخ بشوا. ماڵ بماڵی عەزرا شیر بدا و خەم و دەرد قوت داتەوە ناو هەناوی. بەدەستە تەزیوو شەقار شەقارەکانی خۆی هەموو شەوێ وازەنینمان تێهەڵسوێ. چیرۆکمان بۆ بگێڕێتەوە. چیرۆکی خۆش. چیرۆکی ئەو چۆلەکەی کە باران هات و هێلانەکەی، هێلانە کاغەزینەکەی وێران کرد. چیرۆکی ئەو لاوەی کە ئەژدیهاییێکی کوشت ئەو ئەژدیهایەی کە بەری ئاوی گرتبوو و دەبوایە مرۆڤێك بخوا تا نەختێ بجووڵێ و چۆڕە ئاوێك بەرداتەوە.

دایکم دایکێکی باش بوو. هەمیشە دەستەکانی بۆن سابوونی لێدەهات بۆنی پارەی خوردەی لێدەهات و هەمیشە پڕقلێش بوو دەردەدار بوو.

لە درزی دەرگاوە سەیرم دەکرد. پوورە کەوتبووە سەر دەست و پێی پزیشك و پێلاوەکانی ماچ دەکرد. وەك ئەمەی بایەکی پەنگ خوارد و پیسم لە دوو تویی سنگدا بێ و خاڵی بوو.

پزیشکەکە بن هەنگڵی پوورەی گرتبوو و دەیوویست هەڵی ستێنێتەوە. پوورە دەگریا و چارۆکی سەر سەری کەوتبووە خوارێ

* * *

کە شەو داهات باوکم لە ئیش گەڕاوە، قورئانێکی هێناو ووتی:

ـــ دایکتان حاڵی خراپە. بێ هەست و هۆش کەوتووە. خێراکەن دەبێ لەسەر بان دوعای بۆ بکەین. ئەم قورئانە لەسەر سەری ڕابگرین و بگریەین.

لەو شەوە تاریك و شەختە بەندانەدا ، کەوا ئاسمان پڕ لە ئەستێرە بوو و شار سەری خستبووە سەر سەرینی گەرم و نەرمی خەڵکەکەی سەرەوەی شار و پێیە خاوسەکانیشی لە سەر حەسیرە ساردەکەی ئێمە دانابوو. لەگەڵ باوکمدا لە قوژبنێکی سەرباندا هەڵتروکاین. باوکم قورئانەکەی لەسەر سەریەوە گرتبوو دەگریا. یەکەمین جار بوو ببینم باوکم بگریە هەنسکی دەهاتێ و بە سەر دەستی چاکەتەکەی ، لووتی دەسڕیەوە و دەیووت:

ـــ خوایە... ئەی خوا.. مەکە مەکە.. ئەم منداڵانە... مەکە مەکە...

وەك ئەمەی یەکێك ئازاری بدا بێ پسانەوە دەیوت: ((مەکە مەکە)).

من و ئەکبەر و ئەسخەریش کەوتبووینە گریان. پوورە عەزراشی بە مەلۆتکەوە لە قادرمەوە هێنا سەرەوە. تا خوا عەزراش ببینێ و بزانێ کە عەزرا شیری نییە و ناتوانێ بێ دایك بژی.

* * *

لە دوورەوە دەنگی ئاوازی مۆسیقا دەهات. دەنگی دمبك دەهات و ناڵەی ئێمەش نە دەگەیشتە هیچ کەس. هەموومان بە نۆبەت قورئانمان بەسەر سەرمانەوە دەگرت و دەگریان.

عەزرا دەیویست بە دەستە بچووکەکانی ئەستێرەکان بگرێ، بەڵام نەیدەتوانی، کەرەتێك دەگریا و جارێك پێدەکەنی. دیسانەوە دایکم حاڵی خراپیر بوو.

* * *

هەموو شتێکمان فرۆشت و لە ئەنجامدا بە دەرزی و داو و دەرمان و پزیشك دایکم لە نیوەی ڕێگای مەرگ گەڕاوە. هەموو ڕۆژێك لە درزی دەرگاوە دایکم دەدیت. پوورە پێی وتبووم نەچمە ژوورەوە چونکە نەخۆشی دایکم درم[1] بوو.

دایکم تێك قوپا بۆوە هێندی چنگێکی لێهاتبۆوە. قژە جوانەکەی لە ڕەگەوە وەریبوو و سەری کەچەڵ ببوو. دایکم لەناو نوێن دەهاتە دەرەوە. بە هەردوو دەستی خۆی بەسەر زەویدا دەخشاند.

ڕۆژێکیان کە خەریکی تەماشا کردنی بووم ، بەم شێوەیە خزیەوە. چووە پشت پەردەو لەسەر سفرە کوتە نانێکی هەڵگرت و گازێکی لێدا. لە خۆشیان دەستم بە دەرگا کەوت و دەرگا کراوە. دایکم منی بینی. پەشۆکا. بە نیگایەکی پڕ لە پاڕانەوە و چاوەکانی لە زەوی بڕی و ناڵایەوە:

ـــ ئەشرەف تو خوا بە پوورە مەڵی دایکم نانی خوارد.

* * *

دایکم چاك بووە و دووبارە لە ڕۆخ حەوز دانیشتەوە بۆ جل شۆرین. عەزرای بچکۆڵە و لەڕو لاوازیش لە ڕۆخ تەشتی کوڵکردنی دایکم کەوتە خولانەوە.

١- درم: ئەو نەخۆشیانەی لە یەکێکەوە دەڕوا بۆ یەکیکی دی.

هاوکات لەگەڵ کۆخە کۆخی باوکمدا

خوا خوامە زووتر نیوەڕۆ دابێ. گەرم دادێم. کوورە داغەو گلێپە دەکا. بابم قاڵبەکان پڕ لە لم دەکاو باشیان دادەگرێ تا سفتوسۆ بێ. عیسا قاڵبەکان بەریز لە ناوەڕاستی دوکاندا دەچنێ. قاڵبی سووربۆوە بە مقاشی گەورە گەورە دەگرن و لە کوورەی دەردەهێنن. قاڵب ڕەنگی لە ڕەنگی هەتاو دەچێ. ناتوانم بە باشی تەماشای بکەم. دەموچاوم سوور دەبێتەوە. تینووم دەبێ. عیسا و بابم بۆتەکان بە کێش دەهێنن و بە هاوکاری یەکدی و لەسەرەخۆ لە قاڵبانی دەڕێژن. هەر کە بۆتەکە تەکان دەخوا کەمێکی لێ دەڕژێتە سەر زەوی دووکەڵی لێهەڵدەستێ ئارەقە لە سەری لووتی بابمەوە دەتکێتە ناو قاڵبەکانەوە.

ئارەقە دەچێتە چاوەکانی عیساو لەتاوانا توند توند چاوەکانی هەڵدەگلۆفێ و دەیانکاتەوە وەك دەرمانی لە چاوان کرابێ. هەموویان ڕووتن و ئارەقە کە دەڕژێتە ناو شەرواڵیان.

زۆر گەرمە. دڵم تێك هەڵدەچێ. بۆن کزی مس و ژەنگی ئاسن و نەوتی ڕەش تێکەڵ یەکدی دەبن و هێڵنجم دێتێ. شتێکی ترش دەڕژێتە قوڕگمەوە ، بەڵام قوتی دەدەم. هەر ئاودەخۆمەوەو ئارەقە دەکەم.

بیری قوتابخانە دەکەمەوە. قوتابخانە زۆر خۆشترە مرۆڤ بۆ خۆی لەبەر سێبەر لە ڕۆخ تەختەڕەشی ساردو فێنك لەسەر کورسییێکی تەختە دادەنیشێ ، خۆ ئەگەر ئەو جەدوەل زەربە نەبایە ئەوا زۆر خۆشتریش دەبوو. جەدوەل زەرب وەك کوورەی ئاسن تواندنەوە ئارەقە بە مرۆڤ دەکا.

من حەزم لە قوتابخانەیە. کە هاوین دادێ ، دڵم دادەخورپێ. بابم دەپرسێ:

ـــ کەی قوتابخانە تەواو دەبێ ؟

ـــ من گەرم دادێم و ئارەقە دەکەم و دەڵێم: ((تاقیکردنەوەیەکمان ماوە)) کە تەواوام کرد

بابم لەگەڵ خۆی دەمباتە دوکان.

بابم و عیساو مامە کاهی پێکەوە لە کوورەی تواندنەوەی کانزادا کاردەکەن. عیسا تازە سەربازی تەواو کردوە ، مامە کاهی چاوی بە هەرچی بکەوێ دەڵێ: ((ئەمەیان پووشکەیەك ناهێنێ))

هەر لەبەر ئەمەیە ناویان ناوە مامەپووشکە ، ئێمە هەموومان بۆ مام قاسم کاردەکەین. کە پێی دەڵێن قاسمە کوێر ، چونکە چاوێکی کوێرەو ئەمەش هی سەردەمی لاتی و چەقۆ کێشی بووە. سەروەختێك کەشار قەرەباڵخ دەبێ خۆی و چەند لات لووتێکی دیکە بەچەقۆ پەلاماری مامۆستاو نووسەرێك دەدەن. دوای ئەوە دەوڵەمەند دەبێ و کاری باش دەبێ. دوکانی کوورەگەریەکە هی ئەوە. ئەو دوو دیزل و ترێلەیەکی هەیە. قاوە خانەو قومارخانەیەکیشی هەیە. مامە پووشکە دەڵێ: ((قاسمە کوێر ئیمساڵ دەچێتە حەج ، بەڵام پووشکەیەك ناهێنێ)).

من عیسام خۆشدەویست ، هیچ شتێکی بە تەنیا نەدەخوارد بەشی من و باوکم و مامە پووشکەشی دەدا. ئەو لە سەرکاردا گۆرانی عاشقانەی دەگوت و بەدەستەسڕەکەی شێوەی مشکی دروست دەکردو منی دەهێنایە پێکەنین. ئۆتۆمبیلێکی باری چکۆلەیشی بۆ من دروستکردووەو کە دەستم بەتاڵ دەبێ لەبەردەمی دوکانەکە یاری پێدەکەم ، کە ترێفرۆش دێ هەموو کرێکارەکان لە دەوری یەکدا کۆدەبنەوە پێشبڕکێی ترێ خواردن دەکەن ، تا بزانن کێ ترێ لە هەمووان پتر دەخوا. باوکم بەشداری ناکا.

عیسا جارێکیان پێشبڕکێی کردو دۆڕا. مامە پووشکەش قەتارەییەك ترێی خواردوو خەریك بوو بیباتەوە ، بەلاّم لە هیکرِا هەمووی هێناوەنەوە ، گوتی: ((ئەم کارە پووشکەیەك ناهێنیّ)).

مامە کاهی ژنی مردووەو تەنیا دەژی. کوڕەکەشی کەلە قەسری شیرینەوە یاری منداڵانی بە قاچاغ هێناوەو گوللەی بەرکەوتووەو کوژراوە ، مامە کاهی هەموو دەم بە یادی ئەو ئاخ و ئۆف هەڵدەکێشیّ و دەڵیّ: ((ئەم ژیانە پووشکەیەك ناهێنیّ)) مام کاهی پێیەکانی ژان دەکەن ئاوساون و دوای فراوین لەناو دوکاندا تریاك دەکێشیّ.

عیسا زۆر ژیرەو باش کاردەکا پیرەدایکێکی هەیە کە هەندێك جاران دێتە ناو دەرگای دوکان و لە عیسا پارە وەردەگریّ دەشیەویّ ژن بۆ عیسا بێنیّ.

هەمیشە خۆی قوربان و سەدەقەی عیسا دەکاو لە خودا دەپاڕێتەوە کە دەردی عیسا بێتە گیانی ئەو.

کە نیوەڕۆ دادیّ بابم کوورەکە دەکوژێنێتەوە. کوورە دەڕفێنیّ و فیکان دەکێشیّ دووکەڵ و هەڵمی لیّ بەرزدەبێتەوە. ناو دوکان پڕی دووکەڵ دەبیّ. ماشائەڵلاّی تارژەنیش دێت و کیسە سازەکەی دوور لە کوورە بە دیواری دوکاندا هەڵدەپەسێریّ.

ئابڕوومەندیش هەیە کە دەڕۆزە دەکاو داماوەو نیوەڕۆیان دێتە لامان و نانمان لەگەڵدا دەخوا.

عیسا پارو دەگریّ و بەناو دوو کولّەکەی دوکانی دادەهێنیّ و دیخواو دەڵیّ: ((تەنیا نان و دووکەڵ من تێردەکەن. ئەوەندە نان و دووکەڵ دەخۆم تا پارەیەکم ببیّ و بتوانم ژن بێنم)) رۆژێك نان و خەیار دەخۆین و رۆژێکی دیکە نان و خورما و لە خودا دەپاڕێمەوە کە خوایە ئێمرۆ باوکم کەباب بکڕیّ ، کاتیّ کەباب دەخۆین هەموومان خۆشحاڵین.. ماشەڵلاّی تارژەن دوای فراوین چاییێکی بە ڕەنگ دەخواتەوەو سازەکەی لەناو کیسە دەردەهێنیّ و دەستدەکا بەژنینی و گۆرانییەکی غەمگین دەچڕیّ کە من لە شیعرەکەی دەترسم ، چونکە لەناو گۆرانییەکەدا قسە لەگەڵ خاك دەکاو بەمجۆرەیە:

به گوڕەستانێك دا تێپەڕیم سەر لە بەیانێك   دەهاتە گوێم بە كولّ ئاهو نالّەو فیغانێك
كەدیتم كەللە سەرێك بوو بە خاكی دەگوت   كە دنیا ناهێنێ پووشی كادانێك

مامە كاهی زۆری كەیف بەم شیعرە دێ و لە سەرەخۆ دەلّێ : ((ئافەرین بۆ ئەم شاعیرە دیارە ئەم شاعیرەش وەك خۆمانە)).

باوكم بە دەنگی تارەكەی ماشەللاّ كەیفی سازدەبوو كۆلّێ دەبووژاوە ، هەندێ رۆژان تارەكەی لێ وەردەگرت و كەمێكی دەژەند بەرە بەرە خەریكە فێردەبێ و شتانێكی وادەژەنێ كە من كەیفم پێیان دێ. دوای فراوین هەر كەسە بۆ خۆی ئیسراحەتێك دەكا ، تا قالّبەكان سارد ببەنەوە.

* * *

رۆژێك كاك قاسم هاتە دوكان و بە باوكمی گوت: ((كوڕیژگەكان بنێرە پشت باغی ئاوریبیشم. هەندێ قەوانە گوللە تۆپ لەو ناوەن و با كۆیان بكەنەوەو بیانهێنن)).

من و مامە كاهی عیسا دەچین و هەرچ قەوانێكی لەو ناوەبێ كۆیان دەكەینەوە. سەربازێك لەوێ وەستاوەو نایەلّێ نزیكتر بیتەوە، بەلاّم كە ناوی كاكۆ قاسم دەهێنین دەنگ ناكا. كە دێینەوە ، لەسەر رێگای خۆماندا سێ چلوورە دەكرین و دەیخۆین. ددانەكانی مامە كاهی دەتەزێ و ئاوی بە چاواندا دێتە خوارو دەلّێ كەللەم تەزیوە ، بەلاّم من زۆر چێژ لە چلوورە وەردەگرم. چەند جارانم بە بابم گوتووە كە لێگەرێ چلوورە بفرۆشم ، بەلاّم ئەو رازی نابێ.

دایكم شەوان چیرۆكم بۆ دەگێڕێتەوە. كە دەچمە مالّی داپیرە ئەویش چیرۆكم بۆ دەگێڕێتەوە ، دایكم زۆر كاردەكا. چێشتمان بۆ لێدەنێ و جل و جۆری خەلّكی دەشواو مەچەكی ژان دەكەن باش نابنەوە. لە هەر كوێیێك زەماوەندو بووك بێ ، دەچێ كاردەكا شەوێ كە دێتەوە گۆشتی برژاو و پلاّومان بۆ دەهێنێ و شیرینی بووك لە لچكێكی چارۆگەكەی پریاسكە دەكا و دەیهێنێتەوە مالّ.

دایکم جێگایەکی دیکەیشی دێشێ کە دڵێەتی. دەڵێ ئەم دەردەیانم زۆر کۆنە. کە قلپی دێتێ بۆنی حەمام لە دەمی دێتەدەرو دەڵــێ: (ئوخــەی ســەرودڵم ڕحــەت بــوو. هەموو ئەم بایە بوو).

بەڵام دیسان سکی بادەکاتەوە ، دایکم شەوان حیکایەتم بۆ دەکا خۆی پــێش مــن خەو دەیباتەوەو منیش تەماشای ئاسمان دەکــەم. کــە دایکــم نــەخۆش نــەبێ ڕێگــای مەکەم لە ئاسمان نیشان دەداو دەڵێ: ((سەردەمانی زوو ئۆتۆمبیل و فڕۆکــە نــەبوو ، ئەم جادەیان باشتر دیار بوو ، بەڵام ئێستا خەریکە لە نێو دەچێ و کوێردەبێتەوە)).

هەر تەماشای ئاسمان دەکەم، حەزدەکــەم بــە نێــو ئەســتێراندا بــڕۆم. داپــیرم زۆر خۆشدەوێ. ئەو سەرمان لێدەداو چای بە ڕەنگ و ســەنگین دەخواتــەوەو شــیرینیم بــۆ دەهێنێ. داپیرەم ســپیاوی حــەمام لــە ماڵــەوە دروســت دەکــا و دەیفرۆشــێ. نەنــەم بووکەشووشەی جوان بە پارچە قومــاش و مــۆری دروســت دەکــا و شــەوانی هــەینی دەیانباتە سەر گۆڕی ئاغاو دەیانفرۆشێ. نانی تیری لە گۆشتاو دەکوشێ دەیخــوا هــەر لەبەر ئەوەی نەرمە زۆری حەز لێدەکا ، ئەو ددانی نەماون بەڵام من حەزی لێناکەم ، چونکە دوگ و بەز لینج و لوسن و هێنجم دێتێ ، نەنە نێرگلــە دەکێشــێ و مــن زۆر تەماشای ناوەکەی دەکەم. بووکە شووشەیەکی بچووك لەناو ئاوی شووشەی نێرگلەکــە دایە ، کە نەنکم مژ لە نێرگلەکە دەدا ، بووکەشووشەکە دێتە سەما و لــەناو ئاوەکــە هەڵبەزودا بەز دەکا ، هەر کاتێ کە داپیرە لە ژووری وەردەکەوێ من سەری نێرگلەکە بە لێومەوە دەنێم و فووی تێدەکەم ، بەڵام بووکەشووشەکە سەماناکا نەنەپیرەم دێتەوە ژوورو قڕە قڕێك دەکا و دەڵێ کێ دەستی لە نێرگلەکەم داوە. من بێدەنگ دادەنیشم و هــیچ نــاڵێم ، داپــیرەم دەڵــێ: ((دەکەواتــە ئــەو مشــکە ئــاگری نێرگلەکــەمیان کوژاندۆتەوە!)).

* * *

ناو دوکان گەرمە و کوورەش هەر نێڵە نێڵیەتی. دەمــی بــاوکم دەجووڵــێ و مــن گوێم لە هیچ نییە. عیسا لە کوورەکە نزیکە و بە بێڵۆکە چەند کانزایەکی لــە کــوورە

دەهاوێ. باوکم لە ناوەڕاستی دوکانەو خەریکە لەگەڵ عیسا قسەدەکا. مامە کاهی دەنکە زیخەکان لە گۆشەو کەناران کۆدەکاتەو بەم لاو ئەو لای قالبەکەندا هەڵیان دەچنێ. من لەبەر دوکاندا وەستاوم تا کەمێ فێنکم بێتەوە. لە پڕێکدا زرمەیەکی گەورە دێتە گوێ و عیساو بابم هاوارێکی وایان لیهەڵدەستێ کە تا ئەم کاتە گوێم لە هاواری وانەبووە. مامە کاهیش ئاخێکی گەورە هەڵدەکێشێ ئەم ناوە هەمووی دەبێتە چڕە دوکەڵ و ئاگر. گوێکانم تەپ دەبن وەك ئەوەی کە دوو دانە زەنگی قوتابخانە لەناو گوێیەکانم لێبدرێن. دەنگ دەداتەوە. نازانم چی روویداوە. خەڵکی دەڕژێنە ناو دوکانەکەمان، باوکم و عیسا کە سەرو دەموچاو و ریشیان خوێناوییەو هەڵم و دووکەڵیان لێ بەرزدەبێتەوە دەستیان دەبەن بۆ ئەوەی ساپیتەی کوورەکە کە کەمێك خراپ بووەو ئاگری گرتووە ، بکوژێننەوە. دەڵێن شتێك لەناو کوورەدا شەقی بردووەو تەقیوە ، بەلاّم دیار نییە چی بووە.

یەکێك دەڵێ کە ئەم ڕووداوە سەروبەندی بە قەوانی گوللە تۆپەکانەوە هەیە ، مام کاهیش کە پشتی سووتاوە بە کووڕە کووڕ بە دوای ئەواندا دەبەزێ و ئاخ و ئۆف و ناڵە ناڵیەتی و کەسێك بن هەنگڵی دەگرێ و راپێچەکی دەدا من ڕادەکەمەوە ماڵ و بەدایکم خەبەر دەدەم. دایکم بەسەرو کۆپەلاکی خۆی دادەدا. پێکەوە دێینەوە بەر دەرگەی دوکان.

قاسمە کوێر لەوێدا وەستاوەو دەستەکانی لە کەمەری ناوەو تەماشای کوورە وێرانەکە دەکا جوێن دەدا ، قسەی خراپ بە بابم و عیسا دەڵێ و منیش زێتر قێزم لێیی دەبێتەوە. ئەو کەسێك لە دوکانەکە دەکاتە دەرەوەو دوکانەکە دادەخاو دەڕوا.

دایکی عیساش لە حاڵێکدا کە بە هەردوو دەستی بە سەرو مێژلاکی خۆیدا دەکێشێ بە گریەو زاریەوە دێ. کرێکارەکان دڵی دایکم و دایکی عیسا دەدەنەوە.

بەڕاکەراك بەرەو شێرو خورشید دەچین. لەنێوان خەڵکەکەدا نازانم کەسێك دەڵێ چی کە دایکی عیسا شینو شەپۆریەتی و خاکی باخچەکەی پێشمان بەسەری خۆی دادەکاو دەموچاوی خۆی دەڕنێتەوەو دەڵێ: ((ئای کوڕیژگەکەم ، چیت بەسەرهات.

دەمویست ژنت بۆ بێنم. ئای نان پەیدا کەرەکەم کوڕێژگە ناکامەکەم. قوربانی دەم و لێوە تینوەکانت بم خۆزیە دەکرا جارێکی دیکەش دەستەکانت ماچ کەمەوە. بە تەنیام جێنە هێڵی بە بێی تۆ فیراقی ڕەش دەکەم)).

خەم دامدەگرێ و لە کوڕژنی گریان دەدەم ، دایکم بە دەم گریان و شیوەنەوە لە دەرگاوانەکە دەپاڕێتەوە کە لێگەڕێ بچنە ژوورەوە ، بەلاّم دەرگەوانەکە ناهێڵێ و دەڵێ: شتێکی وانییە دایەگیان چاکدەبنەوەو چەند رۆژێکی دیکە دەردەچن.

تا ئێوارە لە پشت دەرگا دەوەستین و دایکی عیسا بە قسەکانی دەرکەوان هێوردەبێتەوەو و فرمێسکی چاوانی دەسڕێتەوەو لەگەڵ دایکم پێکەوە دەکەونە قسە و باسان و دەردی دڵیان هەڵدەڕێژن و پێکەو دوعا دەکەن و سفرەی حەزرەتی عەلی لە خۆیان دەگرن. دایکی عیسا دەڵێ: ((چاویان لە کوورەکەم داوە ، ئومێدەوارم ئەوەی ئێرەیی پێدەبا و چاوی پێی هەڵنایە شەقببا)).

شەو بە دڵێکی پڕ خەم و نائومێییەوە دەگەڕێینەوە ماڵ. دایکی بە گریانەوە دەڕوا. دایکم لە خەو ڕادەپەڕێ ڕاستدەبێتەوە و تەماشاییێکی ئاسمان دەکا تا بزانێ کەی رۆژ دەبێتەوە. دڵم زۆر دەگوشرێ و بە یادی عیساو بابم لەبەر خۆمەوە سەردەنێمە گریان و خەو دەمباتەوە. بەیانی زوو دایکم بێدارم دەکاتەوەو دەڵێ: ((هەڵسە با بە سۆراغی باوکە بەدبەختەکەتدا بڕۆین و بزانین چی بەسەر هاتووە)).

هەر کە دەگەینە ئەوێ دەرگەوانە کە دەڵێ: ((کوورە جحێڵەکەیان کە ناوی عیسا بوو مرد و بەیانی زوو تەرمەکەیان داوە دایکی. دوای ڕۆیشتنی ئێوە دایکی عیسا بە خۆیو و چەند کەسێکی دیکە گەڕاوەو تا بەیانی لێرە بوو. بەلاّم ئەوەکەی دیان حالی باشترە)).

بەرەبەری نیوەڕۆ بوو دەرگەوانە کە دیتی ئێمە لە جێی خۆمان نابزوین و بەردەوام سەرمان لە گریان ناوە چوو تەلەفونێکی کرد و مۆڵەتی وەرگرت بۆ ئەوەی ڕێگامان بدا بچێنە کن باوکم.

بابم لەسەر تەختێك درێژ بووەو سەریان بە شتێکی سپی پێچاوەتەوەو تەنیا ددانەکانی دیارن. دەستەکانیشیان پێچاوەتەوە. ئێمە نابینێ، لێوەکانی ڕەنگیان لەبەر بڕاوە. بە ئاستەم شتێك دەڵێ و ناڵەییێکی لێوەدێ و قسە لەگەڵ دایکم دەکا و هەر داوای ئاو دەکا و لە عیسا و مامە کاهی و من دەپرسێ ، من بە دەنگێکی بەرز سەلامی لێدەکەم و پێی دەڵێم من باشم. دایکیشم پێی دەڵێ هەموویان باشن. لێی جیا دەبینەوە.

هەفتەی دوو جاران سەری لێدەدەین و جارێك بەستەنی و جارێکیان سێوی بۆ دەکڕین. بابم سێوێکیان دەداتە من. لەسەرەخۆ قسەم لەگەڵ دەکا و پێم دەڵێ: ((ئای کووڕە شیرینەکەم نارەحەت مەبە)).

لەتاو بوغزی دڵم سەردەنێمە گریان و وەك دایکم دەکەومە ماچکردنی پێیەکانی باوکم. سێوەکە لەناو دەستم گەرم دادێ. دڵم سێوەکە نابا. کە دەگەمەوە ماڵ ، نیوەی دەدەمە دایکم. زۆر بیر لە عیسا دەکەمەوە بیری دایکی دەکەم و زۆر دڵتەنگ دەبم.

مامە کاهی پشتی سووتاوەو لە ماڵەوە کەوتووەو هاوسێکانی چاویان لێی دەبێ. لەگەڵ دایکم سەری لێدەدەین و شووتی بۆ دەکرین.

بابم لەوە گەیشتووە کە عیسا چی بەسەر هاتووە ، ئێمەش دەزانین کە باوکم کوێر بووە. دایکم هەرزۆرتر و زۆرتر کاردەکاو دەردەدڵی پتر دەبێ و زێتری قلێپ دێنێ. ڕۆژێك لەگەڵ دایکم چووینە لای قاسمەکوێر. شەڕو دەعوای لەگەڵ دەکەین پێمان دەڵێ: ((دوکانەکەتان وێران کردم و ئێستا چیتان لە من دەوێ ، بڕۆن وازم لێبێنن)).

دایکم جوێنی پێدەدا و منیش لە قەیەك لە ئۆتۆمبێلەکەی دەدەم. ڕۆژێکیش لەگەڵ دایکم چووینە سەر گۆڕی عیسا. زۆر قەڵەباڵخ بوو. هاوسێکانی کچۆڵەیەکیان کرد بووە بووك و لەناو ژوورێکی ڕەش و تاریکیان دانا بوو و وێنەی عیسایان بەرانبەر ژوورەکەدا نابوو ، هەموویان دەگریان ، بە جۆرێك دڵی بەردیشی دەکردە کەباب. دایکی عیسا چەند جاران لەخۆ دەچێ و ئاوی بەدەم و چاویدا دەپرژێنن و باوەشێنی

دەکەن. باوکم دەهێننەوە ماڵ. من دەستێکی دەگرم و دایکم دەستەکەی دیکەی. باوکم دەستەکانی زۆر گەرم و داغن ، دەڵێ کوورەی ئاگرن ، جێی برینەکانی بەسەر دەستەوە ماون و ناسکە گۆشتی دیارن. ماشەڵڵای تارژەن دێتە ماڵمان و لە کن باوکم دادەنیێشێ و تاری بۆ دەژەنێ و گۆرانی بۆ دەڵێ. ماشەڵڵا بە باوکم دەڵێ: ((شتێك دڵم دەگوشێ و ئیدی ناتوانم تار لێدەم ، دەستم دەلەرزێ) تارەکەی بۆ باوکم بە جێدەهێڵێ و دەڕوا. باوکم لەسەرەخۆ دەست بە ژێیەکان دادێنێ و شتێك دەژەنێ. ماوەیەك ماشەڵڵا نایەتە لامان.

خەبەریان هێنا کە شەوێك لە قاوە خانەیەکدا نوستووەو مردووە. ماشەڵڵا کەسی نییە و تارەکەی بۆ باوکم بە جێدەمێنێ.

* * *

باوکم لەناو جێگا ڕاست دەبێتەوە ، ڕۆژێك پێی گوتم بابچینە قەسری شیرین. دەستی دەگرم و پێکەوە دەڕۆین. لە قەسری شیرین توورەگەیەك چا دەکڕین و دەیهێنینە کرماشان و دەیفرۆشین. لە پاسگەکان کاتێ مەئموورەکان دێنە پێشەوە قسە لەگەڵ باوکمدا ناکەن دەستێك بە کیسە چایەکەدا دەهێنن و تەماشایەکی چاوەکانی باوکم دەکەن و دەڕۆن. هەر ئەوەندە چای دەهێنین کە خەرجی ئێمە دەربێنێ.

دایکم حاڵی ڕۆژ لە ڕۆژێ خراپتر دەبێ. لە گۆشەیەکی ماڵێ کەوتووەو داپیرەم سەراسۆمان دەکا و ئاگای لێی دەبێ.

جارێکیان کە لە قە سری شیرینەوە دەهاتینەوە قاچاغچییێك تۆچایەکەی خۆی لەژێر قاچی باوکم داناو چەند چاکەتێکیشی لەبەر کردین تاوەکو چایەکەی لە پاسگەکە بۆ دەرباز بکەین. باوکم شەرمی دەکرد ئەوە قبووڵ بکا. پۆلیسەکان پێیان زانی و ئەو قاچاغچییەیان لەگەڵ خۆیاندا بردو پێیان گوتین چیدی نابێ شمەك بێنین.

ئەو ڕۆژەی کە حاڵی دایکم کەمێ باشتر دەبێ لە چواردەوری یەك دادەنیشین و باوکم دەڵێ: ((من چیدیکە ناتوانم کار بکەم و پارەو پۆلێك پەیدا بکەم. دەبێ بچینە

تاران له تاران دەتوانم به تارەكەم كارێك بكەم و پارەیەكتان بۆ پەیدا بكەم ، دەنا من و ئێوەش له برساندا دەمرین. شتێكیشمان نییه بیفرۆشین. لەم شارەش شەرمم بە خۆیه و ناتوانم كارێكی دیكه بكەم ، بابم و دایكم و داپیره دادەنیشین سەر لەبیر كردنەوه دەنێن. داپیره و دایكم بووكەشووشەیەكی گەورەو جوان بە پارچەی جوان و زەنگوڵەو مووررووی جۆراوجۆر دروست دەكەن ، داوێك لە بووكە شووشەكه دەخەن و سەرەكەی دیكەی لە دەستی بابم دەخەن. باوكم كە تار دەژەنێ بووكەشووشەكه سەما دەكا. بووكه شووشەكه لەسەر پایەییێك دادەنێین و دەیدەنە دەستی من ، باوكم ئاوازێك دەژەنێ و بووكەشووشەكه دووبارە دەكەوتەوە سەما. بووكەشووشەكه له ناو بوخچەیەك و پاشدان و لەناو چانتایەك دادەنێین. كتێبەكانیشم هەر لەناو هەمان جانتا دەهاوێم. بەیانییەكی زوو جانتایەكەیان دامێ و دەستی باوكم گرت و تارەكەش لەناو تورەگەیەكەو دەیدەنە دەست باوكم و دەكەوینەرێ.

دایكم بە بابم دەڵێ: ((وابكه ئەم منداڵه بخوێنێ و كوێرەوەر نەبێ. توبی ئەو خودایه ڕێگای خوێندنی لێمەگره. لێشی مەده زۆر عادزو دڵتەنگ دەبێ)) و ئینجا روو لەمن دەكا و دەڵێ: ((ئەم شیرەت لێ حەرام بێ ئەگەر دەرسەكانت بە باشی نەخوێنێ)).

دەستی دایكم و نەنكم ماچ دەكەم و دەڵێم: ((دایە گیان هەرچی چۆنێك بێ دەرسەكانم دەخوێنم دایه گیان خەم مەخۆ)).

دایكم بە بابم دەڵێ: ((لەو باوەڕەدای ئەو شكایەتەی لە قاسمە كوێر كرد ئەنجامێكی هەبێ و تاوانی كوێر بوونی چاوەكانت و شتێكمان بدەنێ خوێنی عیساش بە دایكی بدەن ؟))

بابم گوتی ئەگەر بیدایه تا ئێستا دابووی. بەڵام ئەو ناپیاوە هەر سەرێكیشی لێنەدام و لێی نەپرسیم. بیستوومە كه نەچۆتە سەر گۆڕەكەی عیساش)).

دەگەینە تاران. هەموو جێگایەك هەر ڕووناك و چراخانه. هەر تابلوی ڕەنگاو ڕەنگە و هەڵواسراوە. تەلار و باڵەخانەی گەورە گەورەو نوێ. مەخابن كە باوكم

کوێره. که له ئۆتۆمبێل داده‌به‌زین ئه‌وه‌نده قه‌ره‌باڵغه که من ده‌سته پاچه ده‌بم. پـێم له به‌ردی ناوه‌ڕاستی گه‌راجه‌که هه‌ڵده‌زه‌ڵێ و خراپ به‌سه‌ردا ده‌که‌وم. هه‌ر باشـه کـه باوکم ناکه‌وێ ، جانتاکه هه‌ڵده‌گرم و به‌ره‌و ئوتێلێك ده‌چـین بـه دوای ڕێخته‌گه‌رێکـدا (*) ده‌گه‌ڕێین که باوکم ده‌یناسێ و وا ڕێکده‌که‌وین کـه شـه‌وان لـه‌ناو دوکانه‌که‌یانـدا بنوین. براده‌رده‌که‌ی باوکم پیاوی چاکه ژن و چه‌ند منداڵێکی هه‌یه ناتوانێ بمانباته‌وه ماڵ. چونکه هه‌موویان له‌ناو ژوورێکدا ده‌نوون. پیاوه‌که ناوی من له قوتابخانه‌یـه‌کی شه‌وانه ده‌نووسێ.

به‌ڕۆژ له‌گه‌ڵ ئاوازه‌کانی باوکم ئه‌م شـه‌قام و ئـه‌و شـه‌قام ده‌کـه‌ین. لـه‌و هـه‌موو ئۆتۆمبێله سه‌رم گێژده‌خوا. خه‌ڵکی بـه په‌لـه پـه‌ل بـه‌رێگادا ده‌ڕۆن و نـاوه ناوه‌یـك پاره‌یه‌ك ده‌ده‌نه باوکم. هه‌ندێکیان هه‌ر راده‌که‌ن و گوێ به ئاوازه‌کانی بابم نادەن. بابم چاوێلکه‌یه‌کی ڕه‌ش ده‌کڕێ. چونکه چاوه‌کانی زۆر نـاجۆرن. پێڵووه‌کـانی سـووتاون و ره‌نگێکی زۆر سه‌یریان هه‌یه. ناو قه‌پێڵکه‌ی چاوی له بـاتی چـاو پارچـه گۆشـتێکی هه‌ڵئاوساوه. چاوێلکه که له‌چاو ده‌کا و هه‌ندێ سه‌رو سـه‌کوتی ڕێـك ده‌بـێ. ده‌سـته چلکن و پیسه‌که‌ی ده‌گرم و برینه‌کانی که خه‌ریکن چاکده‌بنه‌وه ، به باشـی هه‌سـتپێ ده‌که‌م له گۆشه‌یێکی خه‌یابانه‌که داده‌نیشین و ئه‌و شیعری کوردی ده‌خوێنێته‌وه‌و سـاز ده‌ژه‌نێ. هه‌موو شیعره‌کانی به یادی ڕۆژانی کرماشانه. به یادی دایکـم و بـه یـادی ژینی رابردوون به یادی رۆژانی جه‌وانی.

هه‌تا جحێڵ بووم فره‌پیر نه‌بووم
ده‌مکرد راوی باز سۆنه‌گیر نه‌بووم
ئێستا که پیرم من ده‌گرم سۆنه
سۆنه‌ش سڵ ده‌کا له داوی کۆنه
یان به یادی عیسا ده‌یگوت:
ڕێچکه‌ی باریکی گۆڕستان بۆته ڕێت
گۆڕی تاریك تنۆکیش بۆته جێت

بابم تاری دەژەنی و گۆرانی دەگوت و بووکەشووشەکە سەمای دەکرد چاوەکانی وەك چاوەکانی نەنکمن. هەمان چاوی پڕ لە میهرەبانی و خۆشەویستین. موغازەکان پڕیان لە یاری منالانە. بەلاّم من بووکەشووشەکەی خۆمانم خۆشدەوێ. شەوان لە گۆشەییێکی ناو دوکان دەردی دلّمی بۆ هەلّدەرێژم. هەوەك دەلّێی لە دەورو رۆخی دایە گەورەم دانیشتوم و چیرۆکم بۆ دەگێرێتەوەو بە دەستەزبرەکانی پشتم دەخورێنێ رۆژان بووکەشووشە لەناو دەستمدا لەگەلّ ئاوازو گۆرانییەکانی باوکمدا سەما دەکاو بە نەغمە و ئاوازی سازەکەی خەمی ئێمە جادەو شەقامەکان پڕ دەکا.

* * *

رۆژێك حاجی فەیروز هاتە لامان و لەگەلّمان دادەنیشت. لەگەلّ باوکم دەبێتە برادەر. پێکەوە دەچینە دوکانێکی ریختەگەری و نانی ئێوارە پێکەوە دەخۆین. حاجی فەیرۆز دەفێکی ئالّقەداری هەیە و شیعر باش دەخوێنینەوە. بابم زۆری کەیف بەم شیعرانە دێ و لەبەر یان دەکا و بە گۆرانی دەیانلّێتەوە. دەچینە سەر جادە. خەلّکی بە جلوبەرگی جوان و بۆنوبەرامەی خۆشەوە بە لاماندا تێدەپەڕن.

کوڕو کالّ و مندالّی وا بەلاماندا تێدەپەڕن کە حەزدەکەم دەستێ لە جلەکانیان بدەم. مندالّێکی چکۆلّە پارە لە دایکی وەردەگرێ و بەڕاکردن بەرەو لای دێ پارەکەم لەناو دەست دەنێ. دەستی زۆر چکۆلّە و سپی و جوانە ، باوکم تارەکە دەژەنێ و بووکەشووشەکە سەما دەکا و باوکم شیعرەکانی حاجی فەیرۆز دەچڕێ:

ئەی برالە گوێگرە لە باسی پڕغەمی ئەحوالّمان
تابزانی بە کوێ گەییوە ئاهی سۆزانی سینەمان
مورغ و ماسی ، خاویار و خامە و شیرو کەرە بۆ ئێوەبێ
نان و دۆو شیرەو جەرگ و ناو با بۆ ئێمەبێ
ئەم ئاوو هەوا فێنك و خۆشە با بۆ ئێوە بێ
ئەم چەرە دووکەلّ و بۆ کزە ناخۆشە با بۆ ئێمەبێ
باگولّ و لالەو دەرختی باغانیش بۆ ئێوە بێ

چال و چۆڵ و قوڕاوو خاکی خەیابان بۆ ئێمە بێ
شەونم و بۆنی شنە ، بەفری جوان بۆ ئێوە بێ
لافاوو سەرما و بەلاّ ، خانەوێران بۆ ئێمە بێ
ئای دڵی من ئای حەبیی من
ڕەنجی دنیایە بوو بە بەختی من

لە جادەیەکی زۆر جوان رادەبوردیم و باوکم هەر دەیچڕی و سازی دەژەنی و بوو کە شووشەش هەر سەما دەکا. لە پڕ کیژۆڵەیەك لە ئێمە نزیك دەبێتەوە. کەسێکی زەبەلاحی لەگەڵدایە و جانتای قوتابخانەی کچەکەی بە دەستەوەیە. کچۆلەکە دەوەستێ و لە بووکەشووشەکە دەنۆڕێ کە سەما دەکا و لە پڕ دێتە بەردەمی من و دەستی بووکە شووشەکەم دەگرێ و دەیەوێ لەگەڵ خۆی بیبا. من بووکە شووشەکەی لە دەست دەستێنمەوە.

باوکم دەڵێ: ((چی بووە چی ڕوویداوە. کێیە لەوێ))

دەڵێم: ((هیچ نییە بابە گیان کچۆڵەیەکە دەیەوێ بووکە شووشەکە ببا)). کچۆلەکە لە کوڕژنی گریان دەدا و بە جلوبەرگە رازاوەکانیەوە لەسەر زەویەکە لێی پان دەبێتەوەو دادەنیشێ و وڕك دەگرێ.

پیاوە زەبەلاحەکە دێتە پێشەوەو بەدەستە خڕو قەڵەوەکانی زللەییێك لەبن گوێی من دەدا. خەڵکمان لێکۆدەبێتەوەو پیاوەکەمان لە کۆڵ دەکەنەوەو لەگەڵ خۆیانی دەبەن.

دەستی باوکم رادەکێشم و لەوناوە دووردەکەوینەوە. باوکم ئیدی سەر و دڵی تەواو نییە. بەرەو دوکان دەبیتەوە. من لە دوورەوە پیاوەکە دەبینم کە بەدوای ئێمە دادێ. بە بابەم دەڵێم. کچۆڵەکەی لەگەڵدا نییە. من چیدی ئەو پیاوە نابینم و لەبەر چاوم ون دەبێ و هەناسەیەکی ئاسوودە هەڵدەکێشم. شەوان کە لە قوتابخانە دێمەوە وانەکانم دەنووسمەوەو لە تەنیشت بابم لێی رادەکێشم. خەودەمباتەوە. هەواکەی گەرمەو دەرگای دوکانمان لاونیو کردۆتەوە.

بەیانیەکەی هەڵدەستم بووکە شووشەکە لە جێگای خۆی نەماوە بابم هەڵدەستێنم و زۆری خەم بۆ دەخۆین. دەستی بابم دەگرم و دەچینەوە هەمان خەیابان. باوکم گۆرانییە خەماویەکانی دەخوێنیٚ و تاردەژەنیٚ بووکە شووشەکەمان بۆ پەیدا ناکرێتەوە.

یادی چاوە جوانەکانی بووکە شووشەکە ئاگرم لە دڵ و دەروونەدا دەکاتەوە ، وەك ئەوەی دایە گەورەم چاوەکانی خۆی لە بووکە شووشەکە خستبیٚ وابوو. جلەکانی بووکە شووشەکەم بۆنی کراسەکەی دایکمی لێدیٚ و شەوان بەو بۆنە ئاشناو خۆشەوە خەوم لێدەکەوت.

باوکم دەڵیٚ نامەیەك بۆ ماڵەوە بنووسە. دەنووسم کە بووکە شووشەکەیان لیٚ دزیوین، دەنووسم دایە گیان من لە قوتابخانە دەخوێنم و بەڵێن دەدەم کە باش بخوێنم و عاقڵبم و بووکە شووشە دزەکان عاقل بکەم و وەڵامی زللەکەیان بدەمەوەو تۆڵەی عیساش بکەمەوە. دەنووسم دایە گیان خەمی ئێمەت نەبیٚ و ئێمە باشین و زۆرتان بیر دەکەین. دەنووسم بووکەشووشەیێکی دیکەمان لە پارچەو مۆری دیکە بۆ دروست بکەن و کە ناسیاوێکهاتە تاران بە دەستی ئەو بۆمان رەوان بکەن. دەنووسم دایە گیان بابم ئێستا تاردەژەنیٚ و گۆرانی دەڵیٚ و منیش دەستی دەگرم و بووکە شووشەمان نەماوە سەما بکا. پارە بۆدایکم و داپیرم دەنێرین و گفتیان پێدەدەین کە بە زووترین کات سەریان لێبدەینەوە.

شەوان ئەو کتێبانە بۆ باوکم دەخوێنمەوە کە هاو پۆلەکانی لە قوتابخانەی شەوانە دەمدەنیٚ. سەیری بن ساپیتە دەکا و دەڵیٚ: ((ئای های کورێژگە شیرینەکەم ئەگەر ژیاننامەی من بنووسنەوە بە چەند کتێبان تەواو نابیٚ)).

من دەڵێم: بابە گیان من وانەکانم دەخوێنم و زۆریش کتێب دەخوێنمەوە تا ببم بە نووسەر و ژیانی تۆو دایە گەورەم بنووسمەوە.

بەسەر هاتی عیسا و دایکی بنووسمەوە. مەخابنە عیسا لە بیربچێتەوە. بەڵیٚ باوکە باش و شیرینەکەم. مامە کاهیش هیچ کەسێکی نییە و زۆری قسە بۆ کردوم.

من دەبم بە نووسەرو لە چەقۆی تیژی قاسمە کوێر و دارو دەستەکەیشی ناترسێم. بەڵێ بابە گیانەکەم.. بەڵێ)) رادەکشێم و لە کەلێنی دەرگاوە سەیری ئەستێران دەکەم و حەزدەکەم خەون بە بووکە شووشەکەوە ببینم.

ڕێختەگەری: پیشەی قالبگەری و تواندنەوەی کانزاکان

لەگەڵ کۆخە کۆخی بابم

خوێنەر لە خوێندنەوەی ئەم چیرۆکە رووبەرووی دیمەنی پاڵەوانی راستەقینەی چیرۆکەکە دەبێتەوە ، کە منداڵێکی دە دوانزە ساڵەیە و ئەویش لەناو واقیعێکی تاڵی وادایەکە بۆ کەسێکی لەو تەمەنە زۆر لەتوانا بە دەرە. نووسەر هەوڵیداوە کە لە رێگای تایبەتیەوە هەستی پێبکاو بۆنی بکا و گوێی بۆ بگرێ. لە راستیدا نووسەر ویستویەتی هەستەکانی کەسی چیرۆکەکە. کە هەستی خودی ژیانی منداڵی چیرۆك خوانەکە بووە ، بداتە خوێنەر: ئەگەر چی لە هەندێ کاتدا وایدەر دەخا کە تەنیا بۆ کەسانێکی وەك تەمەنی خۆی نووسراوە.

خوا خوامە کە زووتر نیوەڕۆ دابێ. ماندوو دەبم ، گەرم دادێم. کوورە داغە و گڵپە گڵپی لێوە هەڵدەستێ. باوکم قاڵبەکان پر دەکا و باش دەیان پەستێتەوە تا توند و تۆڵ بن. عیسا قاڵبەکان لە ناوەڕاستی دوکاندا بەریز لە سەریەکدا دادەنێ. ئەوانەی سوور بوونەتەوە بە گیرەی گەورە لەناو کوورەکەدا دەردەهێنێ. قاڵبە سوور بۆوەکان لە رەنگی رۆژ دەچن. نا توانم بەباشی تەماشای بکەم.

خوێنەر لە رێگای ئاواز و کەشوهەواو رەنگی چیرۆکەکە دەکەوێتە بەر رەوتی رووداوەکانی بابەتی چیرۆکەکە و بۆی بە دەردەکەوێ کە هیچ شتێك لەبەر چاوی ئەو کەسەی چیرۆکەکە دەگێڕێتەوە، بزرنییە ، ئەمە بەو بەشە شەوە! بەو وردە شتانە شەوە کە بۆ چیرۆك گێڕەوە کە نادیارو نەزانراوین. شێوازی خستنەڕوو بەرفراونکردنی چیرۆکەکە بۆ دید و هەست و جۆش و خرۆشەکانی منداڵێتی چیرۆك گێڕەوەکە دەگەڕێتەوە. چیرۆك گێڕەوە خۆی پاڵەوانە کەیەو لەناو چەقی رووداوەکاندایە ، ئەو

کاریگەریەکانی ئەو لە ئاوازێکی کە بۆ خستنەڕووی ئەو کاریگەریانە بەکاریدەهێنێ بە شوێن و پایەی کەسەکانی دیکەی چیرۆکەکە ئاشنا دەبێ. لە هەندێ کاتیشدا گێڕانەوەیەکی ڕاستەوخۆ و راپۆرتیانەیە ، وەك ئەو زانیاریانەی کە لە سەرقاسمە کوێ خاوەن کارگەکە دراوە. ئەم زانیاریانە کەمتر بە خاسیەتە نا مرۆڤایەتیەکانی قاسم پەیوەندی هەیە، زیاتر گشتی و سەر پێیین.

ئێمە هەموومان بۆ کاك قاسم کاردەکەین. پێی دەڵێن قاسم چاوکاو، چونکە چاوێکی شین ومۆر بۆتەوە و ئەمەش نیشانەی لۆتیەتی و چەقۆکێشی ئەو بووە. زەمانێك شار قەرەباڵغ دەبێ و ئەو و چەند لاتێکی دیکە چەقۆ لە مامۆستا و نووسەرێك دەدەن. دوای ئەمەش دەوڵەمەند دەبێ و کاروباری زیاد دەکا. دوکانەکەی ئێمە هی ئەوە. ئەو دوو ئۆتۆمبیلی دیزل و ترێلەیەکیشی هەیە. قاوەخانەیێکی گەورە و قومار خانەیەکیشی هەیە.

وەك ئاماژە کراوە نووسەر لەسەر خاسیەتەکانی قاسم شتێك ناڵێ و کەسێتی ئەو وەك ((کەسێکی وەستاو)) تا کۆتایی چیرۆکەکە باسێکی دیکەی لێوە ناکا یان پەرە بە باسی ئەو نادا. دەکرێ کەسایەتی ئەو لەو چەند رستەی سەرەوە کورت بکرێتەوە. تەنیا ئەو کاتەی کە نووسەر لە کاتی کارکردندا ئەوەنیشان دەدا خوێنەوە دەتوانێ پەی بە سیفەتەکانی ئەو ببا بە تایبەتی کاتی تەقینەوەی کوورەکە. پاڵەوانی چیرۆکەکە و دایکی دێنە کارگەکە و قاسم دەبینن کە دەستەکانی لەبەر کەلەکەی ناوە و تەماشای کوورە ڕووخاوەکە دەکا و جوێنیان پێدەدا. هەروەها کاتێ کە لەگەڵ دایکیدا دەچنە بەر دەرگای ماڵەکەیان بە دەم جوین و قسەی ناشیرینەوە دەریان دەکا ، هەروەها ئاماژەکەی باوکی کە دەڵێ: ((کوڕە خۆ ئەونا مەردە هەتا سەرێکیشی لێم نەداو لێی نەپرسیم. بیستومە کە نە چۆتە سەر گۆڕی عیساش))

لەزانیارییەکانی دیکەی باسمان کرد پتر کاریگەری لەسەر خوێنەردا هەیە بۆ ناسینی ئەو (قاسم) ە.

کەسە ناسەرەکییەکانی وەك عیسا و مامە کاهی ، هەر چەندە ئامادەییان لە ناو چیرۆکەکەدا زۆر نییەو. خاوەنی خاسیەتی کەسایەتییەکی تایبەت بە خۆیانن کە تەنیا پەیوەندی بە خۆیانەوە هەیە.

هەرچەندە ئەوان پلە و پایەیەکی لێکچوویان هەیە و چارەنووسیان کەم و زۆر وەك یەکە بەڵام لایەنی کەسێتی و ناسنامەی مرۆڤایەتیان کەم و زۆر لێکجیایە ، ئەمەش لە جۆری رەفتار و کاری رۆژانەیاندابە دەریدەخەن. عیسا لاوێکی شۆخ و دڵشادە لە کاتی کار کردندا ((گۆرانی عاشقانە)) دەڵێ و هەر کە دەستی بە تاڵ دەبێ بۆ سەر گەرمی و خۆشی پاڵەوانی چیرۆکەکە بە دەسماڵ مشك دروست دەکا. ئەو بۆ ئەوەی پارەی چنگ کەوێ و بتوانی ژن بێنێ تەنیا نان و دووکەڵ دەخوا ، ((پار و بە دووکەڵی ناو دووکانەکە دادێنێ و دەیخوا)).

ئەو زانیایانەی کە نووسەر لە مەڕ عیساوە دەیدا شتی گشتی و سەر پێیی نین " بەهەمان شێوەش مامە کاهی باسی لێوە دەکرێ. نووسەر باس لە مامە کاهی دەکا بەردەوام قسەیەکی ئەو کەسە بە کورتی دووبارە دەکاتەوە. مامە کاهی هەر چیەکی دەیبینێ دەڵێ: ((ئەمە یەك پووش ناهێنێ.)) هەر جارەی ئەم قسە بەبۆنەیەکەوە دەگوترێتەوە ، بە بێ ئەوەی کاریگەری ئەو قسە لەسەر خوێنەر کەم بێتەوە. دووبارە کردنەوەی ئەو رستە جۆرێك لە (کومیك ـــ کۆمێدی) دروست دەکا کە بەهۆی دووبارە بوونەوە بێتام و بۆ نابێ. وەك گوترا کە خوێنەر لە رێگای ئەم قسە و ئەو ئاوازەی لە گێڕانەوەی بەکار دەهێندرێ بە کەسایەتی مامە کاهی ئاشنا دەبێ: لە چیرۆکەکەشدا لە لایەنی کەسایەتییەوە زۆر زۆر باشە.

شوێنی پاڵەوانی چیرۆکەکە و باوکی، وەك کەسانی سەرەکی چیرۆکەکە ، لە بەشی سەرەتای چیرۆکەکەدا زێتر لە کەسەکانی دیکە سەرنجی خوێنەر دەخرۆشێنێ. پاڵەوانەکە شتێکی گرنگ لە بارەی خۆیەوە ناگێڕێتەوە. وەك کە باسکراوە خوێنەر لە رێگای کاریگەرێتی و خستنە روو باسکردنی ئەم کاریگەریانە لەگەڵ شوێنی کەسەکانی دیکەی ناو چیرۆکەکە و لەوانەش خۆی ئاشنا دەبێ. نووسەر دوای

تەقینەوەی کوورەکەو سڕینەوەی عیسا و مامە کاهی لە ناو چیرۆکەکە ، هەندێ وەسفی کەم و زۆر ورد لەسەر باوکی پاڵەوانەکە دەداتە دەست "

هەفتەی دوو جاران سەری لێدەدەین و ساردەمەنی و جاری واشە سێوی بۆ دەکڕین. بابە سێوێکیان دەداتە من. لەسەرەخۆ قسەم لەگەڵ دەکا و دەڵێ: ((ئای کوڕە شیرینەکەم نارەحەت مەبە.))

من خەفەت دام دەگرێ و لە کوڕژنی گریان دەدەم و وەك دایکم لەسەر سەر چەفەوە پێەکانی بابم ماچ دەکەم. سێوەکە لەناو دەستم دا گەرم دادێ. دڵم نایە سێوەکە بخۆم. کە دەگەمەوە ماڵێ ، نیوەی سێوەکە دەدەمە دایکم.))

نووسەر هەوڵیداوە تا کۆتایی بەشی یەکەمی چیرۆکەکە ـــ کەسەفەری پاڵەوانەکەیە لەگەڵ باوکم ـــ هەوڵیداوە تا لەگەڵ وێنە گرتن و بەرجەستە کردنی ڕووداوەکان بە شێوەیەکی هەستپێکراو چیرۆکەکە بگێڕێتەوە. بەلاّم لە بەشی دووەمدا ، کە تێیدا شوێنی ڕووداوەکان ، مەبەست و شوێن و کاتی چیرۆکەکەیە ، دەگۆڕێ ، ئەم کۆششە کەمتر بەر چاو دەکەوێ " لەبەر ئەوە کۆششی نووسەر تەنیا نمایشکردنی ((تراژیدی)) مرۆڤەکان ـــ پاڵەوان و باوکەکە ـــ لە هەوڵی ژیاندا لە هەوڵی بژێوی پەیدا کردندا ئاوڕی لێدراوەتەوە یان بۆ بژێوی پەیدا کردن گەڕێنراوەتەوە.

بە بێ ئەوەی وردەکاری و ئاسکردنەوە لە نیگار کردنی چەهرەی مرۆڤەکان بدیترێ. پاڵەوان و باوکەکە بۆ هەلاّتن لە چارەنووسی غەمباری خۆیان ـــ مردن و برسیەتی ـــ ڕێگای تاران دەگرنەبەر ، ڕۆژانە باوکی پاڵەوانەکە تار دەژەنێ و گۆرانی کوردی دەڵێ و لەم شەقام بۆ ئەو شەقام دەچن. بەلاّم بە وونبوون ـــ یان دزینی ـــ بووکە شووشەکەیان چیرۆکەکەیان دەگاتە ترۆپکی ، نووسەر یان بڵێن ئەوەی چیرۆکەکە دەگێڕێتەوە ـــ بە دەربڕینێکی پڕ لە سۆز هەستەکانی خۆی لە نامەیەکدا دەخاتە ڕوو:

دەنووسم کە بووکە شووشەکەمانیان دزیوە ، دایە گیان من دەرسەکانم دەخوێنم و گفت دەدەم کە دەرسەکانم باش بخوێنم و ژیربم و ئەوانەی بووکە شووشەکەمانیان دزی تەمێ بکەم و وەلاّمی زللەکەیان بدەمەوەو تۆڵەی مەرگی عیسا بکەمەوە.

له راستیدا ئەم نامەیە تووڕەیی نووسەرە لــە چـیرۆکی بێتوانـایی و بێدەسـەلاتی کەسانێك کە نووسەر خۆی دروستی کردوە ، بە هەمان شێوە ئـەو شـیعرانەی بـاوکی پاڵەوانەکە بە گۆرانی دەیانڵێ ،

هەستی کەشوهەوای هەستە خەماویەکانی چیرۆکەکەی توندتر کردوە. پێـداگرتنی نووسەر لەسەر ناوەرۆکی مرۆڤ دۆستانەی پیرۆکەکە و پێدانی لایەنی ((بیرو باوەڕ)) بە هەست و بینینەکانی چیرۆك نووس ، بەشی دووەمـی کردۆتـە بەشـێکی تایبـەت لـە چیرۆکەکە و کە بارێکی نەگونجاو لەگەڵ بەشی یەکەمی چیرۆکەکە دروست دەکا. وەك ئاماژەی بۆ کرا نووسەر هەندێ شتی گێڕاوەتەوە کە لەگەڵ خەیاڵی کوڕێژگەیەکی لەو تەمەنەدا نا گونجێ ـــ لـە راسـتیدا ئەمانـەش لـە حـوکمی ئـەنجام و ((پـەیامی)) چیرۆکەکەیە کە نووسەر ـــ لە دەرەوە بە کارەکەی خۆیەوە شەتەکی داوە. بە تایبـەتی بەشی دوایـی چـیرۆکەکە ، وەلاّمـی پاڵەوانەکـە بـۆ بـاوکی ، رەنگدانـەوەی راسـتی چیرۆکەکە نییە بەڵکە رەنگدانەوەی بڕیاری نووسەرەکەیە " چونکە خوێنەر نازانێ کـە پاڵەوانەکە هوشیاری کۆمەلاّیەتی خۆی ـــ ئەمەی کە نیازی ئەوەیە ببێتە نووسەر تـا ژیانی باب دایکی و نەنکی و دۆستانی باوکی خۆی بنووسێتەوە ـــ لە کوێ هێناوە.

حەیفە عیسا لە بیربکرێ. بەڵێ باوکە شیرینەکەم. مامە کا هیش هیچ کەسـێکی نییە و زۆری قسە بۆ کردووم. من دەبمە نووسـەر و لـە چـەقۆی تیـژی قاسـم و دارو دەستەکەشی نا ترسم.

کۆتایی چیرۆکەکە ، وەك کەباسکرا ، کاردانەوەی نووسەرە بەرانبەری ناکامیە زۆر تاڵەکانی کە بە سـەر کەسـەکانی نـاو چـیرۆکەکەدا سـەپێنراوە ، وادیـارە نووسـەر نەیتوانیوە لەمەڕ چارەنووسێکەوە کە سـەر ئـەنجامی رژێمێکـی دژە مرۆڤـە ـــ وە شوێن پەنجەی خودی نووسەریشی لە سەردا دەدیترێ ـــ خوێنساردو بێلایەن بمێنێتەوە ، ئەگەر چی پێگەی نووسەر بۆتـە هـۆی ئـەوەی چـیرۆکەکە نـەختێ رۆمانتیکیانـەو ناواقیعی خۆی بنوێنێ.

بەفرینە

لەبەر بەرۆچکی بەر هەیوانێ دانیشتبوون و بەفرینە پاڵی بەسینگی دایکی دابوو. ژنەکە توند ئەوی لەنێوکۆشی خۆی گرتبوو. پرچە زەردەکەی بەفرینە، لە نێوان ددانەکانی شانەکەدا، نەرم وساف بەسەر پێستی شانوملیدا بلاّودەبۆوە. لەگەڵ هەر داهێنانێکی مووەکان، قەف قەف بەسەر یەکدا چین چین دەبوون.

((ئای! گوێم! گوێت لێکردمەوە!))

-چی بوو؟ دیارە گوێی تۆ کاغەزە. ئەگەر گوێی مرۆڤ بە شانەکردن لێدەبۆوە، ئێستا لەم دونیایەدا کەس گوێی نەدەبوو.

بەفرینە: توند دەستی بە گوێی خۆیدا هێنا. بە وردی تەماشای سەری پەنچەکانی خۆی کرد تا دڵنیا بێ لەوەی کە گوێی بەخوێن داهاتوە یان نا.

دایکە بەگاڵتە گوتی:

((هەی هەی، هەی هەی.گوێت لێبۆتەوە و هەر ئاگاشت لێی نییە. دەبێ ئیمڕۆ بچمە کن مامە مەقدور و گوێچکۆڵە بزنێکت بۆ بکڕم.))

کوڕیژگەیەك لەسەر خاك و خۆڵی هەیوانەکە، ژێری خۆی تەڕ کردبوو و خەریك بوو بە ئەنگوستان گڵ و قوڕەکەی ژێر خۆی دەخوارد.

ژنەکە لە کوڕیژگەکە رووهات:

((ئەهای یوسفە.....کخ...کخ..هەی تف لە کارو کردارت! سەیری سەیری چ مڵچە مڵچێکیەتی. دەڵێی پاقلاوەی گەرم و نەرم دەخوا هەی بەدبەخت.))

گلۆپێك لە لای کونە لوتێکی کوڕیژگەکە، هەر گەورە دەبوو و بچووك دەبۆوە. یوسف بە قونەخشکە، خۆی گەیاندە دایکی. بەفرینە خۆی لەناو هەردوو ئەژنۆی

دایکی هێنـا دەرێ. ژنەکـە بـە لچـکێکی کراسـەکەی کـەپوی منداڵەکـەی گـرت. ئەنگوستی لەدەمی منداڵەکە ناو گرمتە گلێکی لێدەرهێنا. گلۆپـە چـڵمیەکەی، بـە نەخشی بنە سوورگوڵەکەی سەر کراسەکەی سـڕییەوە و پەڵـەی چـڵمەکە بـەرە بـەرە بچووك بۆوە تا دیارنەمدا.

ژنەکە چووە ژوورێ.لە قوژبنێکی تاریکدا کۆنە چارۆگەیێکی هێناو لەسـەر زەوی ڕاخست. چارۆگەکەی لە یوسف وەرپێچا. بەفرینە لەدایکە نزیك بـۆوە و پشـتی لـەو کردو ڕاوەستا. ژنەکە منداڵەکەی لە کۆڵێ بەست:

((ئەگەر زۆر وەڕس بوو بیکەوە. ئاگات لێیبـێ نەیخـەی! ئاگـات لـە مریشـك و جووجەلاّن بێ. ئەنگوست بەکونە مار و مێروان دا نەکەی! شتی خراپ هەڵنەگریەوە. بیخۆی. بۆ فراوینت لە زەلاتەکەی دوێنی شەو نەختێ مـاوە، نیـوەڕۆ بـەنان بیخـۆ، نانی وشك و قەندم لەناو دەلاقـە دانـاوە. هـەرکاتێك یوسـفە برسـی بـوو، بیکوتـە، بیتلیسێنەوەو بیدەیە. مەهێڵە مێش و مەگەس لەدەم و لووتی بنیشن.))

هەربەدەم راسپاردەکانیەوە، تێشو بەرەکەی هەڵگرت. بـەرەو دیـوارە قوڕینەکـە چوو بەخۆی گوت:

((ئەمەدۆدانە[1] و ئەمەش تەورداس.))

ئەوانەی لە پای دیوارەکە هەڵگرت و لەبەر کەمەری بەستن. کلافێك گوریسی کە لەرۆخ سەکۆ کەوتبوو، هەڵگرت و بەکۆڵێ خۆی دادا. هێشتا پێیی لەسـەر سـەکۆکە دانە نابوو کە بەفرینە بەتەکانێك یوسفی لە کۆڵێ خۆیدا جـێگیر گـرد. دەسـتی بـە دامەنی داهێنا و نامەیەکی گەچراو وگرمۆڵە کراوی لە باخەڵی دەرهێنا. چەند دێرێك لە نامەکە کە لەبەردەست پێداهێنان سڕابوونەوە.نیشانی دایکی دا. گـەردەنی خـوار کردەوە و بە شەرمنی و پاڕانەوەیێیەکەوە گوتی:

((دایە جارێکی دیکەشم بۆ دەخوێنیەوە؟))

١- دۆدانە: دێمکەی ئاو

ژنەکە گـەڕاوە. لێوەکـانی بەپێکـەنینێکی کـەم کرانـەوە. نامەکـەی لەکچـەکە وەرگرت.

لەچەهرە رەنگ بزڕکاوەکەی ئەو ڕاما:

((خەریکە درەنگم بەسەر دادێ. دوو رۆژە ئەم نامە گەیشتوە و هـەزارجارم بـۆت خوێندۆتەوە. بەخوا ماندو بووم.)). لە پڕ دڵی پێی سووتا. دەستێکی بەسەرو پرچـی بەفرینە داهێنا:

((ئیمڕۆ کچێکی باشبە هـەر چـییەکی پێـتم گـوت وابکـە تـا ئێـوارێ کـە لـە بێشەلانەکە هاتمەوە جارێکی دیکەشت بۆ بخوێنمەوە.))

بەفرینە سەری بە سکی دایکی کردو لە سەرەخۆ کراسەکەی ماچ کرد. نامەکەی لە باخەڵی هاویشتەوە. هەردوو دەستی لە پشتەوە توند بە ژێـر منداڵەکـەوە گـرت. منداڵەکە کە هەستی دەکرد دایکی دەیەوێ دوورکەوێتەوە لچ لێوی پێکدادا خۆی بە لای دایکیدا سوڕاند، بەلاّم بەفرینە چەند جارێك خۆی هەڵدا ئاسمان و منداڵەکـە کـە وتە پێکەنین، بەفرینە بەرەو خوارەوەی حەوشەکە رایکـرد و لەتەنیشـت کولانەکـەی جووچکە و مریشکان دانیشت. دایکە کە لەو دیوی کۆلانێوە گـوێی لـە تریقانـەوەی منداڵەکەی بوو و دڵی سوکنایی هات.

* * *

ژنەکە گەیشتە دامێنی گردەکە. پەتی سەری دۆدانەکە، مەچـەکی ئـازار دەدا. پەتەکەی کردەوەو بەدەستەکەی دیکەوەی گـرت. شـوێنی گوریسـەکەی سـەر شـانی گۆڕی. چاوی لەو رێگا پێچاو پێچە بڕی کە لەسـەری گردەکـەوە بـەرەو خـوارێ پـان دەبۆوە. پیاوێك خەریکی خلۆر کردنەوەی بارێك دارو چیلکە بوو بەسەر ڕێگە پێچـاو پێچەکە کۆمەڵە چیلکە و دارەکە پیاوەکەی بەدوای خۆیدا رادەکێشا و لەسەر ڕێگـە پێچاو پێچەکەی دەبردە دەرێ. تۆزو خۆڵێکی زۆری لێهەڵدەستا و بۆ دەمێك کـابرای لەناودا بزردەبوو.

مامــه مەقــدوری شــوانكاره. چــەند هــەنگاوێك لــەولاتری مێگەلەكــه، بەپیشەقانەكەی،رەگ و ریشەی گیاو گۆڵێكی كه بۆ خواردن دەستیان دەدا، لەناو دڵی خاكدا دەردەكێشا و سترانێكی غەریبانەی دەچڕی:

((بەگاسنی غەم، شۆی زەوی خەمم بڕی.

به بنه تۆوی غەم تۆم دا.

بەرهەمم غەم بوو. بەداسی خەفەت دووریمەوە.

دانی خەمم بردە ئاشی غەم.

ئاردی خەمم به ئاوی خەفەت شێلا.

لەتەنووری خەم برژاندم.

نانی غەمم لەسەر خوانی خەم دانا.

هاو سفرەكەشم خەم بوو.

له تەنیشتی دانیشتم و لەگەڵ خەم خواردم.))

-سەلام و عەلێكم مامه مەقدور!

پیرەمێردەكه كەمەری راستكردەوەو ملی سوڕاند:

((وەعەلێكم وسەلام، سەلیمه خان، دەنگ و باسی حەمه چییه!))

-دوو سێ رۆژێك پێش ئێستا نامەی هاتووه، نووسـیویەتی كـه چـەند رۆژێكـی دیكه مرەخەسی وەردەگرێ و دێتەوه ئیشا ئەڵلا.

-لەپەنای خوادابێ. بەخێرو سەلامەت بێتەوه ئیشا ئەڵلاّ.

-سەلامەت بی. خوا هەر عەمرتان له نوێ بنووسێتەوە.

سەلیمه گەیشتەدار بەڕووەكەی بنار تەپۆلكەكه. قەلەڕەشـكێك لەسـەر دارەكـه نیشتەوه و سێ جاران قڕە قڕی كرد. سەلیمه به قەلەڕەشكەكەی گوت:

((خەبەرت خێربێ.... خوا خێرانكا...خەبەرت خێربێ.))

ئەنگوستی شادەی وەك قولابێك لێكرد و ئارەقەی برۆیـەكانی پێسـڕیەوه پشـتی چەماندەوه و هەنگاوی بۆ سەر ڕێگا پێچاو پێچەكه هەڵهێنا.

لەنیوەی ڕێگادا گەیشتە ئەو پیاوەی بارە چیلکەکەی خلۆر دەکردەوە خواریٚ، هاوسێکەی ناسیەوە:

((ماندو نەبی خالۆ مەولوود))

-ئای سەلامەت بی کچی خۆم. چەندە ناوەخت هاتوی! بەدرەنگ کەوتووی!

سەلیمە هەناسەیەکی تازەیدا:

((ژنی خاوەن منداڵ نیوەی هی خۆی نییە خالۆ. تا لە بێنە و بەرەی منداڵان بوومەوە، نیوەڕۆ داهات.))

پیاوەکە گوتی:((باشیەکەی لەوە دایە کە لە ڕۆژانی بەهاران، هەرکەسە بەمرادی خۆی دەگا. ئەوندەی بتەویٚ ڕۆژگار درێژە.))

ئاماژەییێکی بۆ جێگایەکی دووری سەری گردەکە کرد:

((ئاگات لە بێشەلاٚن بیٚ، گیاندار و دڕندە لە ترسی هاڕە هاڕی مێگ و میراژان لە پڕ و لەنکاو ورووژم دەهێنن.))

-ئاگام لەخۆیە خالۆ. مرۆڤی سەڵت، پاڵەوانی خوایە. من خۆم لەوان کەمتر نیم.

بەهار، تارای سەوزی بەسەر ئەو ناوە دادا بوو. شنەی با بۆنوبەرامەی تاڵی گوڵە بادەمی کێوی دەهێنا.سەلیمە ماندو بوو. داسەکەی بەچەپ و راستی چڵە دارەکاندا دەدا و ئارەقەی دەردەدا. دەمو چاوی وەك گوڵ گەشابۆوە وەك نانێکی جوان و ناسك بوو. وەختێکی تەواوێك لە عەسر تێپەڕیبوو. پاڵی بەکۆلکە دارێك دا. ویستی گرێی دۆدانەکە بکاتەوە کە هاڕەیەك بێشەلاٚنەکەی لەرزاند. چەند گلۆکەیەکی بادەمی کێوی هەڵوەری ورووژانە سەر زەوی. سەلیمە بە شێواویە لەجێی خۆی راپەڕی. سیٚ فرۆکە لەپەڕەگەی ئاسماندا بوون. لەودیوی گردەکە ڕمبەو هوڕ بەرز بۆوە. باییێکی فێنك ئارام و لەسەرەخۆ، تەپ و تۆزەکەی روناك دەکرکردەوەو بەرەو گوندەکەی کە لەو دامە نانەی خوارەوە بوو و خامۆش و درێژوکە هەڵکەوتبوو دەهێنا.

سەلیمە لەسەرەخۆ دەنوزاوە: ((سوپاس بۆخوا، زۆر لەئێمە دوورە.)) لەگەڵ زرم و هۆڕی چەند بۆمبێکی دیکە، چوێلەکەکان، بەقاو و قیژو جریوە جریوێکی سەیرو سەمەرەوە دوور کەوتنەوە و ئەو ناوە هەمووی کپ و بێدەنگ بوو. چلێك بەقەدی دارەوە بەکێش دەهات و دەنگێکی وەك خوراندنی لەش بە نیکۆکان دەهاتە بەر گوێ، بۆنێکی ناخۆش و نا ئاشنا، جێگای بۆنی تاڵی گوڵوکە بادەمانی دەگرتەوە. سەلیمە هەستی بە کڕانەوەی قوڕگی کرد. کۆخەییێکی کردو رەپێ بوو و بەدڵێکی پڕ لە خورپە و ترسەوە، بارە دارو چیلکەکەی بردە سەر رێگا پێچاو پێچەکە.

* * *

هەتاو لەو دەشت و دەرانە ئاوا دەبوو. رەنگی دێیەکە، لەبەر سێبەری تەپۆلکەکە، وەنەوشەیی خۆی دەنواند. سەلیمە کلکەی گوریسەکەی توند وتۆڵ لەدەستی خۆی پێچا بوو و لەسەرەخۆ، ئارەقەی دەردەکردو بارەکەی خلۆر دەکردەوەو گوریسەکەی بۆشل دەکردەوە تا رکێفی بارە چیلکەکەی بگرێ و نەوەکا بارەکە بخزێ و لەگەڵ خۆی هەڵیدرێنێ. هەرکە گەیشتە دواپێچی گردەکە، هەناسەی سواربوو. بۆنوبەرامەی گۆرین هێشتا هەردەهات.ناوە ناوە بۆنەکە کەسکونتر دەهاتە بەر لووت و هەندێ جاریش لەگەڵ هەڵکردنی شنەی با هێور دەبۆوە. سەلیمە دانیشت و بارەکەی بەهەوڵ و تەقەلا بەکۆڵی خۆی دادا. ناولەپی دەستەکانی دەچوزانەوە گەیشتە بن دار بەرووەکە. قەلەڕەشکەیەك کەوتبووە سەر پشت و قاچەکانی لەحەواکردبوو.مامە مەقدور بێ هەست و خوست پاڵی بەدرەختێك دابوو و ژنەکە لێیی تێکچوو کە وەك هەمیشە مامە مەقدور پێی بڵێ:

((ماندوو نەبی، بەخێربێی!))

بۆیە ژنە بەماندوویی هەناسەیەکی قووڵی کێشا و وەك هەمیشە وەڵامی داوە:

((سەلامەت بی مامۆ.))

بەدوو دڵیەوە تەماشاییێکی لای مامە مەقدوری کرد، مامە سەری بە ئەژنۆ یەکانی کردبوو. پیشە قاناکەی هەرلە باوەشێ بوو و دەستەکانی شۆڕ ببوونەوە

خواریّ. ڕەگ و پیگە جواوەکەی ناو دەمی لەبەر پێیەکانی تفاندبۆوە. ژنە وای تێگەیی کە مامە خەریکی بەستنی بەندو داوەکانی کەوشەکانی بیّ. ئینجا کۆخەیەکی بۆ کرد و بەدەنگێکی بەرزەوە گوتی:

((مامە! تۆ هەموو کات هەر سەرت لە خەو ناوە. خەریکە خۆر ئاوادەبیّ کەنگینیّ مێگەلەکەت بەرەو ئاوایی بەرەو ئاوایی دەکەیەوە.))

مامە هەر جوولەی نەکرد. ژنە لە مێگەلەکە ڕاما، سەریان بەپشتی یەکدی کردبوو و بیّ هەست و خوست بوون و دەنگیان لەبەرەوە نەدەهات.

کاوێژیان نەدەکرد. سەگی مێگەل، ملی لەسەر فێنکایی زەویەکە درێژکرد بوو.

شنەیەك هەلّیکرد بوو. بۆنەکە بەرە بەرە کەمتر دەبۆوە، بەلاّم قورگی ژنەکە هەردەزوراوە. بەدلّەڕاوکە و نیگەرانییەکی نادیارەوە گوریسەکەی شل کردەوە و بەڕەلاّی کرد. بارەکە کەوتە سەر زەوی. بەرەو کن مامۆ چوو. مەلێك لە دوورەوە خوێندی و قڕاندی:

((ووی وەی...... ووی وەی.....ووی ووی))

ترس و دلّەخورپیّ سەلیمەی داگرت: بەلاّم بەرەو پێشەوە چوو. بەدوودلّییەوە دەستێکی لەسەر شانی مامە دانا: ((مامە بۆچی))

مامە کەلا کەوت و چاوە زەقەکانی لە ئاسمان بڕی.

سەلیمە چریکاندی و لەمامە دوورکەوتەوە. پێی لە مەڕێك هەرلژەلی و لە پاوڕوو بەسەر مەڕێکی دیکە داکەوت. بەچریکە چریکەوە راستبۆوە.. سەگی مێگەلەکە لە جێی خۆی وشك ببۆوە. سەلیمە سینگ و بەرۆکی خۆی کوتا. سەر پێچەکەی لەسەر سەرکەوتە خواریّ و قژوبسکی خۆی رنیەوەو کەوتە ڕنینەوەی دەموچاوی و بەئەژنۆی شکاو و بێهەست رایکردە مالّەوە، لە قەراغ گوندی بەیەکەمین مالّی دێیەکە.مالّی مام موولوود گەیشت.هێشتا بارەکەی هەر لەپەنا دیواری حەوشە دابوو پوریّ کەمێك بەلا داهاتبوو پالّی بەدیواری مالّەکەیان دابوو،کلاشەکەی نەنیوە ناچلی بەدەستەوەبوو. تۆپەلّە دەزوەکەی بۆ خواریّ خل ببۆوە. سەری دەزوەکەی لە نێو ددانان

دابوو و بەگۆشەییێکی لێویەوە ئاوێزان ببوو. سەلیمە چنگی لە چرچاوی خۆی گیر کرد. هەر هەمووی داڕوشا. یەك بەخۆی بانگ و هاواریکرد:

((پووریێ.....پووریێ چ دەردو بەلایەکمان بەسەرداهاتووە؟!))

پوریێ بەچاوە لەقەپێلك دەر پەڕیوەکانی چاوی لە دیوارەکە بڕی بوو. بۆنی تایین لەگەڵ بایەکە کەم و زۆر دەبوو، ژنە بە کۆخە کۆخ دەرگا دارینەکەی حەوشەکەیانی کە دەرك بەدەرکیماڵی مام مەولوودیەوە بوو بە لەقەیەك خستە سەر گازەرای پشتی:

((بە فرینە.....ئەهای بەفرینە! ئازیزەکەم لەکوێی ؟!))

بە چەند هەنگاوێکی گەورە خۆی گەیاندە کولانەی مریشکان:

((بەفرینە خانمەکەم، یوسفە ناسکۆلەکەم، نووستوون!. دەك بەڕاگێڕتانبم ئازیزەکانم. نیوەڕۆ شتێکتان خواردوە یان نا!))

بەفرینە وەك دایکێکی میهرەبان یوسفی لەسەر بازووە وەك دار قەننەکەی خۆی خەواندبوو. جووجەڵەکان لەم لاو لەو ئەو لای مریشکەکە هەناسە لەبەر بڕاو و بێ جووڵە لێی کەتبوون. مریشکە بێ جووڵە سەری بۆ ژێر باڵی بردبۆوە.

ژنەکە دەستە چکۆڵەکانی کچۆڵەکەی راتەکاند تا وەئاگای بێنێتەوە. نامەکە، لەنێوان یوسف و بەفرینەدا، لەسەرەخۆ دەجوولاوە. چەند دێرە سڕاوەکەی زێتر سڕابۆوە: ((لە دوورەوە کچە نازەنینەکەم ماچ دەکەم و لە چەناگە جوان و فندقیەکەی گازدەگرم. تاچەند رۆژێکی دیکە روخسەت لەخاوەن کارەکەم وەردەگرم و......))

مێروولەیەکی مردو لەسەر چەناگەی بەفرینەدا بە وردە نانێکەوە نووسابوو.

کەڵەقەمیش[1]

کوڕیژگەکە دەمی چەقۆکەی لە کەلە قامیشە درێژەکـە نـاو دەسـکی چـەقۆکەی فشاردا. چەقۆکە هێشتا لەقەدی کەلە قامیشـەکە دابـوو کـە برووسـکەیەك لەسـەر چەقۆکەدا تیشـکی داوە و شـەوقەکەی لەچـاوی کوڕیژگەکـەی دا. هـەورە تریشـقە گرماندی. لەپڕ ڕێژنەییێکی بەخوڕ بەسەر قامیشەلأنەکەدا باری و سـەر رووی سـافی گومیلکەکەی وەك دەموچاوی ئاوڵەداران کون کون کـرد، بـا لـەناو قامیشـەلأنەکە تێیهەڵکرد بوو، دەنگی خشە خشی قامیشەکان ئـەو نـاوەی پـڕ کردبـوو. مریشـکە ئاویەکان بەرەو قامیشەلأنەکە دەرپەڕین. هەرە بچووکەکەیان بنـاوێکی لێـداو ئیـدی لەسەر ئاوەکە بەدەر نەکەوتەوە. بارانەکـە سـاردبوو و رووی گۆمەکـەی کـون کـون دەکرد. تەمەکە دادەهات و دەوروبەرەکە لەناو تەم و ڕێژنەی باراندا، شـێلو دەبـوو و تاریك دادەهات.کوڕیژگەکە کەلەقامیشەکانی بۆ پارچە پارچەی کـورتر بـڕی. کـونی یەکێك لە قامیشەکانی لەسەر چاوی راستی داناو لە کونەکـەوە تەماشـای ئەوبـەری گۆمەکـەی کـرد. لەبازنـەی تـەماوی کونەکەوە،چـەند ئوتـومبیلێکی لـەو بـەری قامیشەلأنەکەوە[2]دیت. سێ جێبی خاکی لەوێدا وەستا بـوون وکەسـانێك بـە پـاڵتۆی بارانی ڕەشەوە، دادەبـەزین.کلأوە بارانییـەکانیان، سـەریانی داپۆشـی بـوو و تـەم و بارانەکە نەیاندەهێشت دەموچاویان بدیترێ. کوڕیژگەکە بەدڵە خورپەوە، بەلأم سـووك وەك پەڵە هەورێك نەختێ چووە پێشـەوە بـەدوو چـاوی حەیرانـەوە لەکـەلێنی نێـوان

١- کەلەقەمیش:لێرە مەبەست ئەو کەڵە قامیشـەیە کـە نوکەکـەی باریـك دەکرێ.بـۆ نوسـین بـە کاردەهێنرێ،بەتایبەتی خۆشنووسی.

٢- نەیزار:قامیشەلأن.

قامیشەلاّنەکەوە خەریکی تەماشاکردنیان بوو. ڕەشپۆشەکان، بەدەم و چاوێکی خـەت خەت بووی بەر چۆڕاوگەی باران، هەشت کەسیان لەجێبەکان دابەزاند. چاوەکانیان بــە پارچەی سپی بەستبوونەوە لەپشــت ڕیژنەکــەوە، کــەوەك کونــدەی ســەر بــەرەو ژوور دەباری، بەپەلە هەموویان لەتەنیشت یەکەوە ریزکرد. دەستی راستی یەکەم کەس بــە باندی برین پێچرابوو و خوێن لەژێر باندەکەوە دەچکاوە، جۆری باندەکە لەهەمان جۆرە باند بوو کە دەموچاوی پێی پێچرابۆوە. مووی سمێڵە زەردو خاوەکەی لەگەڵ تــەوژمی بادا دەبزوتن تێکدە ئالاّن و لەهەردوولاوە ئاویان لێدە چۆڕاوە. ڕەشپۆشەکان بــە پەلــە پەل لە هات و چۆ دابوون و دامەنی بارانییە درێژەکانیان لە پێیەکانیان دەهالاّ.

کوڕێژگەکە، سەراپای ئاوی بارانی لێدەچۆڕاوە،زەل[1] و قامیشەکانی لەناو دەستیدا دەگوشی. بەبێ جووڵە کورکەی[2]لە خۆی بڕیبوو و لەوبــەری گۆمەکــە رامــابوو. نــاوە ناوێك لەرزێك سەراپای گیانی دادەگرت و دادەچڵەکی. باران داو داو و پشك پشــك، ئاسمــانی دەبــڕی و تــەم لــەنێوان تنــۆك و پڕیشــکەکانیدا دەخــزی. ڕەشپۆشــەکان، تفەنگەکانیان لە ژێر بارانیەکانیاندا دەرهێنا و ئــەژنۆ یــان دادا. هــەموو جێگایــەك خوسابۆوەو گۆمەکە بەرە بەرە پڕ ئاوتر دەبوو. یەکێك لەوان، لەبەر باغە کاغەزێکی هێنا هێنا دەرێ و بەزمانێك کە کوڕەکە هیچی تێنەگەیشت، خوێندیەوە. بــەدەنگی بەرز و خراپیەکەوە خوێندیەوە. کاغەزەکە خوساوە، بەدەستی کابراوە چەسپا.

کابرا بە زەحمەتێکەوە کاغەزەکەی لەدەستی خۆی کردەوە و پارچە پارچــە فڕێیــدا سەر زەوی،بەلاّم پارچەییێکی بە بارانیەکەیەوە نوســاو هــەر بــەوێوەش مــاوە. لەگــەڵ هێنانــەوەی میلــی تفەنگــەکان بارانەکــە لەرزیــەوە، مریشــکە ئاوییــەکان لــە پــاڵ قامیشەلاّنەکە ونبوون. کەسی یەکەم کەدەستی باند پێچ کرابــوو، لــە جێگــای خــۆی تەکانێکی دا.مستە قوچاوەکانی گوشی، پالّــە پەســتۆی زەبــری گوللــەکان، زەلامــی سێیەم و چوارەمی، کە نەوجەوان و لاواز و بەلە باریکە بوون، چەند قولانجێــك فڕێــدا

١- زەل:قامیش

٢- کورکە: هەست

ئاسمان. لەدوورەوە شریخەیەك هات و باران بەگوڕتر دایکرد. مریشکە ئاویەکی ترساو و شێواو بەبەر پێی کوڕێژگەکە بەخێرایی ڕایکردو سەری خۆی لە نێو لاسك و گەلای قامیشەلانەکەی دامێنیٚ ڕاکرد، بەلاٚم کلك و پێیە زەردە پەردەدارەکانی، لەدەرێ مانەوە. هەڵلەرزینی پەردەی مەچەکی پەلەوەرە ئاویەکە، کوڕێژگەکەی پتر ترساند.

دوای ڕێژنە بارانی گوللەکان ئەو ناوە کپ و بیدەنگ بوو. بەسەر لێشێواویەوە، بەزەحمەت لە نێو پووش و پەلاش وکەڵەقامیشەکان هاتەدەر. بەلاٚم لەگەڵ تەقەی ئەو گوللانەی کە، تاك تاك دەتەقێنران.لە جێگەیێك بەبێ جووڵە خۆی مات کرد. سەرە چکۆڵە و ڕەنگ ما هوتیەکەی، لەگەڵ هەر تەقەکەیدا دەسوڕاند و دەجووڵاندەوە. پشتە کوڵکنەکەی کەتنۆکی بارانی بەسەردا دەخزی و بە هەشتا و خۆی لەناو ئاوەکە کردەوە.

باران وەستاو تەمەکە ڕەویەوە.کوڕێژگەکە هاتەوە سەر خۆی. کەنەفت و واق و ڕماو، هەستی کرد کە حەز لەهەتاوێکی گەرم دەکا. وەك هەموو ڕۆژێك چاوەڕێ بوو کە هاوسێیەکەیان خاڵە سیاوەحش بۆ زەل برین بێتە ئەو ناوە. خەریك بوو دەموچاوە تەڕو خوساوەکەی بە سەر دەست و لچکی چاکەتەکەی وشك دەکردەوە لەوکاتەدا دەنگی خاڵۆسیاوەحشی لە دوورەوە هاتە بەر گوێ.

((هۆ هۆی...هۆ...هۆ...هۆ!))

کوڕێژگەکە دەنگی دەلەرزی، بەسەر لێشێواوی و لالیەکەوە وەلاٚمی داوە:

((هێیٚ ی هیٚ....هیٚ...هیٚ...!))

دەمێك دواتر خاڵۆ سیاوەحش لە نێوان قامیشەلانەکەدا بەدەرکەوت. لە بەردەمی قیت بۆوەو جامانە تەڕکەی کردەوە تا بیگوشیٚ.

((چ لافاوێکە! چ ڕۆژێکی ناخۆشە! نازانم بۆ هاتیین.))

کوڕێژگەکە، چاوە پڕ لەسەر سامی و تێڕامانەکانی لەگۆمەکە بڕی.

((زۆر لەپڕتاوهاتن. لەگەڵ ڕێژنەکە ئا لەویٚ....))

-ئیستا بەسەرچوو، تازە هاتووین! هاتوین! واباشترە دەست بەکارەکەمان بکەین.

کۆخەیەکی کرد و بەرەو نەیزارەکە چوو. پێڵاوە لاستیکییەکەی کە لە سەرِ قـوڕو لیتە و پووش و پەلاشی قامیشەلانەکە دەخزی:

((بەر لەهەموو شتێك دەبێ ئاگرێك بکەینەوە))

زۆر هەوڵیاندا تا ئاگرێکیان کردەوە. لە رۆخی دانیشتن و هەڵم لە جلوبەرگەکانیان بەرز بۆوە. خالۆ چەقۆیەکەی نوشتاندەوە گوتی:

((لەوێ، لەپشت قامیشەلانەکە..))

خالۆ لەدەموچاوی کوڕەکە ڕاما.

((بۆچی رەنگت زەرد بـووە، وەك زەردە چـەوە لێهـاتووە وەرە نیشـانم بـدە، چـی روویداوە براکەم؟))

هەرکـە گەیشـتنە ئـەو شـوێنەی کـە گوریژگەکـە نیشـانی دابـوو، جۆگەیـەك لەچۆڕاوکەی خوێن و باران، لەژێر پێیەکانیاندا چۆڕاوگەی بەستبو. خالۆ داهاتەوە:

((دەنگی تەقە هات...بەرێژنە! پەلەوەرەکان زۆر ترسان، ئەوان....))

-لەکێویەکانیان دا.گەلەیەکی زۆر بوون!

کوڕیژگەکە هەرمات بوو.

((هەشت دانەبوون.))

-کێ

- کێوییەکان! هەبێ و نەبێ خەونم دیتوە.

چاوەکانی خۆی هەڵپشا فت:

((بەجۆرێك قسەی دەکرد کە هیچی تێنەدەگەیشتم.))

خالۆ لەسەر زەویەکە دانیشت و بەدەستەکانی قوڕەکەی تێك هەڵپشاوت:

((ئەوانە، شوون پێـی مـرۆڤن. زۆر بـوون. شـونپێی کێوییـەکانیان هـەڵگرتووەو وێرانیان کردون.))

بە ئەنگوستی شادەی، شتێکی سپی لۆکـەیی نـەرمی وەك گـەچ لـە نێـو جۆگـا خوێناویەکە هەڵگرتەوە:

((بەکەللەی سەریانەوە ناون. لەنزیکیشەوە پێوەیان ناون!))
کەمێك بیری کردەوە و بە قامیشەلانەکەیدا هەڵڕوانی تێیڕاما:
((لە ناغافل گرتویانن.))
کوڕیژگەکە گوتی: ((دەبێ وابێ))
هەردووکیان بۆ قامیشەلانەکە بۆ رۆخ ئاگرەکە کە ئیدی خەریك بوو گڕی دادەمرکاوە، گەڕانەوە. خالۆ دەستی بەدوزەلە لێدان کرد وکوڕیژگەکەش کە سەرو بنی زەلەکانی بڕی بوو. دەستە دەستە رێکی خستن و لەکیسەی کردن. خالۆ یەکێك لەکەلە زەلەکانی دەست دایە و بەوردی تێڕوانینی.
((ببینە! پشکە خوێن پڕژاوەتە قامیشەکانیش.))
کوڕیژگەکە، قامیش و زەڵەکانی لەناو دەستیدا سوڕاند:
((نەنکم دەیگوت هەر کاتێ هەورە برووسکە لەنەیزاران بشریخێنێ، قامیشەکان پڕ دەبن لە پەڵەی خوێن.))
-راستی گوتوە، منیش بیستومە.
پاشکۆیەکی سوورو بچووکی هەڵگرتەوە.لەسەرخۆ فووی لێکرد تا گڕی گرت و لە مەودای دیاریکراو رووی سافی قامیشەکانی سووتاند و لە یەك ریز کونی کردن. دوودانە زەڵی کونکراوی لە تەنیشت یەکدا داناو بە دەزوێکی مواوی. توندو تۆڵ بەستنی. دوایی دوو دانەی کورتیلە و باریکتری بە چەقۆ قلێشاند و لەدەمی زەلە کونکراوەکانی راکردو بەهێمنی گوتی:
((بوو بە دووزەلەیەکی باش.))
دەستەکانی لەسەرئاگر گەرمکردەوە.جامانەکەی کەهێشتا نیمی مابوو، لەسەری پێچاوەو دووزەلەکەی بە لێوەکانیەندا دووزەلە ناڵەی لێوە هەڵسا لەپڕ گۆمیلکە و نەیزار و جیهان، بێدەنگ بوون تا دەنگەکە بە هەموو شوێنێك بگا:
((نەی بژەن نەی بژەن نەی بژەن))
-چ خۆشی دەژەنی نەی ژەن

-بژەنه نەی له کێو و له بازاران

-کەمنیان کوشت لەداوێنی نیزاران.

ئینجا دووزەلەکەی بەوردی تەماشاکرد و سەرو بەریکرد و دووبارە خستیەوە نێوان لێوەکانیەوە

((بژەن نەی ژەن بژەن نەی ژەن بژەن نەیژەن))

چ خۆشی دەژەنی نەیژەن

بژەنه نەی له کێوان، له بازاران

کەمنیان کوشت له دامێنی نەیزاران

خالۆ یەکسەر دووزەلەکەی له باخەڵیدا شاردەوە:

((بەڵێ. ڕاستە، کەسێك له دوور لەگەڵ دووزەلەکەی من گۆرانی دەڵێ. چەندە پڕلەخەم گۆرانییەکە دەڵێ))

* * *

بۆ ڕۆژی دوایی کوڕیژگەکە زەلەکانی بۆ ماڵی مامۆستاکەی برد و لەبەردەمی دانا.

مامۆستاکە تەماشاییێکی چاوە سوور داگەڕاوە و تادارەکەی کوڕەکەی کردو دەستە تەڕ و تازەو ناسکەکەی لەناو دەستەکانی خۆیدا گرت:

((تات لێیە کوڕەکەم! دەستەکانت ئاگریان لێدەباریێ.))

کوڕیژگەکە هێدی و لەسەرەخۆ گوتی: ((دوێنێ چووبوومە قامیشەلانەکە کەڵەمە قامیش بۆ نووسین ببڕم، لەپڕ برووسکاندنی و کەوتمە بەر ڕێژنەی بە خوڕی باران.))

مامۆستاکە سەرێکی بادا و چەند مەشقێکی بۆکوڕەکە نووسیەوە:

((ئەمەش سەر مەشق.....چەند ڕۆژێك له ماڵ بحەوێوە تا حاڵ و بارت بێتەوە جێ. خۆت سەرگەرمی مەشقەکانت بکە.))

کوڕیژگەکە هەفتەیەك لەماڵەوە لێی کەوت و لەناو تاییێکی گەرمدا دەسووتا. که باشبۆوە هەر بەو جۆرەی که لەناو نوێندا ڕاکشابوو، مەشقەکانی نووسیەوە و هەرکە

کارەکەی تەواوبوو، چۆوە کن مامۆستاکەی و مەشقەکانی دایە. مامۆستاکە بەدیتنی خەتەکەی ئەو، لەسەرسامیدا دەمی وەك تەڵەی تەقیوی لێهات:

((نەخشت هێناوە کوڕەکەم. ئەمانە....ئەم خەتانە تۆ نووسیوتن؟!))

گوێچکۆڵە ناسکەکانی کوڕیژگەکە وەك ڕەنگی مرواری بریقانەوە: ((بەڵێ مامۆستا.))

مامۆستاکە بەسەرسوڕمانێکەوە چاوی بە کاغەزەکە دادەخشاند بە کرژییێکەوە گوتی:

((بەلاَم...ئەمە....ئەوە....ئەو مەشقانە نین کەمن بۆم نوسیبووی.ئەمانەت لەکوێ هێنا...؟))

کوڕیژگەکە گوتی:

((تام لێبوو. بەدەست خۆم نەبوو وەك بڵێی...

مامۆستا چاوێلکەکەی سەر لووتی جێگۆڕگێ پێکرد و چاوی لە نووسینەکەی کوڕەکە بڕی:

((من ترسم م م نییە نییە......

ئەگەر ئەم خەونە لە خەوییێکی پەرێشانی شەوێك دەدیترێن ن ن.

یان بە وڕێنەریی ناو تاێکی گەرم م....

یان بەچاویکی بێدار و رووکراوەوە....

یان بەگیانی نی نی غەماوی ی ی ی))

بە بەرچاویکی تەماوی تەماشای لاپەڕەیەکی کرد:

((زۆر رر جاران ن ن لە خوێنیان وەر داوین ن ن.

بە بیر رر خۆت ت بێنەوە بێنەوە

و و و و تەنیا دەستکەوت کوشتار کوشتار رررر.

پارچە نانێکی ی ی بێ پێخۆر ررر خوان ن نێکی بێبەرەکەت ت تی ئێمە بوو.))

مامۆستا لە هیکرا لە پێستی خۆی چوەدەر.

((من پێشتر پێم گوتبووی كه هیچ كاتێك ئەگەر تات لێبوو خەت نەنوسی.))

كوڕیژگەكە بە سازگاری سۆزی نەی، نالاَندی:

((حاڵ و بارم باش بوو مامۆستا. باش ببومەوە.))

مامۆستا بەسەریدا نەڕاندی:

((تا و وڕێنە!))

كوڕیژگەكە بە جووڵە و لەرزینەوەی پشت پەردەیەكی شینی ئاوی و بیری لە پەردە لەرزانەكانی پێیەكانی كردەوەو بەترسێكەوە لێوەكانی لێك هەڵپچری:

((مامۆستا بەخوا حاڵم زۆر باش بوو. تەنیا كەمێك حاڵی....حاڵم....رەنگە....))

چەهرەی كوڕیژگەكە ئەوندە پڕ لەڕاستی و بێگوناح بوو كە دڵی مامۆستا بۆی نەرم بوو و چاوی لە نووسینەكانی بڕی. لە كت و كۆلاَنە دوورەكانەوە ناڵە و نوزە نوزێك بەر گوێی مامۆستا كەوت. وەك بڵێی هەموو مەلەكانی ئەم جیهانە، لەگەڵ ئاوازی دوزەلەیەك دەخوێنن:

((بژەنەنەی ژەن، نەی ژەن بژەنە

چەندە خۆش نەیدەژەنی نەیژەن

دەژەنی نەی لە كێوان و بازاران

وامنیان كوشت لە باوەشی نەیزاران[1].))

مامۆستا بە بیستنی گۆرانییەكە خەم دایگرت: ((ناچارم دووبارە مەشقت بۆ بنووسمەوە. قامیشەكەت بدە من!)).

كوڕیژگەكە قەڵەم قەمیشەكەی دا دەستی مامۆستا. مامۆستا داهاتەوەو چۆوە ناوخۆی دەستی بەنووسین كرد.كە كارەكەی تەواو بوو. سەرمەشقەكەی لەبەر دەمی منداڵەكە داناو پێی گوت: ((بەدەنگێكی بەرز بۆم بخوێنەوە))

١- نەیزار: مەبەست قامیشەلاَنە

کوڕیژگەکە بە ئاوازێکەوە دەستخەتەکەی مامۆستای خوێندەوە: ((من ترسم نییە. ئەگەر ئەم خەونە لە خەوێکی پەرێشانی شەوێکدا دەدیتریٚ.)).مامۆستا هاواریکرد: ((ئەو مەشقە بخوێنەوە کە من بۆم نووسی نەك هی خۆت!)) کوڕیژگەکە ڕاچڵەکی: ((مامۆستا ئەمە.....ئەمە....ئەو مەشقەیە کە خۆت بۆت نوسیووم؟))

مامۆستا بە تووڕییەوە کاغەزەکەی لەکوڕەکە وەرگرتەوە و بەدیتنی دەستخەتی خۆی، داچڵەکی و چاوی لەقەڵەمە قەمیشەکەی کە لەناو دەستیدا دەلەرزی، بڕی ((ئەم قەڵەم قەمیشە! لەگەڵ پشکێك خوێن!))

کوڕیژگەکە چاوەکانی لەمەلی سەرنەخشی کلیمەکەی ناو ژوورەکە بڕی:

((نەنکم دەیگوت هەر کاتێك لە نەیزارو قامیشەڵاندا بروسکە و هەورە تریشقە و ڕێژنەی باران بیٚ، زەل و قامیشەکان.....))

لەم چرکەساتەدا

دار چنارەکان سی جاران گەڵاو پەلکیان زەرد بوو تەنە رووت و قووتەکەیان سی جاران لەبەر کرێوەی بەفر و سەرما و سۆڵەدا هەڵلەرزی.

پیاوێکی تەمەن سی و شەش ساڵی لەبەر پەنجەرەکەدا وەستاوە و سەیری شووشەی دەرگایەکی کراوەدەکا، باوکی ئەوساکە لەتەمەنی ئەودابوو. قژو برۆ،لێوە هەمیشە داخراوەکانی، لووتە کورت و سمێڵە پڕ و بابڕەکەی تازە ماش و برنج دەبوو کتومت وەك ئەو خۆی.

لە پەنجەرەکەوە سەرەتاتکەیەکی کرد. شەش قات دوور لە شەقام و قیری جادە. دوور لەچیمەنەکانی ژێر دار چنارەکان. چنارەکان قەدیان کردووە و هەڵچوون. چوار قات بەرز بوونەتەوە.

چڵەپۆپەکانیان دەبینیٚ کە بەشنەی با، دێن و دەچن و شەپۆلان دەدەن. چڵە ناسکەکانی هەرەسەرەوەیان توانای هەڵگرتنی قەلەڕەشەکانیان نییە و لە سەرەخۆ دادێنە خوارەوە.

ئەو ڕۆژانە چنارەکان کورتیلەو ناسکۆڵە بوون. بەکامیۆنێکی شارەوانی هێنایانن و لە چاڵەکانی رۆخ جۆگەکە ناشتیانن. ئەساکە بە تەنیشتیاندا تێدەپەڕی. بەدەستە بچووکەکانی لەسەرەخۆ رایدەتەکاندن.باوکەکە دەیگوت: ((ئاگاداربە کوڕەکەم. ڕەگەکەی دەجووڵیٚ و وشك دەبیٚ. هیشتا باش ڕەگی دانەکوتاوە.))

هەر ئەو ڕۆژەش، ڕێك ئەو ڕۆژە بوو، دایکە یان بەخاك سپارد. دوور لە زێدی خۆی کە هەمیشە ئارەزووی گەڕانەوەی بۆ ئەویٚ دەکرد، هەمیشە خەونی بە نێو دارستانی دار بەڕو و گوێزەکانەوە دەدیت، کە هەمیشە گۆرانییە تاڵ و شیرینەکانی لە بەرخۆیەوە دەگوتەوە:

((ئەمن دەبمە درەختێکی نارنج
تۆش دارێکی لیمۆ
ئەوینێکی نویٚ دروستبکەین
پڕلەتام و بۆ

دایکه سی ساڵ دوای باوکه ژیا و سی جاریدیکەی زەرد بوونی گەڵای چـنارەکان دیـت. چەند کەسێك لە کۆنە دۆستانی باوکـه، بـۆ پرسـەو سەرەخۆشـی هـاتبوون. لـەنێو ئەوانـدا نووسـەرێکی بەسـالا چـوویان تێـدابوو و ئـەوی مـاچ کـردو گـوتی: ((کتومـت باوکتی....بەڵام...))

-بەڵام چی مامە گیان

-وەکو تۆ گۆشەگیر و غەمبار و داماو نەبوو. پاچەیەك هەڵچون و ئومێد بوو.

-بەو کاتەشەوە کە لە ژێر دارچنارە ناسك و ساواکاندا کەوتبوو؟

نووسەرە پیرەکە گوتی:

((پێکەوە لە زیندانێ ئازاد بووین. لەگەڵ دەستەی برادەران هاتنە سەردانم. دیارییـەکیان بۆ هێنابووم. پەنجا پێنووس و سەد دەفتەری سەدلاپەرەیی بوو.

-پێشتر گوێم لەمە ببوو.

-هەرکە دیاریەکی دامێ گوتی: بنووسە هەرچی بۆت نووسرا ئەو دەردو بەڵایانـەی بەسەرماندا داهات، پـێم گـوت بەسـەر چـاوان کاکـە گیـان لەبـەر خـاتری تـۆش بـووبێ، هەردەنووسم.

لـە تەنیشـت پەنجـەرەی ژوورێ وەسـتاوەو تەماشـا دەکـا. سـەرێك بـۆ شـەقامەکە خواردەکاتەوە. دەنگی دایکە دەبیستێ:

((سیروان کورم سەرمەبە پێشێ. لێتدەدەن.))

خۆی دەکێشێتەوە تەنیشتێ. دایکە بە ڕەنگی پەڕیو و شـێواویەکەوە چـاوێك لـە باوکـە دەبڕێ. باوکە گوێی لە تەپ و هۆڕی ئەو پۆستاڵانە راگرتووەکە لە قادرمـەکانی سـاختمان و باڵەخانەکەدا سەردەکەون. ئاسانسـوار لەبـەر نـەبوونی کەلوپـەلی یـەدەگی،کارناکا و ئـەوان خەریکن لە قادرمەکەوە سەردەکەونە سەرێ.

باوکە دەیەوێ لە گۆشەیەکی پەنجەرەوە، تی چاوێك بداتە دەرەوە. گوللەیێك رێك بـە بـەر پەنجەرەکەدا دەردەچێ وبەدیواریماڵێك دەکەوێ. ژنە دەرزریکێنێ و هاوار دەکا:

((سیروان، رۆڵە! وەرە ئێرە و دانیشە.))

باوکە دەڵێ: ((تەنیا ئەوماڵەی پێدەزانی.))

دایکە دەپرسێ: ((دوێنێ چویەکێ؟))

((چوم تەلەفۆن بکەم.))

-کەست بەدواوە نەبوو سۆراغت بکا؟

-نا

-دڵنیای؟

-بەڵێ.

-نەچویە جێگایێکی دی؟

-ناتەنیا لەگەڵ ئەمین بڕیارماندابوو یەکدی ببینین. چەند شەقامێك خوارتر تەلەفۆنم کرد.

-چی وەڵاّم دایەوە؟

-تەلەفۆنەکەی هەڵگرت، بەلاّم کەس وەلاّمی نەداوە.

-هەڵبەتە خۆی لەماڵەوە نەبووە.

-نازانم. وشەیێکی کەدەبوو بیڵی، نەیگوت. منیش یەکسەر تەلەفۆنەکەم داخستەوە.

-لەدواییدا چیتکرد؟

-گەڕامەوە ماڵێ. بۆ شوتیزری چەند کۆلاّنێك لەخوارترەوە هاتمەوە. هەموو جێگاییێك پاك بوو. بارەکە ئاسایی بوو.

ژنەکە چووە پشت دەرگاو دەستی لەسەر دەسکی دەرگاکە دانا.

پیاوەکە گوتی: ((دەستی مەدەیە)).

ژنەکە گوتی: ((ماڵەکە ئاشکرابووە، هەر بەم زوویییە.))

-کێبل و پێست و ئێسقان و کاکە مینی دیت کە چوار پەلان، لەبەانبەری تێپەڕی. دەوروبەری پڕ بوو لەددان و نینۆك و خوێن.

لەگەڵ دەنگی ژنەکە، کاکەمین دوورکەوتەوە.

((بەلاّم ئەو هەمیشە چەکی پێبوو.))

چاوەکانی پیاوەکـە هـەر بـەدوای ئـەوەوەبوون کـە کاکـەمین لـەناو تـەمێکی سـووردا ببینێتەوە:

- تازە چی؟

-ژیان شیرینە. تەماشای دار چناران کە چۆن بە پـەڕی حـەزو ئـارەزووەوە بـەرەو هـەتاو هەڵدەچـن. تەماشـای قەلەڕەشـکان بکـە کـە لەسـەر درەختـی دوورە دەسـت بـەچ هـەوڵ کۆششێکەوە هێلانە دروست دەکەن.

-مانای ئەوەیە کاکە مین!

-هەتاکو من خۆشم.

لەسەرەخۆ، لەسەر هەرچوار پەلان بەرەو پەنجەرەکە خشـی و بـە پـارێزەوە سـەرێکی بـۆ خوارەوە شۆڕکردەوە. سێ جێبی خۆڵەمێشی،کەسەرەکانیان بە وێنەی شەترەنج سـپی و ڕەش بوو، لەولاوە وەستابوون.

پیاوەکە لەسەر زەویەکە خپ درێژ ببوو گوتی:

((دەمار و پێست و کێبڵ و هێسك و ئاسن:

کوڕیژگەکـە لەچـاوەکانی باوکیـدا برووسـکەیێکی خێـرای دیـت. دەمـاری ناوچـەوانی دەرپەڕیبوو. ژنەکە سەتڵێك ئاوی لەسەلاجەکە(یەخچـاڵ)دەرهێنا و ئـاوی لـە پـەرداخ کـرد. دەستی دەلەرزی. پەرداخە پڕەکە لێی رژاو دەستی تەڕکرد. پەرداخەکەی دا سیروان.

((بیخۆوە... رەنگت وەك پەلکە پیازی لێهاتووە.))

ئێستا فێنکی ئاوەکە ترست دەڕەوێنێتەوە. سی جاران درەختەکان رووت وقووت بوونـەوە و هەموو تەنیان لەناو بەفرو سەرمادا لـەرزی بـوو. سـی جـاران قەلـەکان هێلکـەیان لـەناو لانەکانیان دانابوو. ئێستا نەیـدەزانی وێنـەی خۆیـەتی یـان هـی بـاوکی لەسـەر شووشـەی پەنجەرەکەوە دەرکەوتووە، لەو سەری سەرەوە چاوی لەوپەڵەخوێنە بڕیبـوو کەلەسـەر جادەکـە لەکەناری ئەو سێ جێبانەدا رژابوو.

((ئاخ بابە!))

ئەمە هاواری کێ بوو؟ لە شووشەی پەنجەرەکە ڕاما. خۆی بوو یان باوکی؟

دەنگی لەدەنگی منداڵێکی شەش ساڵی دەچوو کەتازە ناویان لە قوتابخانەکەی نزیك ماڵەوەیان نووسی بێ و مانگێکی دیکە دەچووە قوتابخانە.

جانتاییێکی جوانیان بۆکڕی بوو و بابە گفتی پێدابوو کە دەفتەرو پێنووس و مەکینەی قەڵەم دادانیشی بۆ کڕێ.

بابە هەردوورو دوورترکەوتەوە تا بەشێوەی پەڵەیەك لەسەر جادە قیرەکە و لە رۆخ چنارەکان بەدەرکەوت.

((ئاخ بابە!))

لە پشت دەرگا، دەنگە دەنگ و هات و بات بوو. لەناوەڕاستی متبەقەکە، کتێب، نامیلکە و بەڵگەنامەیان دەسووتاند. دایکە دەستە پاچە، بەسەرهەرچوار پەلی، بەدەوری ژوورەکەدا دەهات و دەچو و بۆ ئەوەی نەقیژێنێ، لینگە گۆرەویەکی لەناو دەمی خۆی پەستابوو. ژنە، لەپڕ لینگە گۆرەویەکەی لەدەمی خۆی دەرهێنا:

((چی بکەین؟))

-تۆ گیانی خۆت سیروان، منداڵەکەم بەتەنیا بە جێمەهێڵە. خۆت هەرچۆنت دەوێ بژی وابکە بەلاَم منداڵەکەم تەنیا جێمە هێڵە.

-مەگەر تۆ لەگەڵ ئێمەدا نایەی؟

پیاوەکە چووە پشت دەرگا. خەریك بوون بە قۆنداغە تفەنگەکانیان، دەرگایان دەشکاند. لە پڕ پیاوە کشاوە دواوە. دەموچاوی ئارام و گەش بوو. رەگی ناوچەوانی بەرجەستەو دەپەڕیوتربوو لەهەمیشە و چاوە کاڵەکانی پڕ لە تریسکە تربوو. بەرەو پەنجەرەکە رایکرد و تیژ لە بۆشایی پەنجەرەوە خۆی فڕێدا. سیروان باوکی دیت تەماشای ئەویکرد،کە دەست و قاچەکانی لێککردبۆوە، بەرەو خوارەوە کەوت.

لە نیگایدا، شتێکی پڕ لە هێما و راز دەدیترا کە هێشتا دوای تێپەڕینی سی جاران رووتبوونەوەی چنارەکان، لە مانایان نەگەیشتوە.

باوکە خەریك بوو دەکەوتە خوارەوە، حەزیدەکرد وەك هی ناو فیلمی سینەما، دووبارە بۆ دواوە بگەڕێتەوە. بێتەوە سەرەوە و لەسەرۆخی پەنجەرەکە دانیشێ. ئێستا باوکەکەی

هەڵدەكێشاوە سەرێ. بەلاّم بەهەمان چوار پەلی كراوەو رەهای لەئاسمانێ. ئـەوی هێنـاوە رۆخ پەنجەرەكە بەهەمان چاوەكاڵە گەشەكانیەوە. لەو گەشایی و روونیەوە تەماشایكرد. نهینیەكـە لە وێدا بوو لە پڕێك ئەوەی دۆزیەوە و بەخۆی گوت: ((چاوی باوكە. ئیدی ئێستا لە هـەموو شتێك گەیشتم.))

باوكە هەر دووركەوتەوە تا لەشێوەی پەڵەیێكی رەشدا،لەگەڵ گوڵێكی سپی پـەمۆیی لـە نێـوان گوڵــە ســوورەكاندا، لــەدەم چــنارە ناســكۆڵەكاندا، لــەنزیكی ئــەو ســێ جێبــە خۆڵەمێشیە،كەسەرەكانیان وەك شەترەنج سپی و ڕەش بوون. كەوتە خوارێ.

سیروان، تەنیا لە رۆخ پەنجەرەكەوە ڕاوەستا بوو. سی سـاڵ پێشـتر تـازە خـۆی بۆچـوونە قوتابخانە تۆماركرد بوو. حەزو ئارەزووی خوێندن و نووسین لـە گیـانی دا دەگـەڕا. ریـك وەك باوكی. هێشتا قوتابخانە نەكرابوونەوە.بەلاّم ئەو هـەموو رۆژێـك بـەیانیان، جانتـا تازەكـەی هەڵدەكرت. باخەڵ و زریزەكانی دەكردەوەو دادەخست. بۆ چەند دەقەیەك لـە كـۆڵێی دەكـردو باوكە كە دەیدیت بە پێكەنینەوە دەیگوت:

((پـیرۆزت بـێ ئازیزەكـەم. جانتـاییێكی چـەندە جوانـە! نـەمردم و تـۆم دیـت دەچـیە قوتابخانە.))

دایكە بەشاگەشكەیی دەیپرسی:

((بۆكوێ دەچی كوڕە دەلالەكەم؟))

سیروانیش بەگەرمی وەلاّمی دەداوە:

((قوتابخانە!))

سـیروان لەچـڵەپۆپەی درەختــەكانی دەنــۆڕی. ئــەو پەڵــە ســوورانەی ســەرگوڵە ســوورو سپییەكان بەسەر جادەكانەوە نییە.سەرو سەدای جێبە خۆڵەمێشیەكان نییە.

ژنێــك لــەژێر دارچــنارەكان، سبەســەر ڕووبــەری چــەمەنەكانەوە تــا دووری دوور، تــا ئاسۆ،دامەنی پان بۆتەوە. گۆرانی دەڵێ و كەزیە دریـژەكانی، بـێ پـەروا، بـەربادەدا. چـەند هەنگاوێك وێوەتر قەلەڕەشكەكان بەدەوری یەكدا هەڵنیشتوون.

دارا

کوڕە خۆ خەریکە شێتم دەکا.هەموو ڕۆژێ دووسعاتان، سەر لەسەعات پێنج تا حەفتی دوای نیوەڕۆ ڕادەکاو دێتەوە ماڵێ.

جانتاکەی کە هەر ئەم هاوینە، بۆ کتێبە نوێیەکانی کڕاوە. لەگۆشەیەکی ژووری فڕێدەدا. خێرا دەچێتە سۆراغی سەلاجەکە. هەرچیەکی بەرچنگی کەوێ دەیهێنێتە دەرێ. دەنیشێتە سەری و ژنەکەم دەداتە بەر پرسیاران: ((دیسان سەلاجەکەتان هیچی تێدانییە.)) ئەو پتر لەمن لێی پەستە دەڵێ:

((دەباشە دەی ئیدی))

-هەرسێوە گۆناو[1]وردیلەکانی دوێنێین.

-توێکڵەکەیان بکە.

-حەوسەڵم نییە.

-نەهێزی دەرس خوێندنت تێدایە نە......

-شەربەتی مانگۆ؟

-بەڵێ بۆچی واقت وڕماوە؟دیارە تا ئێستا گوێت لێنەبووە.

-بیستومە بەلاّم نیمانە.

-هەرشەربەتێکی هەتانە بۆم دروست بکە قبوڵمە، بەلاّم سەهۆڵی زیادبێ. دێت و لە تەنیشتم دادەنیشێ و پاڵ بە دیواردەدا.لینگی لێڕادەکێشێ ورگی دەردەپەڕێنێ.هەر گوێشی پێنەجوولاّوە کە بەرانبەری مامۆستای دانیشتوە. سەری ناکەمە سەر.هەروەکو لەدەرس و مەشقەکانی خۆی دەدزێتەوە.پێویست ناکا زۆری و ڕکەی لەگەڵدا بکەم.

١- گۆناو: پەلەداربوو بۆجل بەرگیش بەکاردێ.

پۆلی یەکەمی سەرتایی تەواوکردوە. یەعنی تەواوی نەکردوە، چونکە لە نووسینەوەو حیساب، خوێندنەوەو زانست و زانیاری،کەوتووە، ئەدی کەواتە لەچی دەرچوە؟ لە رەسم و کاری دەستی و وەرزش.

((دارا لەکاری دەستی چەندت وەرگرت؟))

-بیست!

-چیت دروستکردبوو؟

- مێزێکی گەورە بۆ بەرێوەبەری قوتابخانە.

-ئافەرین...ئافەرین....یەعنی خۆت دروستت کرد!

-دامانە دارتاش بۆی دروست کردین.

-بەڕاستی جوانە!

-باشە لەوەرزش چەندت وەرگرت؟

-مامۆستا بیست!

-کەواتە وەرزش کاری، ها!

-بەڵێ مامۆستا زۆرم حەز لە فتبۆلێنە. باوکم پارەی دا تا حەوشەی قوتابخانەیان قیرکرد تا بۆ یاری کردن دەستبدا و منداڵان یاری تێدابکەن.

- ئەی ئافەرین! باشە ئەدی لەرەسم چەندت وەرگرت؟

-بەلێ مامۆستا لەویش بیستم وەرگرت.

-زۆر باشە، زۆر باشە! دیارە تابلۆیەکی گەورەت کێشاوەو...

-نامامۆستا، بابم گفتی دا کە هاوینی ئەمساڵەکە. دەرو دیواری قوتابخانە چاککەنەوەو وێنەیان لەسەربکێشین.

-ئەهااا بەڵێ.

* * *

-باوکی خاوەن بانکە.میرزا سوڵتان مراد، بازرگانی برنج و رۆنی کرماشانی و پەنیر و دانەوێڵە و ئەم جۆرە شتانەیە. رۆژگارێك کە لەگوندان مامۆستا بووم. قوتابیەکم

هەبوو. قوتابیەکی گێل و دەرس نەخوێن و تەمبەڵ کە هیچ هیوایەکم بەدوا ڕۆژی نەبوو. بۆفێربوونی دەرسەکان، زۆرم خوێنی خۆم خواردەوە تا بۆنموونە بە((بسم الله)) کە دەیکوت: ((بەسم لا)) بەدرێژایی ساڵێك هەفتەی دووسەعات بۆیم دووبارە دەکردەوە، بەلاّم هەر ئەوهای دەخوێندەوە. لەدواییدا کەوەڕێ بووم و وازم لێهێنا تاخۆی چۆنی دەوێ وای بخوێنێتەوە، بەلاّم چەندی بتەوێ لەوشتانەی کەلە دەرەوەی خوێندن بوون زەبەردەست و وریابوو، بۆ نموونە لەکڕین و فرۆشتنی مەکینەی قەڵەم دادان و کۆنە تیغ و وردەبەرد و بەردی درشت و ڕەنگاوڕەنگدا کە کە دیارنەبوو لە کوێیان پەیدا دەکا و ریابوو.ئەم وردەوالانەی لە یەکێك دەکڕی و دەیفرۆشتەوە یەکێکی دیکە.

تابەوەدەگا ڕۆژێك زانیم کە تەختەی دانیشتنی قوتابخانەی فرۆشتووە.

((مامۆستا سوڵتان موراد کورسیەکەی ئێمەی گۆڕیوەو یەکێکی شکاوی بۆ لە جێگا داناوین.))

-کورسییەکەی ئێوەلە کوێیە؟

-لەدەستی راستی، ریزی پێشەوەی پۆلە؟

-سوڵتان مراد، لەکاتی پشووداندا کورسییەکە ببەوە جێگای خۆی. منداڵەکانی ریزی دەستە راست ناڕەزاییان دەربڕی:

((مامۆستا، سوڵتان موراد ئەم کورسیەی بە ئێمە فرۆشتوە.))

-فرۆشتویەتی؟ مەگەر ماڵی باوکیەتی.کورسیەکە ماڵی دەوڵەتە. کڕین و فرۆتنی بە تاوان دادەنرێ.

-مامۆستا، هەشت ریاڵی لەم چوارەمان وەرگرتوە.

-ئێوە بۆچی ئەو پارەتان دایە؟

-مامۆستا بەخوا نەمانزانی. سوڵتان موراد پێی گوتین کە کورسی نوێمان دەداتێ.

-عەجاییب!

* * *

سوڵتان موراد چەندساڵ دواتر، هاتە شار لە تەختە دارەوە دەستیپێکرد. دوایی بووە بار فرۆش و سەرەنجام لە بانکداری سەری دەرهێنا، لە گەرەکەکەی ئێمەدا زەویەکی زۆری کڕی. چەرخی ڕۆژگار بەکەیفی ئەو ئەسوڕا و لە پڕ دارایی و سامانی، هەتا ددانی زێڕی ناو دەمیشی پەنجا قات بەرز بۆوە. خانوویێکی چوار قاتی لەسەر زەویەکەی دروستکرد. منی دۆزیەوەو دارای کوڕی خستە بەردەستم تا ئەو دەرسانەی لێی کەوتووە فێریان بێ و لێیان دەرچێ:

((دەزانی مامۆستای ئازیزم، کاتێ کە یەکەم موشەکیان بە کرماشانەوە نا، ئەم منداڵە چوار ساڵان بوو. لەورۆژەوە حاڵ و باری تێکچوو.))

-بەڵام ئەوەندەی کەمن دەیزانم ئەو ڕۆژانەی کەبەرێزتان بەخێزانەوە لە باکوور بوون.

-باشە،یەعنی بەڵێ...بەڵام هێشتا دارامان نەبردبوو. لەکن داپیرەی بوو.

ئێستا چی لەو دارایە بکەم ؟ خوێنی جگەر خواردنەوە بێسوودە! دەباشە ئەویش کەسێکی وەك باوکی لێدێتەوە. دەیان هیکتار زەوی، خانوو باغ و هەوارگە لە باکوورو چەندین بەش لەکارخانەی شیر و خۆراکی هەڵگیراو...

بەڵام سوڵتان موراد پێی داگرت:

((دەبێ شتێك فێربێ. هەرنەبێ دیپلۆمەکەی هەبێ.))

هەموورۆژێك بەرنامەی خوێندنەکەی بەحساب دەستپێدەکەم:

((باشە دارا کوڕی خۆم، تادەبژمێرە بزانم فێربوویی یا نا.))

ئەنگوستە خەپلەکانی هەردوو دەستی لێکدەکاتەوە. چاوە ڕەش و بچووکە مات بردووەکانی بە پەنجەکانیدا دەخشێنێ:

((یەك...دوو...سێ...چوار...پێنج..پێنج...پێنج...پێنج..))

بەخوێن ساردییکەوە دەڵێ:

((شەش))

-ئاهـا ئاهـا مامۆسـتا شـەش، حەوت....هەشت...هەشت...هەشـت....پاڵە پەستۆی خوێنی سەردەکەوی

((نۆ))

-ئەها مامۆستا نۆ....دە....

هەوڵدەدەم لێی تووڕەنەبم.

-دەباشە ئەوا دیسان ئەرکەکانت ئامادەنەکردوە. بەتۆم گوت ڕۆژی چـەند جـاران ئەنگوستەکانت لێك بکەوە و لەلایە کێکەوە بیانژمێرە.بەلاّم قسەکانی منت بەهەنـد هەڵنەگرتووە. بۆ نەتخوێندوە؟

-مامۆستا دوێنێ شەو دووهەزار کەسمان میوان بوو؟!

-دووهەزارکەس؟!

-بەڵێ مامۆستا دووهەزار کەس.

-ئاخر کوڕەکەم، تۆ کەنازانی تا دە بژمێری چۆن توانیت تێبگـەی کـەدوو هـەزار میوانتان هەبوو.

-ئاخر مامۆستا زۆر زۆر بوون.

-زۆر لەگەڵ دووهەزار جیاوازە ئایا ماڵەکـەتان جێگـای دووهـەزار کەسـی تێـدا دەبێتەوە؟

بەڵێ مامۆستا ئێمە ژوورێکی زۆرمان هەیە. هی گەورە گەورە.))

-تۆبڵێ بۆنموونە چەند ژوور؟))

-بۆنموونە...بیست ژوور.

-باشە، بیست ژوور، هەر ژوورەی سەد کەسی تێدا بوەستی، ئەوساکە دەکاتە دوو هەزار، لە کاتێکدا کە یەك ژوور هەرچەندیش گەورەبێ پتر لە....

- مامۆستا هەموویان دانیشتبوون.

-باشە، خۆ ئەمەیان خراپتر. ئەگەر دانیشن جێگای زیاتریان دەوێ.

-نا مامۆستا، هەندێ کاتانیش هەڵدەستانە سەرپێ و ڕادەوەستان.

-دیاره حەبی هەڵسان و دانیشتنیان خواردبوو.ها؟
-نا مامۆستا...بەڵێ مامۆستا. تەنیا یەکێکیان کە زۆر پیر بوو. حەبی قوت دەدا.
-باشە بە هەرحاڵ چ خێربوو ئەو هەموو میوانەتان هەبوو. زەماوەند بوو؟ کەسێك مردبوو؟ کەسێك لەسەفەرهاتبۆوە؟
-نا مامامۆستا.
-ئەدی چی؟
-برایە بچووکەکەمیان خەتەنەکرد.
-باشە، باشە پیرۆزی بێ. هەنووکە پێمبڵێ بزانم کەی دەتەوێ ئەم ژماردنە تا دە بەبێ وەستان لەبەربکەی؟
-مامۆستا ئەزبەری[1] دەکەم. دەتەوێ ئێستا بیژمێرم.
تەماشاییێکی دەکەم وپێی دەڵێم:
((بزانە دارا گیان، تۆ هەرکارێك لە ئایندە هەڵبژێری، دەبێ حسابکردن فێربێ.
بۆ نموونە دەتەوێ لە ئایندە چ کارێك بکەی؟))
-مامۆستا..مامۆستا، باشە دکتۆر.
-ئەها،بەڵێ، دکتۆر.دکتۆرێك دەبێ زۆر بەتایبەتی حسێبکردن زۆرباش شارەزابێ.
حەب یان دەرمانێکی کەدەیداتە نەخۆش دەبێ بە وردی بە ئەندازەی دیارکراو و حساب بێ. ئەگەر تۆ حەب یان دەرمانێك لە ئەندازەی خۆی پتر بە مرۆڤ بدەی ئەوا دەیانکوژی و رەوانەی ئەو دنیایان دەکەی.
باشە مامۆستا حەبیان نادەمێ. شروبیان دەدەمێ.
-ئاخر شروبیش حیساب و کتابی هەیە. شروبیش لە ئەندازەی خۆی پتر بێ زیانی هەیە. دەبێ بەوردی حیساب بۆ ئەوەش بکەی.
بەدەم شەویلاکێکی کراوە سەیرم دەکا.

---

١ - ئەزبەر:لەبەرکردن

((باشه مامۆستا کە بوونە دکتۆر زەحمەتە.کەواتە بۆخۆم دەبمە سەندەویچ فرۆش.))

- ئەها سەندەویچ فرۆشیش دەبێ حیساب و کتابی باشبێ. کەسێك دێ، سەندەویچێك و خواردنەوەیەك دەکرێ. دەبێ تۆ نرخی ئەو دووانە لەگەڵ یەکدا کۆبکەیەوە.

یەکە ئەنگوستەکانی خۆی دەتەقێنێ و کرتەیان لێوە دێنێ:

((باشە، مامۆستا دەبمە نانەوا.))

- ئای کە جوانە لە دکتۆریەوە هاتیە سەر نانەوایی. دیسانەوە خراپ نییە.

هەرکارێکی دەتەوێ هەڵیبژێرە، بەلاّم نانەوایەکیش هەردەبێ حسێب بزانێ. کەسێك گونیەیەك نان دەهێنێ بۆ بەر دەرگای حەوشەکەت و تۆ دەبێ بیکێشی و بزانی چەند کیلۆیە و هەر کیلۆی دەکاتە چەند ریال و سەرجەمی نرخەکەی چەندە. ئەگەر نەیزانی کلاّوت بۆ دەدورن.

- مامۆستا باوکم کلاّویکی فەرەنگی بۆ کریوم.

- پیرۆزە. دەبا ئێستا بزانیین لەگەڵ نووسینەوە لەچیدای.

- مامۆستا..مامۆستا ئەم کلاّوە لەو کلاّوانە نییە کە تۆ بیری لێدەکەیەوە. زستانان گەرم دادێ و هاوینان سارد.

- چۆن چۆنی؟!

-مامۆستا دوو قۆپچەی هەیە کە پەنجەبە یەکێکیانەوە دەنێی وەك زۆپا گەرم دادێ کە ئەویدیکەیان فشار دەدەی فێنك دادێ. پاتری هەیە مامۆستا.

- سەیرە! لەباتی کلاّو خۆزگە مێشکێکی بۆ دەکڕی.

- مامۆستا، هەموو ڕۆژێك باوکم سەرو پێ و مێشکم بۆ دەکڕێ

- دەك بە گیانت کەوێ. وا چێترە سەیری نووسینەوەت بکەین. پێنووسەکەت بگرە دەست و بنووسە.

- مامۆستا ئیمڕۆ پێنووسێکم له کۆلانێ لـه منـدالان کـڕی بـه سـێ تومـەن و فرۆشتمەوە منداڵەکەی هاوسێکەمان بەچوار تومەن.

-ئەها. باشە کەواتە چەندت قازانج کرد؟

-مامۆستا یەك تومەن.

-ئافەرین! ئەی ئافەرین. باشە بەلام...بەراستی تۆش...وەك باوکت...مات مات تەماشام دەکا.بە توندی دەڵێم:

((بنووسە.گەلای داران لە پایزان وشك دەبن و هەڵدەوەرن.))

تەماشـای دەسـت و قەڵـەمی دەکەم.((گـەلا))ی نووسـیوە((گلا)).لەباتی وشـك نووسیویەتی خوشك.

بۆ ئەوەی ئاگاداری هەڵەکەی بێتەوە ووشەی گەلا چەند جاران دووبارە دەکەمـەوە و لێی دەپرسم:

((هاوینان گەلای داران رەنگیان چۆنە؟))

خێرا وەلام دەداتەوە

((مامۆستا وەك رەنگی گەلای کاهو.))

بەخۆ خواردنێکەوە دەپرسمەوە:

((گەلای کاهو چ رەنگە؟))

- مامۆستا وەك رەنگی گەلای داران.

- گەلای داران ڕەنگی چۆنە؟

- مامۆستا وەك رەنگی خەیار.

مشتی خۆم کۆدەکەمەوە تا بەسـەرو میـژەلاکی خۆمیـدا بکـوتم. ددانـەکانم لـە جیرەوەدەبەم:

((خەیار چ ڕەنگێکی هەیە؟))

-مامۆستا... ڕەنگی گەلای دار

گێژووڕدەبم وسەرم دەسوڕێ.

لەناو ژوورەکە دەکەومــە ســەر گــازەرای پشــت. ژنەکــەم کــە خــەریکی ســەوزە وردکردنە، دەزریکێنیّ و بەپەرداخێك ئاوەوە بەرەو لای من ڕادەکا:
((خەریکە خۆت دەکوژی. وازی لێبێنە لە گۆڕی باوکە ملیار دێرەکەی ریام.))
دارا دەستم دەگریّ و بەدڵە خورپێیەکەوە دەڵیّ:
((مامۆستا رەنگت زۆر بزرکاوە. لێی گەڕیّ گو بەگۆڕی باوکە مەلاردەرش.))
بە بینینێك پەرداخە ئاوەکە هەڵدەقوڕێنم. چاوەکانم دەنوقێنم و بەخۆم دەڵێم:
((ببینە منی بەد بەخت کەوتومەتە چ رۆژێکەوە.......))
بە هێمنی و هێوریەکەوە لەدارا دەپرسم:
((داراگیان. رەنگ و روم ئێستا لە ڕەنگی چی دەچیّ؟))
-مامۆستا وەك پفك
-رەنگی چۆنە کوڕم؟
-مامۆستا وەك....وەك توێکڵی مۆز.
-توێکڵی مۆز رەنگی چۆنە؟
-مامۆستا..وەك رەنگی شەربەنی ئەنەناس
لەپڕ بەسەریدا دەقیژێنم:
((زەرد...زەرد...زەرد!))
ئیدی چاوم هیچ نابینیّ.

بستێك داوه بەن

بەرێوەبەری بەندیخانەکە، سەر پاسەوان نیزامی نیزام ئابادی بەڕێوەبەری بەندیخانــەکانی چــوارو پێــنج کــە بــە ملــە درێژەکەیــەوە لــە کەلەشــێریٚ دەچوو...چــاوە خــەوالۆوەکانی هەڵگلۆفی،باوێشکێکی داو لە بەرانبەری ژووری سەرهەنگ راوەستا.

بەرێوەبــەری بەندیخانــە پیاوێــك بــوو قــەیرە، بــەخۆی و ژنــە هەمیشــە نــەخۆش و دەردەدارەکەی و پێنج منداڵی سەلکە و بنکەوە کە لە دووچاوە خانووی بــەکرێ دەژیــان و نزیکەی نیوەی مانگانەکەی بەکرێی خانووەکە دەدا.هەمیشە خــۆی دەخســتە بــن قــەرزو قۆڵەوە، تا ناچار دەبوو لە زێدە خەرجی خۆی و منداڵەکانی بگرێتەوە.

شەو و ڕۆژ لە خەونی وەرگرتنی پلــە و پاداشــت دابــوو و هەوڵێــدەدا بــەهۆی خــۆش خزمەتیەوە ئەو هەل ومەرجانە بێنێتە دەست، تا ناوی خۆی لەریزی ئەو کەسانەدا بنوســێ کە خانووی سازمانیان دەدرێتێ.وە ئــەویش لــە ڕۆژی شــەممەی دووەمــی مــانگی ئابــانی ١٩٧٦ و هەڵبەتە وەك ئــەو واتــەنی ٢٥٣٥ی شاهەنشــایی هــەلێکی لــەبارو بــەختێکی گەورەی بۆ هاتبوە پێش.

خەبەرێکی نوێ و دەستی یەکەم و زۆر حەساس لەمەڕ بەندیخانەی حەوت و بەندیخانەی چواری زیندانی ژمارەیەکی سیاسی .بە دەردی ئەو واتەنی زیندانی دژی هێمنی و ئاسایش کە لەو بەشەی بەندینخانە چەند زیندانیــەکی نارەحــەت و بــەدەردە ســەر دەژیــان، پەیــدا کردبوو.

سەر پاسەوان دەستێکی بەقۆپچەکانی داهێنا بەهەردوو دەستی لێوارەکانی کلاوەکــەی جوان دا گرتە خوارێ و سافیکردەوەو.ڕێك وقیت وەستا، ئحمێکی کرد.

هەندێ بۆ پێشەوە داهاتەوەو زۆر نەشارەزایانە بە پەنجە لـەدەرگای ژووری سـەرهەنگی داو لەبەر پەلەپەلی بەبێ ئەوەی چاوەڕێی وەڵام بێ، دەگاکەی کردەوە. پێی ڕاستی نـا نـاو ژوورەکەوە...ش...ت...\\\ق...داخ...(*) تەمەننایەکی ڕێك وتوندی کرد.

جەنابی سەرهەنگ بەدەست و پێ ئاڵۆزکاویەکەوە مووکێش وئاوێنە بچـووکەکەی بـەر باغـەڵی بـەخێرایی لـە ژێـر دەسـتەی کاغـەزەکانی خەبـەراتی ئـەورۆژە وراپۆرتەکانـدا شاردەوە.دەستێکی بەپشتی برۆ ژنانیەکانیدا کێشاو گوتی بەڵێ..فەرموو..چـی هەیە.بـەم بەیانی زووە خێرە؟!)سەر پاسەوان نیزامی نیزام ئابادی کە لەبەر دەستە پاچـەیی گـەردەنی لە جاران درێژتر دەهاتە بەرچاوان وقلٍّپیـك لـە گـەرووی وردە وردە سـەری دەکرد.تـۆزە و بەپارێزە وە لە کونەلووتی رەوانی دەرێـی کـردو بـەمجۆرە خەبەریدا:(بـەحزووری موبـارەکی جەنابی سەرهەنگ ئیمڕۆبەیانی لە دەوروبەری سەعاتی هەشت کە بـۆ سـەرخوارکردنەوە و چوو بوومە بەندی دوو لە پشت دیوارەوە،ژوورەکانی بەنـدی چـوارەمم چاوپێداخشـاند،داوە بەنێك بە درێژی نزیکەی دووبست ونیو سـەرنجی ڕاکێشـام.جۆری بـە نەکـە و جنسـەکەی وانیشـاندەدا کـە لـە رێگـای ناقانوونیـەوەو لـە شـوێنی غـەیری چـاوپێککەوتنی سەردانەکان،هاتۆتە ناو بەندیخانەو لە رۆخی شیشەکانی پەنجەرەی سەرەوەی سلولی حـەوتی بەندیخانەی چوار،بۆ ناوەوەی بەندیخانەی دوو، شۆربۆتەوە تکا لە جەنابی پایەبەرزتان دەکەم کە بەسەر ئەم کارە ترسناکە رابگەن). سەرهەنکیش کە گەشابۆوە،لە جێگای خـۆی رەپـێ بـوو بـەرەو لای سـەرێ بـۆکن پاسـەوانەکە چـوو و دەسـتی لـە سـەر شـانی دانـاو گوتی:(هەرئێسـتا ئاگـاداری ئەفسـەری کێشکگر(شوعلەناز)بکە.(سەرچـاوان قوربان!)سەرپاسەوان کشاوە دواوەو قیت سەلامیکی کرد ش.ت..///ق...داخ و بـەرەو لای ژووری ئەفسەری کێشکگر رۆیشت ،جەنابی ئەفسەر شوعلەنازکە خـەریکی داخسـتنەوەی سەری شووشەیەك کۆڵنیاوبوو،دەتگوت بە هـاتنی سـەر پاسـەوان بـۆنیکی نـاخوش بـەو ناوەدابلاۆبۆوە.لووتی خۆی واگرت ودوای گوێگرتن لەخەبەرە بۆندارەکەی سەرپاسەوان بۆنی نانی ترشاوی تێکەڵ بەقیری جگەرەی بە بەرلووتی ئەفسـەردەکەوت .میکرۆفـونی بەنـدی چواری گرتـە دەسـت:(ئاگاداری...ئاگادار..تێکڕای زینـدانیانی دژە ئاسایشـی نـاوژووری

حەوتی بەندیخانەی چواربەزووترین کات سەردانی بنکەی پاسەوانی بکەن،یەکەم کـە چـووە ژووری سـەرهەنگ. لاوێکـی بـە لـە باریکـە و بێـرەنگ بووکەیـە تـاوانی نووسـینەوەی نامیلکەییێکی کۆن بە حەوت هەشت ساڵ زیندانی حوکمدرا بوو.سەرهەنگ کە لـەرەفتاری ئەولەکاتی هاتنە ژووریدا نارەحەت دەهاتە بەرچـاو. لێوەکـانی خـۆی لێسـتەوە، وشـکی کردوەو بەبێ ئەوەی فەرمووی دانیشتنی لێبکا وتی:ئێـوە لـە دەرەوەی زینـدان هـەر کـە دەچوونە ژووری باوکتان سەلامتان نە دەکرد؟!!کـوڕە گەنجەکـە هەوڵێـدەدا هـێمنی خـۆی بپارێزێ وبە شکۆوە وەڵامی داوە(ناجەنابی سەرهەنگ سەلاّمم نەدەکرد!).سـەرهەنگ بـە شێواوی و نارحەتیەکـەوە پرسـی: (لەبەرچـی؟)(لەبەر ئـەوەی سـەلام کـردن و نـە کـردن مەسەلەیێك نییە!)ئای لە دەست ئێوەگیانەوەرینە ،دڕندەینە.ئاخر ئێوە چـیتانە ئـەم وشـە نەعلەتیەی (مەسەلەك نییە)دووبارە دەکەنەوە. دە باشە ئێستا پێم بڵێ بۆچـی مەسـەیەك نیە؟کوڕەکە خۆی بە هێزو سەرحاڵ نیشان دەدا بە زەردەخەنەییێکی گاڵتە جاڕییەوە گوتی (:چونکە باوکم نیە).(کاتێ باوکت مابوو چۆن ،ئەوسـاکەش سـەلامت نەدەکرد؟)(ئەوکاتـە باوکم ئەوەندە بەدەست کارو زەحمەتی ژیانەوە گیرۆدەبوو کە قەت نەمدەدیت.هـەر کاتێـك کە دەهاتەوە ماڵی من نوستبووم و بەیانیش من هەر لە خەودابووم کە دەرۆیشـتەوە سـەر کارەکـەی). (ئاە..لەراسـتیدا..هەرکاتێك کـە دە تانـەوێ قسـەیەك بکـەن هـەزاردەلیل وبورهان دەهێننـەوە و کـە مـرۆڤ کـە وەرێدەکـەن، باشـە وازبێنـە، بابێینەسـەر راسـتی باسەکە.بەپێی ئـەوەی مـن ئاگادارکراومەتەوەئێوەلەگـەڵ برادەرەکانتـان تـەواوێك بـەن و کندرەتان ئامادەکردوە و دەتانەوێ لە پەنجەرەکەی ژوورەکەتانـەوە کارێـك بکەن.مەبەسـت لـەداواکردنتان بـۆئێرە روونکردنـەوەی ئـەم مەسـەلەیە،پێمبڵێن ئـەم کنـدرتان کوێـوە هێناوە؟)(کێ و بەچ رێگاییێك بۆی ناردوون؟ئەوانەی کە دەیانەوێ ئەم کندرەبەکاربێنن کێن ومەبەستیان لە هێنانی چـیەوچ نەخشـەو پیلانێکتـان لەژێرسـەردایە؟تاکاغەزو پێنـووس بۆلپکۆڵەرەکە ئامادە دەبێ.ئێوە وەلاّمم بدەنەوە).کوڕە گەنجەکە بە سەردانێکەوە تەماشای ئەملاو ئەولای ژوورەکەی کردو بە هێمنی وەلاّمیداوە:(جەنابی سەرهەنگ ژوورەکەی ئێمە پەنجەرەی تێدانیە مەبەستم ئەوەیە دوومانگ پێش ئێستابەفرمانی جـەنابتان دایانخسـت و

شووشەكانیشی بەرەنگی رەش رەنگكران. ئەكەر دەڵێن وانیـە، فـەرموو زەحمەتبكێشـن و تەماشـای بكەن).گەنجەكـە هەڵوەسـتێكی كرد.سـەری بـەرز كـردەوە و لەسەرسـوڕمانی سەرهەنگ سوودی وەرگرت:(جگە لەمەش خۆئێمە شێت نەبووین بەكندرێك لە بەندیخانەی حەوتەوە بۆبەندیخانەی دوو راكەین).سەرهەنگ بە دڵە خورپێكەوە گەنجەكەی بۆژوورەكـەی رەوانكردەوە و پاسەوانێكی بەدوای بەرێوەبەری بەندیخانەدانارد.هەر كەبەرێوەبەرەكـە هاتـە ژوورەوە.سەرهەنگ بەرووێكی داگیرساوەوە و دەنگێكی لەرزۆكەوە هاواریكرد: (بۆخەبـەری هەڵە دەدەی؟چاوتان بكەنـەوەلوردبنۆڕن! ژووری حـەوت دەمێكـە پەنجەرەكـەی پەرچـراوە وداخراوە.ئەمەچەندە جارە ئەمجۆرەشەكرانە دەشكێنیٚ!). بەرێوەبەری بەندیخانە كە ناودەمی وشك ببوو بە زۆرلێوە كانی هەڵپچڕی و دوای چەندجارشەویلاك بەیەكدادان بـە دەنگێكـی كە لە قڕەی قەلەرەشكە دەچوو گوتی: (جەنابی سەرهەنگ..تكا دەكەم نارحەت مەبن. تـا ئەو رادەیەی كە بەرچاوی من كەوتووە دەبیٚ ئەو پەتە لە پشت پەنجـەرەی ژووری حەوتـەوە شۆڕبووبێەوە. ئێستا رەنگە بەهەڵە داچووبم و نـەمتوانیوە بەڕاسـتی ژوورەكـە دەسنیشـان بكـەم). (دەكەواتــە بڕۆبــە باشــی چــاوەكانت بكــەوە و ببینــە هــی چ ژوورێكــە). (سەرچاوقوربان.. هەرئێستا). هێشتا سەرهەنگ مووكێش و ئاوێنەكەی نەگرتبۆە دەسـت كە دووبارە سەر پاسەوانەكە بە هانكە هانـك گـەڕاوە: (جـەنابی سـەرهەنگ مەسـەلەكە پێوەندی بە ژووری نۆوە هەیە.فەرموون خۆتـان تەماشـای بكـەن دوای لێكۆلینـەوەییێكی زارەكی لەگەڵ زیندانیـەكی ژووری نـۆ بەدەركـەوت كـە پەنجـەرەی ژوورەكـەی ئـەوانیش پەرچكراوە و داخراوە ئەمجارەشیان دیسان لەبـەر دەسـتە پاچـەیی سـەركار نیزامـی نیـزام ئابادی دووبارە هەڵە كراوە و دوایی چوونە تەماشای ژووری هەشت كـە رووبـەڕووی ژووری نۆ بوو ئینجا دوای ماوەیەك هێنان و بردن بە دیاركەوت كـە ئـەو ژووە لـەو لای دیكـەی سالۆنەكەیەو هیچ پەیوەندییەكی لەگەڵ بەندی دوودا نییـە، سـەرەنجام دوای دوو كاتـژمێر بەملاو ئەولادا رۆیشتن و راكێشانی زیندانیەكانی سیٚ ژووران ئاشكرابوو كە ئەو پەتكە لـە پەنجــەرەی ژووری یــانزەوە شــۆڕبۆتەوە، ئەمجاەشــوعلەنازی ئەفســەر بــە دڵنیایــەوە میكرۆفونەكەی هەڵگرت ویەك بە خۆی بانگی كرد: (زیندابیەكانی ژووری یانزە بێنە بنكە

ی پاسەوانی.ئەوانیش بەزووترین کات هاتنە ئەویّ). لە ژووری یانزە پێنج کەس زیندانی بوون.یەکێکیان پینەدۆزێك بووی کە شەوێك زیندانیەکی راکردووی لە ناو دوکانەکەی پەنا دابوو، لەبەر ئەوە حوکمی هەتاهەتایی بەسەردادرابوو. دووەمیان نان پێوەدەری نانەواخانەیەك بوو کە دووساڵ پێش ئێستادوای خواردنەوەی شووشەیێك فۆدگا و چووبووە بنکەی پۆلیسی نزیك نانەواخانەکە و گوتبووی: (بە پێی فەرمانیپایەبەرزشای ئێران کە فەموویانە ئەوانەی دژی منن دەبیّ لەم ولاّتەدا بچنە دەرەوە منیش دژی ئەم حوکمەتەم و دەمەویّ لێی بچمەدەریّ). پیاوانی پۆلیسیش بە فەرمانی بەرێوەبەرەکەیان دارکاریەکی مزریان کردبوو، بە کەلەپچەکراوییەوە بە دەستی ساواکیان دابوو. ساواکیش لە دادگای سەربازی حوکمی زیندانی هەتاهەتایان بۆدەرکردبوو و پێیان گوتبوو: (فەرمو ئێستا برۆنە دەرەوە. هیوادارین کاتێکی خۆش بەسەر ببەی)کەسی دووەم قوتابی ساڵی دووەمی کۆلێژی دەرمانسازی بووکە لە خۆپیشاندانەکانی بەردەمی زانکۆکە بە بۆنەی شازدە هەمی ئازەرماە سازیان کردبوو، بەر لە ساڵێك گرتبوویان و لەتە بەردێکیان لە باخەڵی گرتبوو و هەڵبەتە ئەوەندەی هاواریکردبووکە ئەم بەردە بۆ تاقیکردنەوەیە و بۆئەزموونگام هێناوە، قسەکە یان لێوەرنەگرتبوو لێکوڵەرەوەکان گوتبوویان کە بەردی تاقیکردنەوە جەزای پترە، چونکە ترسناکترەو لە ئەنجامدا بە تاوانی تێکدەری و بەرد بارانکردنی بنکە دەوڵەتیەکان پێنج ساڵ زیندانی بەسەردا سەپێندراوبوو، چوارەم کەس عەرەبێکی چۆڵێنشین بووکە لە نزیکی سنوورەکانی ئێران و عێراق دەستگیرکرابوو تاوانەکەی دانی زانیارییەکانی سنووری ئێران بوو کە گوایە بە عێراقی داوە کە ئەم زانیاریانە بە پێی دانپێدانانی خۆی لە پاشۆلی ولاّغەکەی تەقەتکردبوو ، بەلاّم لە بەدبەختی ئەو، ئەم ولاّخە چەمووشە رێك لە بەرانبەر بنکەی پاسەوانی شاهەنشاییدا بە هۆی تەرسکردنی ، بەستە توند پێچراوەکەی خەبەراتەکان، وەك گوللە تۆپێك کە لە لوولەی تۆپەوە دەرچیّ ئەوها لە خۆی کەرەکەوە دەرپەڕیبووە دەریّ و لەبەر پێی کاربەدەست و فەرمانبەرەکانی ئەوێبەربۆوەسەر زەوی. دواکەسیش مامۆستایەك بوو کە لە پۆلدا قسەیێکی ناجۆری لەدەم دەرپەڕیبوو. ئەویش ئەوە بوولە باتی بڵیّ بە فەرمودەی

شاهەنشا، بەلاّم زمانی تێکئالاّبووگوتبووی: بە فەرموودەی مارکسی (دەباشــە هەلەیەکــە وکراوە) جەنابی بەرێوەبەرەکە ئەندامێکی دیاری پارتی رستاخیزە بووە، یەکســەر خەبــەری لێداو مامۆستاکە هەشت سالّ حوکم دەدریّ، بۆچی؟ چونکە بە پشکنینی مالّەکەی کــاتیّ ژێر سەرینەکەی دەنۆرِن لــەباتی کتــێبی شاهەنشــا کتــێبی ســەرمایە دەبیننــەوە، بۆیــان روونەبێتەوە کە ئەم زاتە زمانی نە ئالّۆزکاوە ، بەلّکە دەستی ئالّۆزکاوە، بە هەلە کتــێبی گومراکارانەی بۆ خوێندنەوە هەلّبژاردووە. درێژەی پێنەدەین پێنج کە سی ژووری زینــدانی ژمارە یازدە بە پەلەپەل جلوبــورگی زینــدانیان لەبــەر کــردو لــە پشــت دەرگــای بنکــەی پاسەوانی بە چاوەڕوانی راوەستان. لە سەر مێزەکەی سەرهەنگ تۆپەلێّك پــەت و کنــدرِ و زبلّ و خۆلّ و داندرابوو. لە بەر ئەوەی هــەر مــەئمووریّکی زینــدان کــە بــەرۆخ مێزەکــەدا تێپەرِیبوو و بۆخێری گۆری باوکی شتێکی خستبووە سەر کۆمەلّەکــە. هەرکــە عارەبەکــە کۆمەلّە پەت و داوەکەی دیت بــە هــەردوو دەســتان بــە ســەری خۆیــدا کێشــاو نالاّنــدی: (وای..وای..قۆرم بەسەربووکلۆلّ و داماو بووم. یەکجارحوکمی هەتاهەتایــە درام و ئێســتا ئیعدامی بە دوا دادیّ). نان پێوەدەرەکە بــەدیتنی کۆمەلّــە پــەت و بەنەکــە چــاوە کــانی هەلّگلۆفی و بە خۆی گــوت: (دیســان پەروەنــد دروســتکردن ولاپــەرِە هەلّدانــەوە. دیســان ئەشکەنجە و ئازار. ئاخر پێم نالّێن ئەم تە غارە داوە بەن و پەتانە لە کۆیّ هاتوون؟). دوای نووسینەوەی سورەتێکی دانیشتنەکە. لێکۆلّەرەوەکە کە لە نانەواکــەوە دەســتپێکرد. پ ـ زینــدانی دژی هێمنــی و ئــارامی دەولّــەت عــەباس نانــەوای حوکمدراوبــە ئەبــەدی . پێناسەیتۆ کە گومانی تێدانیە . پەیوەندی و رۆلّی خۆت لەوە روونکەنەوە، بۆم باسکەن کە ئەم پەتە لە کوێوە هاتووە؟ وـ من نازانم ئەم پەتە لە کوێوە هاتووە. ئەمــە چ بەلاّیــەك بووە کە لە پەنجەرەکەی ئێمەوە هاتووە. هیچ ئاگام لیّ نیە . شەو نووســتووم . دلّــە کــزەم لێبوو.بە یانیەکەی کەمێباشتربووم، بەلاّم کاتێدەنگۆی ئەم پەتە لە ناو بەندیخانــە بلاّوبــۆوە دووبارە مەعیدەم بەسویّ هاتەوە. ئایا ئەم پەتە لە ئاسمانەوە هــاتووە؟ مــن نــازانم . ئایــا کەس دوژمنایەتی لەگەلّمندا هەیە؟ ئەمەش نازانم. بەگشتی من شتێك لەم بــارەوە نــازانم تا بینووسم. ئێستا ئەم پەتە وەك مارێکی بیّ ئامان هاتۆتە زگ ژیانی من و برادەرەکــانی

ژوورەکەم و زیندانی لێ ڕەشتر و خەماویتر کردووین. هەر ئەوەندەو قسەیەکی دیکەم نیــە. سەرهەنگ دوای خوێندنەوەی لێکۆڵینەوەکە پێکەنینێکی گاڵتە ئامێزی کردو گوتی: (بڵێ ئەوهاو ئەە هیچ نازانی! قسەیێکت نیە ! بەم زانیاریانەتەوە دەتویست لـەو وڵاتــە بچـیە دەرەوە. ها!!!؟!) رووی لە پاسەوانەکە کردکە لــە تەنیشــت نانەواکــەوە وەسـتابوو گـوتی: (بیبەنــە ژووری تــەنیایی . بیدەنــە دەســت گروهبــان عــەباس تــا بــە خزمــەتی بگــاو تێیبگەیەنێ). ئەو زووترلە دێیەکانی زنجان لــە کارگــەیێکی خــوری شوشــتن کاریــدەکرد. تاقیکردنەوەی ساڵانێکی دووروودێژی خوری کوتینی بۆکارە نوێیەکەی گوێزابۆوە وبــە تــێلا گوناحکارانی وەك خوری دەکوتان. بردیان،سەریان بەمەکینەیێکی کول لە کۆڵکداو فرێیــان دا ناوژوورێکی بۆن خنك وتاریك ، گوایە زووترئاگادارت نــە کــردین کــە ئــەم تاوانبارانــە دەیانەوێ رابکەن؟) عارەبەکە منەمنێکی کردگوتی: (بەخوا..هەرئاگاو خەبەرم نیــە. ئــەم پەتە لە کوێوە هات . من بە هیچ جۆرێك پەتی نە دەیت. ئەگەردیتی خەبەری دا...).

سەرهەنگ بەگاڵتەوە زەردەخەنەیەکی هاتێ و لێوەکانی خۆی لێستەوەو گوتی: (خــۆت بەعەرەببازی مەپەڕێنەوە ئەو سەری. هەر کەدەکەویە تەنگانە زمــانی عــەرەبیت دێتــەوە یاد. یالڵا دەی چی دەزانی قسە بکە،بزانم پەتەکەت لەکوێ هێنا؟)

عەرەبەکە قسەیێکی نەبوو بیکــا ولــە ئەنجامــدا لەبــەرخاتری ئــەوەی هاوکــاری کــار بەدەستانی قبولکرد ئەویان بەخشی و ناردیانەوە ژووری بەندیخانە، بــەڵام پینەدۆزەکــە کــە بەزی لەشی بۆ دارکارییەك و بەندیخانەیەکی تەنیا کۆکردبووە و بەمجۆرە نووسی:

وەڵام: من نازانم ئەم بستە پەتەی کەهیچ ناهێنێ لە کوێــوە هــاتووەو بۆتــە تۆپــەڵێك پەت وئەم ئاگرەی ناوەتەوە.خۆزیە هەر ئەمشۆکە ئــەم بەندیخانــەیان بــەملی مــن دادەدا و سەرم رحەت دەبوو.

ئاخر توخوا ئەمەش ناو لێدەنێی ژیان. کەسێکی غەریبە ونەناسراو شــەوێك لەدوکانــە کاولە وێرانەکــەی منــدا نوســتووە،دەبێ هەتاهەتایــە هــەر ڕایبکێشــم و هــەموو ڕۆژێــك لێکۆڵینەوەو لێکۆڵینەوەکاری کە ئەم بستە پەتە لەکوێوە هاتووە؟بۆچی کلکــی فلچــەکەت تیژ بووە.بۆچی ریشت بەنارێکی هاتووە بۆ وەرزش دەکەی؟ بۆچی بەگۆشەی چاو و لاونیــو

تەماشای پاسەوانان دەکەی؟ بۆچی کاتێك کە سەرهەنگ بە بەندیخانەدا تێپەڕیوە تۆخۆت لە سەلام کردن دزیوەتەوە،خۆت هاویشتۆتە یەکێك لەسلولەکان؟بۆچی خواردنەکەت بەتام و چێژەوە ناخۆی و هەڵیدەدەیە ئەولا؟ئاخر بابە چیتان لەمن دەوێ حەبسی ئەبەدیتان بەموفتی بەمن داوە لێمگەڕێن با رایبکێشم وچیدیتان لێم دەوێ؟ من سوێند دەخۆم کەهیچ ئاگاییێکم لەپەیدابوونی ئەم سەرەپەتەی نیە کە لە پەنجەرەی یازدەمەوە دەرکەوتووەو نازانم چ جن وئینسێك ئەمەی بۆ گیانی ئێمە هێناوەتە ئێرە.سەرەتا گوتتان سەرەپەتێکە.ئێستا تا گەیشتۆتە ژوورەکەی سەرهەنگ،بۆتە گونیەیێك سەرەدا پەت وکندرِ ودیار نیە بەیانی نایکەنە کارخانەیێکی جۆلایی وداورێستن و و دەبێ ئێمە ئەوها وەلاّم بدەینەوە کەکارخانەکەمان لەکوێوە هێناوەتە ناو زیندان. من قسەیەکم لەسەر پەت و داو نیە لەسەر بوون و نەبوونی بەسەر ئەولای دیواری بەسیم گیراو و ئەستوری زیندانەوە ئاگاداریەکم نیە.سەرهەنگ بە خوێندنەوەی لێکۆڵینەوەکەی پینەدۆزەکە،دەستوریدا ئەویش بە دەردی نانەوانەکە ببەن. چەندچرکەیێك زیاتر پینەدۆزەکە بە سەری تراشراوو پێی خوێناوی و پەنجەی برینەدارەوە لە قوژبنێکی بەندە تەنیاییکەی دەینالاند.دوای بەڕێکردنی پینەدۆزەکە سەرهەنگ قیافەتی مامۆستاییێکی زانکۆی وەرگرت.کلاّوەکەی لەسەری خۆی لادا و بە هێمنی لەسەر مێزەکەی دانا.فەرمووی لە قوتابیەکەی دەرمانسازی و مامۆستاکە کردبوو دانیشتن. لەدوای ئەو بە هێمنی گوتی: (چۆن چۆنیە کە دژە ئاسایشێکی زیندانکراو کە خۆی زۆریش بە هۆش و دانا دەزانێ و لە پاشماوە و زبڵی زیندانەدا دەتوانێ شتومەکی سەیر و سەمەرە ئامادە و دروستبکا. خۆی ئەوەندە بەسستەزمان و بێئاگا نیشاندەدا کە هەتا لە بوونی پەتەکەی بەر دەمیشی خۆی لە گێلی دەدا. ئەمە خەیاڵی ئێوە بوچی دەبا؟ بوێبخەبەری ئێمە! بو لاوازی بەڕێوەبەریتی! بو لاوازی حوکمەت! نا جەنابینە ئەم جۆرە بیرو خەیالاّتانە کەڵکتان نا گرێ. ئێمە شەو رۆژ لەم شوێنە بە چوار چاوان سەیرتان دەکەین. نەك هەر لەرێگای پاسەوانەکان و ئێشکچیەکان، بەڵکە بە هۆی شتی دیکەوە کە لە ناوەوەی خۆتاندان. دەتانەوێ خەبەرێکتان بۆ بخوێنمەوە کە تێیدا نووسراوە دوێنێ ئێوە جەنابی مامۆستا لە کاتی

چاوپێککەوتنتدا چیت گوتووە؟). مامۆستا ویستی دەمبکاتەوە کە سەرهەنگ هاتە نێوانەوە و گوتی: (ئەی جەنابی قوتابی دەرمانسازی دەتەوێ پێتیبلێین کە ئەو کیسەی بە دیواری ژوورەکەتانەوە و بە سەر سەرتانەوە هەڵواسیەوە، چەند قەڵم و قەڵەمی دیکەی تێدایە؟ ئێمە ئاگامان لە هەموو هەست و خوستی ئێوە هەیە. بەڵام ئێوە بە هەڵە داچوون زۆر سادە بیرتان لێکردۆتەوە). (چ خە یالێکی پرو پووچە! رەنگە یەکێك لە نێوان ئێوە دا هەبێ دەستەیەك مەوادی تەقینەوە لە کیسەکەتان باوێ، دەبێ ئێوە ئەوەندە گێل و گەلحۆ بن کە نە زانن کێ ئەم کارەی کردووە؟ ئێستا بەو پەڕی ڕێزەوە داواتان لێدەکەم ئەوەی کە لە بارەی ئەم پەتانەوە دەیزانن بینووسن). بەڵام کاتێ قوتابی و مامۆستاکە نکۆڵیان لە نووسین کرد، سەرهەنگ کلاوەکەی لەسەر ناوە و فرمانیدا و پاسەوانان هەر لە ژوورێ هە دووکیان لە خوێن گەوزاندن و لاشەی سست و بێهۆشی ئەوانیان لە نێودوو پەتووی سەربازیدا پێچاو فڕێیاندانە ناو ژووری زیندانی تەنیاییەوە. ڕۆژێکیان سەر لە ئێوارەکەی سەر پاسەوان نیزانی نیزام ئابادی لە بەندیخانەی دوو خەریکی کاری ئێشکچیەکان بوو. ئەو لە بەر ئەوەی منداڵەکەی شەو تای لێبوو خراپی لێگوزەرابوو. پاڵی بە دیواری بەرزی زیندانداندا بوو و بە دەم هەڵکشانی مژێکی گەورەی جگەرەوە، لە گۆشە و کەنارەکانی بەندیخانەدا چاوی دە گێڕا بۆ ئەوەی خەبەرێکی تەڕ و تازە ئامادە بکا. لەم وەختەدا مەلێك لە کونی سیمە دڕ کاویەکانەوە، فڕیە ناو حەوشەی زیندان و لەو دیو پەنجەرەی ژووری یازدەوە نیشتەوە. مەلەکە بستە پە تێکی بە دەندووکی هەڵگرتبوو لە پشتی پەنجەرەی ژووری یازدەوە هێلانەی دروستدەکرد.

(*) مەبەست دەنگی پێیەکانیتی کە بە زە ویدا دەکوتێ.
(*) ئەمە ئاماژەیە بۆ زمانی ئەو بابا عارەبەی گوایە فارسی باش نەزانیوە.